

امداد فقیہ

چپائيندڙ جا حق ۽ واسطا قائم

آفتاب عشق

مصنف :- دادن فقير

مرتب :- سردار الطاف حسين لاکيو

چپائيندڙ :- سلطان فقير مولنگي

ڪاپيون ۵۰ هزار

قيمت :- 30 روپيا

چاپو :- بهرون

سال ۱۹۸۹ع

هيءُ ڪتاب توفيق آرٽ پرنٽنگ دادو پريس مان چپائي
سلطان فقير مولنگي شهر راولڻ اسٽيشن مان پڌرو ڪيو.

مُصَنَّفٌ

مرحومہ معفور دادن فقیر

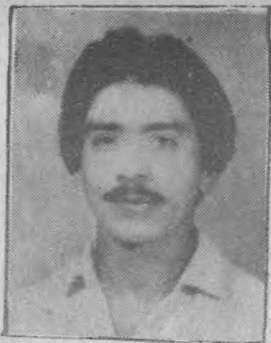
عزيب شاعري ڪتاب جي ڇپائي ۾ مدد ڪندڙ مهربان

جناب مير محمد پرهيا تر. ڊپٽي ڪمشنر دادو

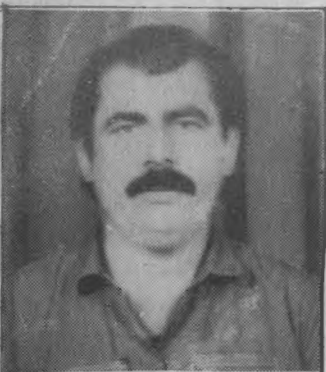

جناب نظر محمد کلہوڑو

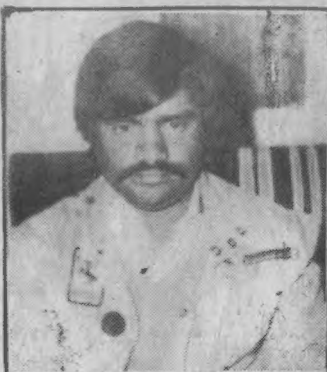
اکیوٹو ایس پی ایمر میٹر

خداڪري ايئن هر مڦس ۽ غريب شاعر جو
 ڪلام ڪتابي صورت اختيار ڪري -
 نادر علي سومرو

گل حسن جانوري
 نمائنده
 هلال پاڪستان

ميهڙ تعلقو جو جوڻيسند ۽
 روشن خيال صحافي
 عبدالستار ميراڻي

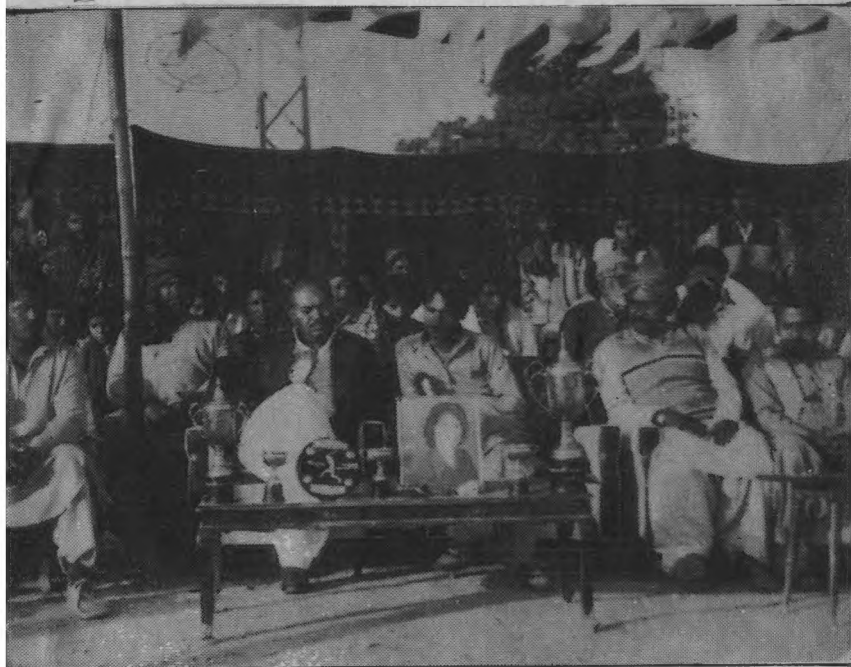
دادن فقير جي ڪلام کان متاثر ٿي
يوسف جي حريدارن ۾ نالو لکرائڻ جي ڪوشش

ڪئي اٿم.

ذاڪر حسين رادڻ

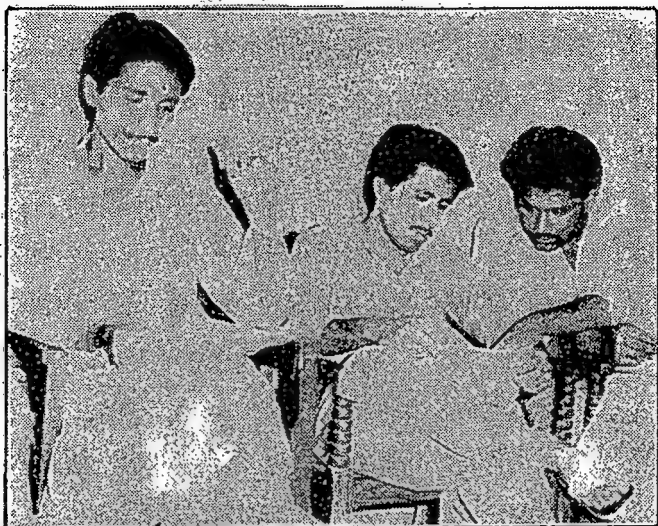
نومبر ۱۹۸۵ع تي منعقد ڪيل ”دادن فقير سيمينار“
 جي موقعي تي سامعين ۽ چيئرمين لائون ڪاميٽي راڌڻ
 جناب محمد ابراهيم خانزاده، آر ڊي ايف جو نمائندو
 علي انور منگي ۽ ٻيا نظر اچي رهيا آهن.

پهرين راجا محمد زمان ڪرڪيٽ ٽورنامينٽ
 جي موقعي تي خاص مهمان مختيارڪار ميهڙ ارباب علي
 دنهاري ۽ اعزازي مهمان گهٽ سڌار سنگت جو صدر
 ذڪر حسين راڻو. جڏهن ته ايڪٽنگ چيئرمين لائون
 ڪاميٽي مولابخش بروهي، سينئر ٽرمڊاس ۽ ٽورنامينٽ
 سيڪريٽري هيرانند پڻ نظر اچي رهيا آهن.

دادن فقير سيمينار جي موقعي تي محفل جو صدر
۽ مرڪزي چيئرمين سنڌ ڪوٽ سڌار سنڪت جناب
خان محمد پنهور، خاص مهمان جناب احمد شاه استاد
بخاري، ڪوٽ سڌار سنڪت راڻڻ جو صدر ڏاڪر حسن
راڻڻ ۽ جنرل سيڪريٽري مهيش ڪمار چنچراڻي.

ذاکر حسین رادّ، سید جلال الدین شاہ و پیر ریاض
علی قریشی کے پریس کانفرنس دوران
تاریخ ۲۹-۸-۱۹۸۹

تعاون

جناب سر محمد برھیاڑ ڊپٽي ڪمشنر دادو

جناب اشفاق احمد ميمڻ اڳوڻو ڊپٽي ڪمشنر دادو

جناب نظر محمد ڪاهوڙو اڳوڻو اسسٽنٽ ڪمشنر

دادو.

جناب محمد ابراهيم خالزادو اڳوڻو چيئرمين

ٽائون ڪاميٽي راڻ

جناب سيٺ قرمداڻ ڪاٺو نسلر

جناب سائين حاڪم علي گوروڙ استاد

جناب سردار منظور علي جانوري چيئرمين ٽائون

ڪاميٽي

جناب سيٺ محمد سومر چوڪي ساجي ڪارڪن

جناب خان محمد پنهور مرڪزي چيئرمين

سنڌ گهٽ سڌار سنگت

جناب نادر علي سومرو جوائنٽ سيڪريٽري

گهٽ سڌار سنگت راڻ ولس

دادن فقير جي ادبي خدمت ۽

سوانح عمري

دنيا جو هر ملڪ پنهنجي مختلف روايتي تهذيب ۽ تمدن سان مالا مال آهي، انهن ۾ اسان جي سنڌ سلوري به اهڙن لافاني ۽ غير معمولي ورثن ۾ هميشه شاد و باد رهي آهي. جنهن به سطح تي انساني نگاهه پهچي ٿي ته اتي تاريخ جو ڪو نه ڪو عظيم شاهڪار ڇڪندي نظر اچي ٿو.

سنڌو ڌرتي هڪ پاسي پنهنجا تاريخي يادگار ڇڏيا آهن ته ٻئي پاسي هڪترن بهادر انسانن کي به جنم ڏنو آهي. جتي دودي، دولهه هوشو هيمو مخدوم بلاول کي پيدا ڪيو اٿس اتي ڀٽ جسي بادشاهه شاهه عبداللطيف، سچل سائين صوفيءَ حل بيدل بيڪس جهڙن نامور عالمن محققن اديبن ۽ شاعرن کي به جنم ڏئي علم و ادب فقہ ۽ تصوف سان منور ڪيو آهي. هر صدي ڪنهن نه ڪنهن انسان جي ڪردار سان ياد ڪئي ويندي آهي. اهڙن اديبن ۽ شاعرن جي فضيلت کان اڻويهين صدي جو گڏاٽ به گهرو آهي جنهن نديري گهوٽري ميانداد چنجئيءَ جي ڪڪڙين گهر کي چمڪائي انهن هڪ مسڪين ڌڻي بخش جوڻي کي دادن جهڙو فرزند

عطا فرمايو. اهو ۱۷ جنوري سال ۱۹۰۶ ڪهڙو نه
 سهڻو ڏينهن هوندو. جنهن هن قوم ۽ ڌرتيءَ کي هڪ
 سنڌي سڃاڻڻو اديب ۽ نامور شاعر ڏنو، ڳوٺ ميانداد
 چنڊڻي تعلقي واره ضلع لاڙڪاڻي ۾ هن مشهور شاعر
 تي اڃا به نازان آهي. دادن ابتدائي تعليم هڪ ذهين
 استاد صاحب خان شاهائي کان ڳوٺ محراب سنڊيلو
 ۾ پرائي، جيئن ته سندس مزاج ننڍڙي هوندي عاشقانو
 هو الڪري کيس عشق و مجاز سڏ ڪري ادبي لوليءَ
 سان نڀايو. سونهن جو سيلاني نه اٿس، هن هو تههڪري
 کيس حسن جي گهڻي گهيريءَ شاعريءَ ڏانهن مائل
 ڪيو. هڪجهڙو وقت ڳوٺ لالو رائڊڪ جي پرڪ عالم
 فاضل ۽ شاعر حضرت نجف علي صاحب وٽ عربي ۽
 فارسي پڙهي کيس پنهنجو رهبر استاد ۽ مرشد تسليم
 ڪيو اتان علم فقہ ۽ تصوف جا درس حاصل ڪري
 مجاز سان محبت جون ميخون ڳنڍي فقيريءَ جو ويس
 ڍڪيو. هن جي شاعري معرفت حقيقت جو رخ
 اختيار ڪيو عشق رسول طرف مائل ڏسندي قوم هن کي
 دادن منجهان ” دادن فقير “ سڏڻ لڳي، دادن جو مذهب
 انساني محبت هيو ۽ ڏوٽيڙن جي ڏکڻ هٿائڻ خاطر
 جابرن جي جبر پرواه نه ڪيندي به کين منهن تي حق
 ۽ سچ چئي ڏيندو هو انهي ڪري خود داري هن جو

ڄڻ ته اهڙي ورثو هو. دادن فقير سنڌي سرائڪي اردو
 ۽ فارسي زبان جو مڃيل شاعر لکيو ويندو هو. مگر هن
 کي سنڌي زبان سان والھائڻ محبت هوندي هئي هن جو
 ڪلام غزل ڪافي ڏوهيڙي جو بيت مناجات، مولود
 ۾ ملي ٿو. مهارت ته هر صنف ۾ رکندڙ هو مگر غزل
 ۽ ڏوهيڙي جو بادشاهه سمجهيو ويندو هو. سندس شاعري
 اندر وزن جي پختگي، تسلسل، تلفظ ۽ تخیل جي اوچي
 پرواز نظر ايندي آهي اهوئي سبب آهي جو اڻ پڙهيل
 انسان به ڪنهن محفل ۾ ڪنهن سريلي فنڪار کان
 اڃا ڪلام جو مطلع پڙهندو ته، سمجهي ويندو آهي ته
 اهو ڪلام چوڏهين صدي جي بادشاهه شاعر دادن جو
 آهي هن جو فن شاعري تائين ڪونهي مگر هڪ
 باصلاحيت اديب فنڪار ۽ موسيقار پڻ آهي سندس
 ڇپيل ڪلام مان ادب جي خوشبوءِ اڃا به ايندي آهي
 ثابت ٿو ٿئي ته هي هڪ اديب آهي.

سندس فني صحبت سٺن فنڪارن ۽ موسيقارن سان
 سان هئڻ ڪري هن سٺو فن حاصل ڪيو. موسيقيءَ ۾
 باجي ۽ يڪتاري جهڙي ڏکي ساز وڄائڻ ۾ به کيس
 بهتر عبور رهيو، سندس موسيقي واريون محفلون جن
 جن ٻڌيون تن جو آواز گواهه آهي ته دادن فقير جي
 حالانڪ آواز ۾ میناج ڪو نه هو باقي جيڪا راڳي

ڪٿائيندو هو ان جي هر عمل کي راڳ جي اصول تحت پورو ٿيائيندو هو هڪ انسان هڪ ذات جو ڌڻي ٿي سگهي ٿو مگر هن تي اهي حضرت عشق جا ٿورا هئا جو هن کي جملي مڻهون ڏانهن سونپي هڪ مشهور ڏانهن بڻايو.

دادن فقير درس و تدريس حاصل ڪرڻ بعد جواني جا ۲۳ بهار شهر نصير آباد جي حوالي ڪيا تنهن بعد باقي زندگيءَ جا ڏهاڙا راڌڻ اسٽيشن تعلقه ميهڙ ضلع دادو ۾ بسر ڪيا. سندس همعصر شاعرن ۾ سائين حافظ محمد احسن چنا صاحب، استاد احمد خان آصف صاحب، الهه ورايو مسرور خادم لاڙڪاڻوي، رئيس خدا بخش خادم ۽ ٻين جا نالا اچي وڃن ٿا. پڇاڙيءَ سندس ادبي فيض جو دريا لهريز هيو جنهن حوزه علي مولائي، بسمل راڌائي، شير گل ڪوپانگ ۽ گل حسن شاد ڪوپانگ جهڙا مشهور شاعر مستفيض ٿيا. ان کان علاوه دادن فقير محفلن جو مور ڪچهرين جو ڪوڏيو هو، سندس ڪچهرين جا ساٿي اسحاق راهي، ناظم منگي، بسمل راڌائي اڄ جا وڻندڙ شاعر لکيا پيا وڃن. هي هڪ ماڻهو ڪاڻو محبوب ۽ بنده نواز انسان هو، انساني خدمت سندس پيشو هو انهيءَ ڪري هن خطي جا رهاڪو سندس عزت ڪندا هئا، اڄ به علم موسيقي ۾ هن پنهنجو

شاگرد سلطان فقير پٺيان ڇڏيو آهي. جو سندس فن و ادب لاءِ چراغ جو ڪم ڏئي ٿو. هن ڪتاب ”آفتاب عشق“ لاءِ شهرين سان گڏ سندس شاگرد سلطان فقير جي جاکوڙ کي به نه وساريو. جنهن هن هن وٽان حاصل ڪري ڇپائي تي ڪافي خرچ به ڪيو آهي جو اڄ اوهان جي هٿن ۾ دادن فقير جون خدمتون ورجائي رهيو آهي. آخر فنا فاني آهي جنهن کي بقا پنهنجي آغوش ۾ ويهاري سندس يادون مٿاڻي ڇڏيندي آهي. آخرڪار دادن فقير کي به موت نه بخشيو. هي نامور شاعر ڪجهه وقت علالت ۾ رهڻ بعد ۱۹ آڪٽومبر ۱۹۷۹ع تي پنهنجي آخري آرامگاه ۾ فنا جو پوش پائي هميشه لاءِ اسان کان جدا ٿي وڃي تنهن ستو. مگر سندس ادبي خدمتون ۽ موسيقيءَ جو فن جيڪو لافاني آهي اهو اسان سان تاقيمات گڏ هوندو هينئر سندس مزار گهڙي واري مقام راڌڻ اسٽيشن تي واقع آهي.

هن جي وفات کانپوءِ راڌڻ جي باشعور طبقي هڪ ادبي تنظيم ٺاهي آهي جيڪا سندس نالي ”دادن ميموريل ڪاميٽي“ سان وابسته آهي. هن ادبي تنظيم پاران ڪجهه ادبي محفلون ڪرايون ويون آهن. سندس شهرين سان وفاداري هٿ ڪري سندس نالي تي دادن شاينگ سينٽر ٺهرائي تازو نالو اڃاگر ڪيو آهي.

ماڻهون سڀ نه سڃاڻا پڪي سڀ نه هنج
ڪنهن ڪنهن ماڻهوءَ منجهه اچي بوءِ بهار جي (شاه)
ناظم منگي

پیغام

سماجي ڀلائيءَ جي ڪمن ۾ راتڻ اسٽيشن جا
جوان اڳيڙ آهن. خاص ڪري گهٽ
ستار وارن جون هن اهم شاعر هي

ڪلام چيرائڻ لاءِ ڪوششون

قابل داد آهن. ٻين نوجوانن

بارن ۽ پڪڻ پوڙهن کي

به اهڙي ڪم ۾ اڳتي

تڪري لڳڻ گهرجي

مير محمد بهياري

ڏيئي ڪشتر دادو.

پیغام

منهنجي قلر ۾ ايتري طاقت ڪٿي جو هن عظيم
مستيءَ تي لکي ۽ جي لکن لکي ته ايترا ٻيا ڪٿان
اچن اهو عقل ڪٿان اچي ۽ هوش ڪٿان اچي. صرف
ايترو چونڊس ته هو لافاني ۽ لاڏاڻي آهي.

ممتاز علي سومرو

اڳوڻو جنرل سيڪريٽري گهوٽ مڌار سنگت

راڌڻ اسٽيشن

پیغام

عام ماڻهوءَ جي دلين تي اثر انداز ٿيڻ جذبات
اڀارڻ ۽ نصيحتن جي لحاظ کان سنڌ ۾ وڏو نقص
لاڏاڻي هو. جليو باغي!

مون کي ان شاعر جي ڪلام تي لکڻ لاءِ چيو
ويو آهي جو منهنجا هٿ ٿا ڏڪن. مان رڳو ايترو
چونڊس ته هو پنهنجي هر عضرن ۾ بلند ترين مقام
جو مالڪ هو.

ڪل حسن جانوري معافي

پیغام

هڪ مفڪر جو قول آهي ته هڪ مصروف ماڻهو
کي ڪهڙهن ڳالهن جو وقت به ڪين هوندو آهي.
انگريسي سٺي سوشل ورڪر لاء چئبو ته هو پراڻن لاء
وقت ڪين ٿورڪي. ۽ ڀلائي جا ڪم ڪرڻ ۾ ڪوشش
آهي. ڳوٺ سڌار سنگت راتڻ جون دانن فقير جي
ڪتاب لاء ڪوششون ان ڪالاه جي نشاندهي ڪن
ٿيون.

نظري محمد لغاري

SDM ميهڙ

پیغام

دانن فقير هڪ عظيم شاعر هو هن لاء ايترو ته
چئبو ته هو چوڏهين صديءَ جو چوڏهينءَ جو چنڊ هو.

محمد باغ علي سهاڳ

ڊسٽرڪٽ پراجيڪٽ مئنيجر

تعليم روشني اسڪول دادو.

پیغام

اهڙي عظيم شاعر جو ڪلام ته ڇيڇڻ باعث غم
هيو ۽ ڇپائيءَ لاءِ ڪوششون باعث مسرت ان ڪارڪن
۾ في الحال آءٌ ۲۰۰۰ روپيه ڏيان ٿو ۽ پوءِ به ڳوٺ
سڌار سنگت جي سڌ مان سڌ ڏيندس.

اشفاق احمد بيمڻ

اڳوڻو ڊپٽي ڪمشنر دادو

پیغام

اهو ٻڌي تهائيت ئي خوشي ٿيم جو عوامي شاعر ۽
شهور لوڪ فنڪار مرحوم دادن قنبر جو ڪلام ڇپرائڻ
لاءِ ڳوٺ سڌار سنگت ڪوشان آهي ۽ اهو توفيق
پر تنگ بريس ۾ ڇپائيءَ هيٺ آهي.

نظر محمد ڪلهوڙو

S.D.M. سيهڙ

په اکر

ماڻهون ٻن قسن جا ٿيندا آهن هڪڙا اهي جيڪي
هڪو اهم ڪارنامو يا ڪم سرانجام ڪري نه سگهندا
آهن انهن ڪري اهي ٻيو موت مرندا آهن يعني اهي مرن
ڪن پوءِ ياد نه ڪيا ويندا آهن.

ٻيا ماڻهون اهي آهن جيڪي سالن ۽ صدين تائين
ياد ڪيا ويندا آهن هڪڙا اهي جيڪي خراب ڪمن
ڪري قدرت جي نگاهه سالن ۽ ٻيا اهي جيڪي پنهنجي
ڪارنامن، ڪمن ۽ ڪارڻن ڪري عزت جي نگاهه سالن
مرحوم نالن قبير جو واسطو پئي قسم جي پئي
نئون سال هئو. اها آخر قلبن پئي جڏهن سنس شاگرد
۽ ٽي وي ڦهڪار سلطان قبير سنس ڪلام ڏيکاريو ۽
سنس نولو سنڌ الائي ۽ ڏٺو. هن عظيم هستيءَ جي
ميتا طور تي ڪيوت سنڌ ۾ سنڪت راتڻ آ. ڪ. نومبر
1985ع تي هڪ عظيم انسان سميتار ڪرايو جنهن جي
صدارت مرڪزي چيئرمين سنڌ ڪيوت سنڌ ۾ سنڪت جناب
خان محمد پنهور هڪڙي ۽ خاص مهلت منهنجو محسن ۽
استاد عزت مآب جناب احمد شاهه استاد بخاري هو.
۱- راتڻ جي سلسلي ڪارڪن محرم غلام اڪر
سولنگيءَ جي هڪڙي سال راتڻ جي شيد انجن مط

۱۰ هڪ مسجد اسڪول سنس (دادن فقير جي) نالي
پٺيان ٺهرايو ويو جنهن جو افتتاح دسترگت ڪوآرڊينيٽ
مسجد اسڪول دادو جناب ڪمال الدين سولنگي ۽ جن
ڪيو.

۲- سنس امله ڪلام کي ڇپائڻ جو ڪم هٿ
۾ کنيو ويو جيڪو اوهانجي هٿن ۾ آهي.

ٽائون ڪاميٽي راءِن اسٽيشن سنس نالي پٺيان هڪ
شاينگ سينٽر تعمير ڪرايو جنهن جو افتتاح قومي اسيمبلي
جي ميمبر جناب عبدالحميد خان جتوئي ڪيو.

سنس ڪلام تي نظر وجهڻ سان خبر پوندي ته
ان ۾ درياھ جهڙي رواني، سنڌ جهڙي گهراڻي ۽ جبل
جيڏي حوصلو افزائي آهي. ان ۾ فصاحت، بلاغت، سلاست
جذبت، تشبيه، استعارن، تجنيسن ۽ نصيحتن جا خزانو
ڪوھ ۽ ڪاٺيون آهن. انجو هر حرف علم جو گوهر
آهي ۽ هر سٽ هڪ عظيم درسگاه، انگريزي سنس
ڪلام جو نه ڇپجڻ تمام وڏي سستي هئي ۽ الهجي
ڇپائي تمام وڏو ڪارنامو.

جن هجي سلطان فقير کي جنهن اهو ڪلام محفوظ
ڪرڻ سان گڏوگڏ ڪتاب جي ڇپائي جو اڌ ڪلن
وڌيڪ خرچ برداشت ڪيو. هن سلسلي ۾ اڳوڻي ٻيئي
ڪمشنر جناب اشفاق احمد شيخ جو خصوصي ثورو معقول

کان رهي ٿو سگهجي جنهن ڪوٺ سڌار سنڪت ڪي
۲۰۰۰ روپيا امداد ڏني.

ڏاڪو حسين رائي

صدر

ڪوٺ سڌار سنڪت

رائي وليج ضلع دادو

سنڌ.

علي انور منگي

سينيئر صحافي ۽ سماجي ورڪر

۽ ميمبر ضلع سوشل ويلفيئر ڪميٽي

دادو

بسم الله الرحمن الرحيم

اي مالڪ جا مالڪ هي مون کي معاف ڪر
بي پنه جي محبت جي ڪا ادراڪ عطا ڪر
منزل کان ڪن جي مون کي نزديڪ بقا ڪر
مخلوق جي خالق سگهو مشڪل کي روا ڪر
هر جاءِ ۾ هر رنگ ۾ هر هنڌ وسين ٿو
تون پنهنجي قدرت کي ڀرو پاڻ پسين ٿو
سمجهان ٿو سوا تنهنجي بنا کي نه بسا مان
اشوق ٿيان تنهنجي محبت ۾ ڪن مان
شب روز ڪيائين بي نه ڪيائين تنهنجي ٿنا مان
پر پورا ڪندس ڪن اکين شوق پنه مان
تون رب اسان انس جا هستي آ اسان جي
دنيا ۾ گهڙيون چار هي هستي آ اسان جي
تعريف جي لائق آ وڏا تنهنجي ذاتي
هر طرف سڏو آهي بي پايدان پنهائي
اعدا کان نبي هيسي حي عزت تو پچائي
موسف جي وري مصر ۾ قيمت تو ڪرائي
فرهون کي موسيٰ جي هٿان مات ڪيو تو
نمرود جو گر لات و منات ڪيو تو

ڇا ڇا مان ٿا، تنهنجي ڪرپا ڏانهن خالق و اڪبر
 آ راز حقن تنهنجو عجب واليءَ مظهر
 ڪر ڪنهن تي ٿيڻ راضي نه ٿي پر ڪي ڏهن پر
 بيشڪ آ وڏي هستي سندن خلق ڇا پرور
 سرڪار اڪيان تنهنجي هي سرڪار زور آ
 مان دل تو ڏيان تو کي تون دل وٺ نه دير آ
 دنيا جي زماني کي تو رنگين، بتايو
 سبحان عجب تو هي پنهنجو سير ڪرايو
 ڪر تنهنجو ڪنهن کي نه ڪڍڻ سمجه ۾ آيو
 رهي ٿو ڪي اهي نڪ تو آ عرش اڏايو
 اظهار وري حسن جو ڪلزار ڪيو تو
 ڪو ڪه جو نه ڪو ڪه جو دلي باز ڪيو تو
 ڦس اچي روش تنهنجي نه ڪر پنهنجي عبادت
 غالب نه رهي مون تي عدوت جي عبادت
 رک منهنجا خلا پنهنجو خدا عشق سلامت
 هن حال جي معلوم آ تو کي ٿي حڪايت
 ”دادن“ کي فقط آسرو تنهنجو ٿي خدايا
 تون بخش مون عين ۾ ڪهڙا وقت وڃايا

باري تعاليٰ جي شان ۾

- ۱۔ آداب مان الله کي اعيان ادا ڪر
- موسمار ٿي هت پنهنجو خيالات خدا ڪر

- هو ناهم جدا تو کان تون هنکي نه جدا ڪر
ونجن جو وفادار سخن ياد سدا ڪر
پل کين پلين چو تو پل ڪم نه پان جو
ميدان ملهائج هي آ ميدان ملهن جو
ٽون عرش جو ساڪن ٿي ڪري فرشتي آئين -۲
هن خاک جي پتلي ۾ عبادت لئ سمائين
تون پاڻ تو پنهنجو هي هٿان وقت وڃائين
سو تو کي ملن ساهه جي هڪ ساهه سنهائين
هٿ ساهه جي سوداگري درڪار رکي آ
پرواهه نه آ ڪشتي اسان پار رکي آ
ڪٿي آه سليمان ڪٿي آهي سڪندر -۳
ڪٿي آه زبردست هو پهلو ان پلنگر
ڪٿي آه اهو دور درخشان بدر بر
گهر سڀ جو ٿيو نيٺ وڃي عرض جو اندر
سنسار خبردار اٿئي دم جو ٺڪاڻو
دک درد ۽ تڪليف الم غم جو ٺڪاڻو
حق پاڪ زبردست جو سڏ نيٺ ته ٿيندو -۴
سو سور پيو پنهنجا ته هرڪو ٿي پٽيندو
بس ڀاءُ سڳو ڀاءُ جي پيرساڻ نه ويندو
ڪم جيڪي ڪيان ٿوسي ڪڏهن کين ڇڏيندو
سرساهه گهري ڪاڇ ٿو گهل موت جو گهوڙو
ڏسندا سين ۱ کين سان پيا هڪٻئي جو وڇوڙو

- ۵- دنيا جي مزي موهَ لکين مرد منجهايا
 ڏٺي ميٺ هڻي هٻٺ گجر گير گنوايا
 هيڏانهن ڏيا جي وري هوڏانهن نه آيا
 آهين هتي رهڻ جا عنوان آجايا
 هر ڪنهن جي اڳي پوءِ جڳهه جاءِ قبر آ
 اڄ مرجي صبح مرجي ادا ڪهڙي خبر آ
- ۶- خود ذات الاهي جو عجب عار ٿئي تو ۾
 هوشيار ٿي غفار جو ديدار ٿئي تو ۾
 سو وار خودي مار پيو اسرار ٿئي تو ۾
 رزاق جي گجھه راز جو انوار ٿئي تو ۾
 تو ۾ ٿئي خبردار نفي نور جو تجلو
 موسيٰ جي جبل وصف ڪيل طور جو تجلو
- ۷- ”دادن“ تون وسارج نه حق خالق و اڪبر
 ديشان درخشان سڄي ڏيهه جو ڏاٽر
 طم ڪرڻو اڳيان آهي قيامت جو وڏو ٻر
 هڪ گرم زمين زرد پيو تلوار جو سنتر
 ارمان اهو آهي جو هن دور فنا ۾
 ٿي وقت گذر مٽ ويو دنيا جي ثنا ۾

غزل

جو ٻر عرش- ٻريٽ آهي سو خود اهل زمين آهي
 جو آهي لامڪان سو دل جي ڪعبي جو مڪين آهي

(۵)

- ۱- پري ٻانهي کان ناهي هو هميشه هر نشين آهي
سميع ۽ بصير آهي هو داور دانا مين آهي
- ۲- اي همت وارا چو اڄ تنهنجي عمت نڪتچين آهي
در اغيار سجدہ ۾ جهڪيل تنهنجي جين آهي
- ۳- اهو ڪم چو ڪري عاقل جو بلڪل بدترين آهي
سڃاتو جن خدا پنهنجو انهن کي آفرين آهي
- ۴- منسل رحمت جو ذريا جوش ۾ ايندو جڏهن ”دادن“
گنهگارن کي بخشيندو اهو دل کي يقين آهي

ذ-وحيد

- اي منهنجا خدا تون شاهو گدا
يڪسان ڪرين ته ڪري ٿو سگهين
تو ڪنهن به غريب کي ساٿ ڏئي
سلطان ڪرين ته ڪري ٿو سگهين
- ۱- تون هڪدم ٿوري هوا مٿون وڌو
طوفان ڪرين ته ڪري ٿو سگهين
تو ڏين حشر جو ڀرپا اڄ ئي اڳر
ميدان ڪرين ته ڪري ٿو سگهين
 - ۲- تون حاڪم کي هڪ نوڪر جو
دربان ڪرين ته ڪري ٿو سگهين
ڪنهن پينگي سڄي مناس ۽ ڪهي ڏي
خان ڪرين ته ڪري ٿو سگهين

۳۔ حکمت ۾ حڪيمن جي تہ اها

طاقت آ ائين اي متهنجا خدا

تون ڪنهن بہ ڪراڙي ماڻهوءَ کي

نوجوان ڪرين تہ ڪري ٿو سگهين

۴۔ تون ڪيڙي بہ مشڪل ”دادن“ جي

آسان ڪرين تہ ڪري ٿو سگهين

گهر دادن جي محبوب سندس

مهمان ڪرين تہ ڪري ٿو سگهين

معراج ذامہ (مسلس)

۱۔ ٿيندو تہ ادا شان محمد جو چوڻ ۾

طاقت آ قلم کي جو ڪري ختم لکڻ ۾

باطن ۾ هيو نور ۽ آدم هو ڏسڻ ۾

ازغيب کان اڄ آئيو آواز ٻڌڻ ۾

بر پشت براق عرش ڏي سردار وڃي ٿو

معراج تي اڄ مصلفي مهندار وڃي ٿو

۲۔ وڃ هيٺ لهي جلا ٿيو حڪم وحيءَ کي

مهمان آ اڄ منهنجو وڏي آتون نبي کي

دعوت ڏي وڃي منهنجي سردار سخي کي

بس کولڻو هن ساڻ آ ڪنهن راز خفي کي

اڄ آه ارادو تہ هو مهمان اچي ٿئي

پردو تہ رهي پاڻ ۾ يڪسان اچي ٿئي

- ۳- وڃ مون ڏي سگهو سيد سرور کي وٺي آ
 محبوب مٿي روءِ منور کي وٺي آ
 گهر منهنجي ۾ اڇ پياري پيمبر کي وٺي آ
 بر عرش و الٽي ڪوٽر کي وٺي آ
 آ نند ۾ سردار تون جا ڳاءِ ادب سان
 خدمت ۾ نبي پاڪ جي ڳالههءِ ادب سان
 ۴- وڃ منهنجو پرين کي اهو پيغام وڃي ڏي
 اڇ راز آهي ڪولبا اڳ مخفي هيا جي
 جبريل ٻڌي حڪم الهي آيو زمين تي
 ان وقت لکن ٿا ته هو آرام نبي کي
 جبريل محمد کي ادب سان آڻاريو
 جبريل ڏي سردار کڻي نيشن ٺهاريو
 ۵- جبريل ڪيو عرض اٿو ختم نبوت
 اڇ عرش معليٰ تي آ الله جي دعوت
 حاصل نه اها ڪنهن به پيغمبر کي ٿي عزت
 معبود کي ٿي تنهنجي ملڻ جي آ محبت
 خدمت ۾ براق آهي سچن تنهنجي سواري
 تون آهين سوار ۽ مان مٿا آهيان مهاري
 ۶- بر پشت براق عرش ڏي سردار چڙهي پيو
 الله ڏي الله جو دلدار چڙهي پيو
 معراج تي اڇ مصطفيٰ مهدار چڙهي پيو
 سالار سوا لک جو پگدار چڙهي پيو

- عرشن جا سٿي ان گهڙي دروازا کلي پيا
خوشبوء جا سڄي ملڪ ۾ هڳسان هلي ويا
عيسيٰ کي چيو موليٰ ته هوشيار اِي عيسيٰ
۸- تعظيم ڪرڻ لاءِ ٿي تيار اِي عيسيٰ
مون ڏي ٿو اچي سيد سردار اِي عيسيٰ
ڪر منهنجي پرين پياري جو ديدار اِي عيسيٰ
هن وقت اجهو نور اچڻ وارو اٿيئي
گهر منهنجي ۾ مهان ٿيڻ وارو اٿيئي
۸- حورن کي ٿيو حڪم ته صورت کي سينگارڻو
هڪٻئي کي قطارن ۾ ڪري سهڻو سنوارڻو
صورت ڏي محمد جي ادب سان ٺهاريو
جنهن وقت محمد اچي صلوة پڪاريو
گهر منهنجي ۾ اڃ منهنجو هو محبوب اچي ٿو
طالب کي ملڻ عرش تي مطلوب اچي ٿو
۹- پهتو آ جڏهن چوٿين فلڪ تي وڃي حضرت
پيدا ٿي وئي سيني نمين ۾ مسرت
حيران ٿيا هيڏي ڏسي عربي جي عظمت
سيني کان وڌ ٿي سيد سردار جي سميت
عيسيٰ ۽ پيا آنيا ديدار لئه آيا
تعظيم ڪرڻ خدمت سردار لئه آيا
۱۰- جنت ۾ جڏهن آئيو مهان خدا جو
ادريس ڏٺو نور درخشان خدا جو

معراج جي تياري (دادن جي تخيل)

- ۱- مني مرسل سندي معراج تي اچ رات تياري آ
وئي جبريل جنت مان آندي سالم ساري آ
فرشتن جون صفون سالم لڳي ويون حرم جي اڳيان
- ۲- و ليکن وقت ان شيطان کي ٿي شرم ساري آ
ڪري بيدار سرور کان پڇو روح الامين ڇا ٿئي
هلو حضرت سندي مولا ڪٿي مهمانداري آ
- ۳- ٿسي عيسيٰ عجب ۾ پيو فلڪ چوڻون ويس وسري
ڇيو سبحان اچ موليٰ نئين قدرت ڏيکاري آ
- ۴- جڏهن داخل ٿيو جنت، ٿيون حيران سڀ حورون
چون بيشڪ جهلڪ تو ۾ الاهي نور واري آ
- ۵- جڏهن تشریف فرما ٿيو مٿي عرش- معليٰ تي
اجهامي ويا سيئي دوزخ بهشتن ۾ بهاري آ
- ۶- ڇير ڇا ذات خالق جي اي عربي دلربا جنهن کي
ونائين يا ڇڏائين ڪل ارد- ان جي اختياري آ
- ۷- ٿسي ”دادن“ محمد سن خدا جو پيار چئجي ٿو
ڪٿي عيسيٰ ڪٿي مڙسي ڪٿي يحيٰ جي ياري آ

نعت رسول

محشر ۾ ويڃو شافيءَ محشر جي سامهون
سردار پاڪ مصطفيٰ اطهر جي سامهون

هر هر پيو چئي آهي ٿيو احسان خدا جو
هن جو آسپني جيڪو آسان خدا جو
سڀ شڪل نبي کي ڏسي حيران ٿيون حورون
صديدار پئي پيزار تان قربان ٿيون حورون
۱۱- حورون پيون چون سيد سالار اچي ويو

جو سندنديون هيونسين اهو سردار اچي ويو
همرد ڀتين جو سچو يار اچي ويو
محبوب خدا مصطفيٰ مهدار اچي ويو
جبريل به وچ تائين وري آيو موٽي
ٿي ارڙهه ورهه رات ملاقات جي چوٽي
۱۲- دربار جي نزديڪ جتي لائي پئي سرور
ٿيو پردي منجهان حڪم جتي لاهه نه دلبر

محبوب نه ٿي منهنجا اي مجنوب منور
سڀ تنهنجي مون دعوت ۾ هتي آهي ڪيو محضر
گهر تنهنجو آئون آءُ جتي سان پيارا
دعوت تون اچي ڪاءُ پلي منهنجي پلارا
۱۳- ٿيو عبد ۽ احدي جو ذرا ڪو نه تفاوت

بس ”دادنا“ ٿي نور سان ويو نور ملاوت
ڪيڏي نه عطا ٿي وئي سيد کي سعادت
عربي جي حوالي ڪئي خدا پنهنجي ارادت
جو پردو هيو وچ ۾ اهو پردو ڪجي ويو
طرفين ڏهون ڪوت حجابن جو پڇي پيو

- ۱- انسان ٿي ڪري ٿا ڪيون ڪهڙا ڪم خراب
منهن ڪهڙو ڪم ڪيو خالق اڪبر جي سامهون
- ۲- پيغمبري ۾ حسن ۾ القاب شان ۾
يوسف لڳي ڇا منهنجي پيغمبر جي سامهون
- ۳- ”دادن“ خدا ڪري مان مديني وڃي مران
ٿئي منهنجي قبر روضي منور جي سامهون

نعت رسول

- محمد اسان لاءِ پيغمبر ٿي آيو
حقيقت جو حضرت سمندر ٿي آيو
- ۱- ٻڌون ٿا ته موسيٰ هيو دوست حق جو
مگر هي ته داور جو دلبر ٿي آيو
 - ۲- شريعت ڪنان ٿو ڊڄان نه ته چوان آءُ
نبي پاڪ الله اڪبر ٿي آيو
 - ۳- سندس آل مان مرد فياض ”دادن“
ڪو چشتي بلاڪو قلندر ٿي آيو

نعت رسول

- يا رسول الله چڏ ديدار جون ڪواي دريون
پرجهلا توکي ڏسي آجيون ٽين عيبن پريون
- ۱- توکي ڏسڻو آ ڪنهن کي عشق جي اک سان ڏسي
ڇا ڏسي سگهنديون سچي توکي انديون ان جون چريون

- ۲- ٿيا شڪي شمس و قمر تارا ڪٿيون ٿيڙو تنگڙ
 حسن تنهنجي کي ڏسي حيران ٿيون حورون ڀريون
 ۳- سرمو پاٽم طور سينا جو پي اکڙين ۾ مگر
 خاڪ پاٽم تنهنجي در جي تڏهن تا اکڙيون ٺريون
 ۴- آه بي ادبي چمڻ ۾ تنهنجي پيرن جون پٺيون
 چپ مٿان ٿين پير عيٺان تنهنڪري ڇمجن ٿريون
 ۵- يا رسول الله ڪر تون درد ”دادن“ جادفع
 تون ڪرين جنهن تي نظر ٿين بي خطر کوٽيون ٿريون
 ۶- يا رسول الله مان تو سان مديني ۾ اچي
 روبرو ڪولي ڪنڊس آهن گجهيون ڳالهائون ڳريون

مخمس سرور ڪائنات

- سڳوري شهر مڪي ۾ سڄو سردار پيدا ٿيو
 شفيع المذنبين سيد مٿو مهڏار پيدا ٿيو
 ۱- سڄي عالم جو سرور پيشوا سالار پيدا ٿيو
 اسان پاران گنهگارن سندو غمخوار پيدا ٿيو
 يلاري وقت امت جو آجهو آڌار پيدا ٿيو
 ربيع اول جي ٻارهين احمد مختار پيدا ٿيو
 سعادت مند محبوب خدا منار پيدا ٿيو
 ۶- لهي آيا ستارا نوري عبدالله جي گهر ۾
 آيا بيٺا ملائڪه منتظر ڪوئي پيغمبر ۾
 وجهن ٻيون هار حورون آمنه کي حال خوشتر ۾

خوشي ٿي آسمان ۾ ۽ زمين ۾ بحر ۾ بر ۾
 پيارو رب جو اظهر نبي نروار پيدا ٿيو
 ۲- خضر الياس يونس عيسيٰ آيا خاص خدمت ۾
 ٿيو آميدوار آدم پي خود حضرت جي شفقت ۾
 وسامي باهه وٺي دوزخ جي ٿي وٺي عيدجست ۾
 چوي هر هر پئي دائي حليما پنججي حيرت ۾
 اڳي منهنجي هٿن ۾ هيئن نه ههڙو ٻار پيدا ٿيو
 ۴- ٿي ڳايا سهره حورن ۽ وحي جهولو جهلايو ٿي
 . مبارڪباد جو هر طرف کان آواز آيو ٿي
 نمين سڀني اي ”دادن“ ادب کان سر جهڪايو ٿي
 ابوجهل ۽ ٻين هڪٻئي کي ڪنڊ سڏ ۾ ٻڌايو ٿي
 هي عبدالله جو پٽ غالب ڪفار پيدا ٿيو

نعت سرور ڪونهن

خدارا ڪر مدد منهنجي محمد مصطفيٰ مدني
 پهڙن ۾ پيو آهيان ٿي پيڙو پرجهلا مدني
 ۱- مان تنهنجو امتي بدڪار آهيان اي مٺا مدني
 مدد گار آهي منهنجو ڪونه ڪو ٿو ڪان سوا مدني
 ڪري مون تي گناهن جا پهڙ آهن ٻيا مدني
 ۲- خدا کي راضي ڪر منهنجي مٿان بحر خدا مدني
 خدا جي سا رضا آهي جا تنهنجي آ رضا مدني
 خدا جو خاص آهين تون ۽ تنهنجو آ خدا مدني

- ۳- مريض آهيان گناهان جو مان لاغر لا دوا مدني
 شفا منهنجي لئ ڪافي تنهنجو آ دارالشفا مدني
 نظر تنهنجي آ منهنجي ڪان دوا مدني دعا مدني
 ۴- نڪي تارو نڪي ترهو نڪي سيٿاه ساڻ آهي
 نڪو سنگتي نڪو ساڻي فقط بس پنهنجو پاڻ آهي
 ڏئي هٿ ٻاجهه جا هن پار ڪر خيرالوري مدني
 ۵- ٿيا درخت به اي شاهد نبي تنهنجي نبوت جا
 پڙهيو جن توتي ڪلمو تن کي ملي ويا جام جنت جا
 تون آهين رحمت اللعالمين اي دلربا مدني
 ۶- نه هڪ ”دادن“ شفاعت تنهنجي ۾ اميدوار آهي
 مگر هر امتي ڪهڙو پي تو وٽ عرضدار آهي
 سين جو تو ۾ آهي آسرو نورالهدى مدني

نعت بحصور صاعه

- ناشاد مصطفي ڏان دلشاد بنجي آيو
 برباد جو هيو سو آباد بڻجي آيو
- ۱- موصوف هر صفت آ سردار مرسلن جو
 هر عيب ڪان محمد آزاد بڻجي آيو
- ۲- آدم ڪان ابتدا ۾ مظهر هيو محمد
 آدم جو بعد ۾ هي اولاد بڻجي آيو
- ۳- خيرالنسا جو باپو حسين جو آ نانو
 مشڪل ڪشا سندس جو داماد بڻجي آيو

۴- امي نه چٽه نبيءَ کي شاگرد آخدا جو

دنيا جي عالمن جو استاد بڻجي آيو

۵- آڌار عاصين جو مهندار بيڪسن جو

بيداد جو اي ”دادن“ هيءُ داد بڻجي آيو

ربع ثناء (محمد عليه السلام)

اسان جي واسطي آهي شفا خانو محمد جو

کلي ويو آه رندن لٽ مٿه خانو محمد جو

۱- مون پيتو آه پر مٿه وارو پيمانو محمد جو

نه ٿيندو حشر ۾ مٿه نوش بيگانو محمد جو

لڳو پيو يادگيرو آه روزانو محمد جو

فقط پنهنجي زبان تي آهي افسانو محمد جو

۲- مديني ۾ وڃي مان نوڪري ڏيان شاهه شاهان جي

بهاريان خاڪ ڏاڙهيءَ سان سندس روضه جي ايوان جي

نه مستانپ ۾ مونسان آه حاجت گزاري خان جي

هو مستاني آ يوسف جي مان مستانو محمد جو

۳- محمد جي محبت ديس ۾ پرديس ۾ آهي

طبع خوش مارئي وانگي کٽي ۾ کيس ۾ آهي

نه هيئن ديوانگي مون وانگي مجنون کيس ۾ آهي

هو ديوانو آ ليلان جو مان ديوانو محمد جو

۴- نه ڪنهن پي امي کي حشر ۾ حضرت وساريندو

وٺي نالو مگر هڪ هڪ ڪري حضرت پڪاريندو

اي ”دادن“ حوض ڪوٽر جا ڀري پيالاپياريندو
وساريو ڪين احسانو مسلمانو محمد جو

نعت رسول

- ۱- رتبي کان مصطفيٰ جي ڪو برتر نه ٿي سگهيو
مهمان عرش تي پيو پيغمبر نه ٿي سگهيو
معراج واري رات هو الله مٿي زبان
- ۲- اعزاز ۾ هو ڇا جو ميسر نه ٿي سگهيو
يوسف حسين ڪيڏو به آهي اگر مگر
حضرت جي حسن پاڪ جو همسر نه ٿي سگهيو
- ۳- دشمن سان پي پلايون پلارو ڪندو رهيو
ناراض ڪنهن تي سيد سرور نه ٿي سگهيو
آبوريٰ نشين شهنشاهه دو جهان
- ۴- دنيا ۾ هيئن ڪو دين جو رهبر نه ٿي سگهيو
مصري ۽ ماڪي ڇا لڳي لب جي لعاب سان
ٿاني پگهر جو عطر ۽ عنبر نه ٿي سگهيو
- ۵- لکندي ٿنا نبي جي اچي عمر ٿي تمام
”دادن“ کان پورو شان ۾ دفتر نه ٿي سگهيو

شان محمد مصطفيٰ

مران دم ڏئي شل پڪاري محمد

وهان ڪيئن وسيلو وساري محمد

- ۱- قطب غوث هڪدم وڃي ڇو نه ٻنجهي
فقط جنهن ڏي ٿورو ٺهاري محمد
- ۲- سڏي حوض ڪوٺر جو هر هڪ کي هٿ سان
پيالو ڇڏيندو ٻياري محمد
- ۳- ڪريون ليڙيون لهريون ۽ شينهن جون مائون
پهاڙن ۾ ٻڪريون ٻيو چاري محمد
- ۴- خدا پي انهيءَ کي ڏکاري ڇڏي ٿو
اي ”دادن“ ٿو جنهن کي ڏکاري محمد

نعت رسول

- ۱- سوداءُ نه مون کي آهي ڪو سروئي چمن جو
مان شيدا آهيان قدر رسول مدني جو
- ۲- حضرت جا نمايان ڏسي ڏندان مبارڪ
ٿي رنگ ڪجل ويو عقيتي يماني جو
- ۳- ڇا قيس کي نسبت اويس ڪرني سان
ليلا جو هو عاشق هي رسول مدني جو
- ۴- مرڪڻ سان محمد جي تجلات ٿي اهڙي
جلو نه رهيو ”دادن“ در عذبي جو

نعت حضرت محمد مصطفيٰ

التجا منهنجي مٺا يا مصطفيٰ منظور ڪر
قلب روشن ڪر وليڪن دور هي ديجور ڪر

- ۱ - امن پنهنجي سان نبي ويري سڀئي وهلور ڪر
مهر شفقت سان منهنجو من گهڻو مسرور ڪر
- ۲ - رعب آتش ڪر سندن دشمن سندن ڪافور ڪر
جي ڦرن مونڌانهن تنجي چيله چڪناچور ڪر
- ۳ - عشق ذاتي سان مونکي پرجهلا پرپور ڪر
طور ڪر سڀني سندن ۽ دل چراغ طور ڪر
- ۴ - متجبي ”دادن“ گدا مجبور کي مشڪور ڪر
درد غم الزام عصيان پيغمبر دور ڪر

نعت شريف

- ۱ - ٻڌسون ڪو نه ڪو ڪاڻهن ۾ مصطفيٰ جهڙو
ڏٺوسون ڏيه ساري ۾ نه عربي دلربا جهڙو
حبيب آهي نه ڪنهنجو ڪو حبيب ڪبريا جهڙو
ٿيو ڪو انبيا اڳ ۾ نه فخر انبيا جهڙو
نه والد آهي ڪنهنجو والد خيرالنسا جهڙو
- ۲ - نه محبوب آهي دنيا ۾ ڪو محبوب خدا جهڙو
نه ٿيو ڪو آه سهڻو سهڻي احمد مجتبيٰ جهڙو
قدم جي خاک جو ذرو آ روشن مهلقا جهڙو
- ۳ - ڇڏيندو ڪينڪي امت پيغمبر پيشوا پنهنجي
قيامت ۾ ڪندو عاصين مٿان ڪندو شافع شافينهنجي
گنهگارن جو ڪونهي خيرخواه خيرالوري جهڙو
- ۴ - ٻڌي پنهنجون ڳالهيون ٿي ڪيائون ان ٻڌن جهڙيون

د- دوا دارون انهن جو آ جي آهن لا دوا جهڙا
سوالي خالي ويندا ڪين ڪي ”دادن“ گدا جهڙا
ڪري ادنيٰ ڪي اعليٰ هي آ اهڙو در سخا جهڙو

نعت سرڪار دو عالم جي ولادت

- ۱- ربيع اول جي ٻارهين رات ختم الانبيا آيو
زڪري سر پاڪ تي سردار تاجر انما آيو
آ عبدالله جي گهر ۾ حبيب ڪبريا آيو
- ۲- مريضن لاءِ دوا جي واسطي دارون دوا آيو
پلارو ڪالي ڪلي وارو سچو رهنما آيو
شهناهم دو عالم والند خيرالنسا آيو
- ۳- ڪري ڪنگرواچي پٽ تي پيا ڪيئن ڪوت ڪسري جا
شفيع المذنبين سيد نبي نور الهدي آيو
- ۴- ڪيائي رقص غلمانن ۽ حورن جام جنت ۾
عرب جي سر زمين تي جڏهن محبوب خدا آيو
- ۵- ملائڪ ڏئي مبارڪ پيا چون آداب سان هوريان
هي حفص ام سلمه عائشه جو قد خدا آيو
- ۶- وڃون هاڻ بجر عصيان ۾ سيئي عاصي پئي ايڪن
خدا جي فضل سان ڪشتي جو ڪامل ناخدا آيو
- ۷- اهي آيو زمين تي عيسيٰ استقبال جي خاطر
ستاري سعد ۾ پيغمبرن جو پيشوا آيو
- ۸- نه دنيا ۾ ڏٺو ڪنهن ابن عبدالله جو پاڇو

- مجسم نور ذاتي جو منور مجتبيٰ آيو
 ۹- ضرورت ڪانه هئي سينگار سڙمي جي ڪاسچن کي
 ڪري سينگار ۽ سڙما اڳيئي دلربا آيو
 ۱۰- وحي جي معارف نازل ٿيو اقرا بسم جو تحفو
 ڪٿي غار حرا مان چانه نسخ ڪيميا آيو
 ۱۱- ڏس ۾ شام جي ڏاڇن جون آيون ٿي ڳچيون ”دادن“
 آ جهڙي وقت مڪي ۾ محمد مصطفيٰ آيو
 نعت رسول مقبول صلي الله عليه وسلم

- منهنجي ڪر ڪامد يا نبي مصطفيٰ
 ائي حبيب خدا خاتم الانبيا
 ۱- تو کي خاتون خير النساء جو قسم
 تو کي حيدر شهر ڪربلا جو قسم
 تو کي عباس زين العبا جو قسم
 اچي مشڪل ۾ ٿي ساڻي سيد سچا
 ۲- منهنجي دشمن کي بدحال برباد ڪر
 مون کي دنيا ۾ عقبا ۾ آباد ڪر
 مون کي ماحول گندي کان آزاد ڪر
 رهي انسانيت ۾ نه آهي وفا
 ۳- تو جهڙو نه رهبر پيغمبر ڏنم
 تو جهڙو نه عالم ۾ سرور ڏنم
 تو جهڙو نه ڪو بنده پرور ڏنم
 جيڪا تنهنجي رضا سا رب جي رضا

- ۴- تون ياسين طسه مزمل منير
تون و ليل و شمس روشن ضمير
تون محروپ الله جو بي نظير
تون ماڪي کان آهين مٿو اي مٿا
۵- تنهنجي وصف و ثنا بر زبان چا چوان
ٿيندي پوري نه هرگز حجي يا روان
عمر ساري لکان ڪين پورو بوان
تنهنجي عظمت کي ڄاڻي ٿو بس ڪير بنا
۶- تنهنجو مرسل مدح خوان "دادن" فقير
ڏاڍو آهي گنهگار هيٺو حقير
حيات آهين، آهين سميع بصير
سگڻو حاضر حمايت ۾ ٿي مجتبيٰ

التجائے مدني

- اي صبا منهنجو ڪٿي پيغام پيغمبر ڏي وڃ
مصطفيٰ مهندار مرسل سيد سرور ڏي وڃ
۱- ۽ علي مشڪل ڪشا خاتون جي شوهر ڏي وڃ
واسطي الله جي شير ڏي شر ڏي وڃ
۲- منهنجي بنسبت خالق اڪبر ڏي ڏس اڪبر ڏي وڃ
گهوت قاسم ڏي تون وڃ ۽ تشنه لب اصغر ڏي وڃ
۳- عابد بيمار ڏي وڃ زينب مضطر ڏي وڃ
وٽ خبر منهنجي تون ندي ڙي عون ۽ جعفر ڏي وڃ

(۲۲)

۴- درد ”دادن ڄي کاپر گهور هڪدم لهه صبا
وج حبيب حضرت عباس ڏي ۽ حر ڏي وج

نعت رسول

- ۱- الله ڪيو اعليٰ ڇا شان محمد جو
شاهد ٿيو رسالت ۾ قرآن محمد جو
امت کي قيامت جي گرمي ۾ پڪاريندو
ڪيڏو نه اهو هوندو احسان محمد جو
- ۲- جنت کي ڪنڊس ڇامان جنت نه کپي مونکي
جنت کان زياده آ ايوان محمد جو
- ۳- سڱ بڻجي مديني جي گهٽين ۾ پيو هوندس
ان ريت وڃي ٿيندس مهمان محمد جو
- ۴- هيئن چونه چوان ”دادن“ عزت ۾ مٿي آهي
دارا ۽ سڪندر کان دربان محمد جو

نعت حضور صاعمر

- ۱- سرور سهڻا مونکي آهي قسم تنهنجي سر جو
تون پيارو آهين پرور جو تون شافي آهين محشر جو
- ۲- آدم کان هيئن اڳ ۾ ظاهر غيب جي ساري علم جو ماهر
تون ساقی آهين ڪوثر جو تون شافي آهين محشر جو
- ۲- رب قرآن ۾ ڏني آ گواهي آهين افضل نور الاهي
هيو ڏيک ۾ بيڪ بشر جو تون شافي آهين محشر جو

- ۳- شان اوهان جو بالا برتر دائر در تي دارا سکندر
 نوکر آهي نوکر جو تون شافي آهين محشر جو
 ۴- غار حرا مان جلوه نمائي نور جي ٿي ڀرپور ضيائي
 رهيو تاب نه شمس قمر جو تون شافي آهين محشر جو
 ۵- ”دادن“ تنهنجو آهي ٿناگر تون ئي هادي تون ئي رهبر
 سگهو داد ڪجو ڪمتر جو تون شافي آهين محشر جو

نعت رسول عربي

- تنهنجو سڀني کان مٿي شان رسول عربي
 شاهدي ٿو ڏئي قرآن رسول عربي
 ۱- منهنجي مشڪل ڪيو آسان رسول عربي
 نه ته پئي مون کي ٿو نقصان رسول عربي
 ۲- تو کي الله ڏنو ڇا ڇا نه رسول عربي
 تنهنجو ٿاڻي نه سايماڻ رسول عربي
 ۳- تو تي ڪلمي جو فقط ٿورو ڪري ٿي امت
 تنهنجي امت جو آ ارمان رسول عربي
 ۴- پنهنجي شفقت ڪا ڪجو پاڻ ڏسي محشر
 حال ”دادن“ جو پريشان رسول عربي

مديني وچان

- مديني وچان مصطفيٰ چوندو چوندو
 تنهان پوءِ نجف مرتضيٰ چوندو چوندو

- ۱- حسين ابن حيدر ڪسڻ وقت تائين
ويو دشمنن کي دعا چوندو چوندو
- ۲- ابو جهل آخر جهنم کي پهتو
نبي پاڪ کي ڇا مان ڇا چوندو چوندو
- ۳- محمد کي معراج جي رات خالق
ڏئي هٿ پيو صلي علي چوندو چوندو
- ۴- محمد جي تعظيم خاطر خدا خود
اٿيو پردي مان مرحبا چوندو چوندو
- ۵- مران هن جهان مان اڳي پوءِ اي ”دادن“
رسول خدا جي ثنا چوندو چوندو

اعليٰ بنت نبي ام المومنين حضرت فاطمه
عليه السلام

ڪريان مان ناقص ثنا چاڏهنجي
اي پاڪ بيبي بتول امان

آ تنهنجو شوهر علي غضنفر
آ بابو تنهنجو رسول امان

- ۱- تون امان حسنين جي اي امان
تون شافع دارين جي اي امان

اي فخر حوا اي فخر مريم
آ نور تو تي نزول امان

(۲۵)

۲- معاف منهنجا ڪراء الله کان
ڪير جي گناهه گندا

دعا هي منهنجي ٻچن جي صدقي
خدارا ڪر تون قبول امان

۳- هي بعد مدت جي دانهن ٿو ڪي
ڏيان ٿو پنهنجو سهارو سمجھي

مان امتي تنهنجي بابي اطهر جو
آهيان مجرم ملول امان

۴- رضائون خالق عطا ڪيون ٿو ڪي
پنهنجون سڀ اي شفا جي مالڪ

هي آهي اميد دانهن ”دادن“ جي
ڪين ويندري فضول امان

۵- مان ڪهڙو پي پي وقار بدڪار آهيان
پر سگ اوھان جو آهيان

ڪرڻ بزن سين ڀلايون بيحد
آ تنهنجي گهر جو اصول امان

نعت طلب مدينه

مديني ڏي وڃڻ جي واسطي ڏاڍو خيال آهي
مديني ۾ مران هيءُ رب کي منهنجو سوال آهي
۱- جمال حضرت يوسف پي چئجي ٿو ڪمال آهي
وليڪن رشڪ يوسف منهنجي حضرت جو جمال آهي

- ۲- نه منهنجو آب داڻو آهي ڪو شايد مديني ڏي
 جو هوندي سوندي پهچڻ تي پيو منهنجو مجال آهي
 ۳- محمد جي شفا مونکي امائيندي بهشت اندر
 محمد جيئن ڪندو تيئن رب جي اڳيان بحال آهي
 ۴- نه آرام آهي پنهنجي سر کي ساعت سنڌ ۾ ”دادن“
 حياتي منهنجي منهنجي واسطي هتري وبال آهي

نعت مدينو منور

- مونکي شال ڏاڻر ڏيکاري مدينو
 قسم آه ٿو ساء ساري مدينو
- ۱- مدينو اهو جنهن ۾ روضه محمد
 وهان ڪيئن هتي مان وساري مدينو
- ۲- مديني کي ويجهي پوڻ وقت ڏاڍو
 تيان خوش پري کان نهاري مدينو
- ۳- مديني جا ماڻهو سڀئي منهنجا سائين
 وڏو شان ٿو شرف ڌاري مدينو
- ۴- بهاري جي هوندي مان ڏاڙهي سان ”دادن“
 ڪريان صاف سارو بهاري مدينو

نظم "حاجين ڏانهن مخاطب"

- مدينو ڏٺم ان جو منظر ڏٺم
 ڏٺم روضو سرور نه سرور ڏٺم
 ۱- ڏٺم ڪعب پير ڪين پرور ڏٺم
 مصلا ۽ ديوار پٿر ڏٺم
 ۲- نه گهر وارو گهر واري جو گهر ڏٺم
 نه ٻاهر ڏٺم ۽ نه اندر ڏٺم
 ۳- نه ڪي روح پنهنجي ۾ رهبر ڏٺم
 نه ڪي دل جي ڪعب ۾ دلبر ڏٺم
 ۴- ڪنهن حد تائين برابر ڏٺم
 نه لا حد جو عشق اڪبر ڏٺم
 ۵- گهڻيون گهات يثرب جا آئين گهمي
 قسم ڪشندي اکين پيغمبر ڏٺم
 ۶- ٻڏي وڻين ٽڪر جي درياه ۾
 ڏٺم لهر لوڏا نه بندر ڏٺم
 ۷- نه "دادن" جو ساقي نه ساغر ڏٺم
 نه ان جي سخن جو سندر ڏٺم

ثقت التجاڙے سکونت مديني ۾

- ۱- نئين شل مونڪي ماري خالق اڪبر مديني ۾
 ڏسان سهڻو نبي جو مقبرو اطهر مديني ۾
 - هميشه واسطي ساڪن هجان جيڪر مديني ۾
 اڳاڻي خاڪ تي پنهنجو رهان بستر مديني ۾
 بنائي ويهجي چوڻو ڪن جو گهر مديني ۾
 وڃي پهچان رڳو مان هڪ دفعو هڪر مديني ۾
- ۲- زياده ڇو نه چئجي آبرو عزت مديني جي
 قسم آهي خدا جو مٿ نه آ جنت مديني جي
 مريضن لاءِ آ خاڪ شفا شفقت مديني جي
 وڏي آ پاڳ واري ساري سڀ خلقت مديني جي
 جو آهي دفن دو عالم جو پيغمبر مديني ۾
- ۳- مديني جون گهڻيون مان پنهنجي ڏاڙهيءَ سان بهاريندس
 پري پاڻي هٿن سان پاڻ حاجين کي بهاريندس
 منو نالو محمد جو پيو پلپل پڪاريندس
 کڻي اڪ شوخ پنهنجي ڪينڪي ڪنهن ڏي نهاريندس
 گذاريندس مان پنهنجي عمر بس ان ۾ مديني ۾

۴- گهران دم دم دعائون ٿو پيو رب الاهي کان
 بچائيندو مونکي موجوده گردش جي تباهي کان
 هتان جو گهٽ تونگر آ مديني جي سپاهي کان
 اي ”دادن“ ڏاڍو بهتر آ هتان جي بادشاهي کان
 وڃي ڪنهنجو نه ڪنهنجو ٻيهجي نوڪر مڏيني ۾

خيرالوري آهي

اسانجو پيشوا محبوب مرسل مصطفيٰ آهي
 شفيع المڏنبي سيد حبيب ڪبريا آهي
 ۱- هو آهي محب مولا جو ۽ فخر انبيا آهي
 سڄو عالم سندس ئي نور سان ٿيو ۾ ضيا آهي
 ۲- شفا ناهي ثوابن لئ گناهـن لئ شفا آهي
 اڳي پوءِ انبيائن جو مدد خيالوري آهي
 ۳- ادا ”دادن“ ڏيکيندو ڄام احمد نه ته اسانکي تان
 قبر ۽ ڪا قيامت جي خبر ناهي ته ڇا آهي

حيات آهي سيد سرور

حيات آهي اسانجو سيد سرور اڃا تائين
 آ آجو موت کان الله جو دلبر اڃا تائين
 ۱- مديني ڏي نتو قسمت ڪري پرور اڃا تائين
 گهرائي پاڻ ڏي ٿو ڪين ڀڄمير اڃا تائين

- ۲- خدا کان بعد شان آهي ته بس آهي محمد جو نه ٿيو آهي نه ٿيندو ڪو سندس همسر اڃا تائين
- ۳- نبي کانپوءِ بلال آهي ڪريو بي هوش ٿي جاتي انهيءَ مسجد ۾ بيٺو آ اهو ممبر اڃا تائين
- ۴- عرب جي سر زمين تي ڪيئي ڪفارن ڪياجه ٻڙا مگر محفوظ آ ڪعبو خدا جو گهر اڃا تائين
- ۵- رسول الله جي چائنٽ چمائيندو خدا ”دادن“ گهڻي مدت کان پنهنجو ٿو جلي اندر اڃا تائين

قصه هرثي از خيال ”دادن“ مسدس

اي عاشق رسول ٻڌو هي ٻڌل بيان
 هڪ ڏينهن نڪتو سير تي سردار دو جهان
 خدمت ۾ هئا فرشتا هو الله پاسبان
 نازان هئي زمين ۽ هو بوسيده آسمان
 جيئن پهتو جهنگ ۾ وڃي محبوب مهربان
 قاتل ڏٺائين ڦاهي ۾ هڪ هرثي بي زبان
 هڪدم حضور پاڪ ٿيو هرثيءَ جو رازدار
 آيو مڙهون هرثيءَ جي آقاء نامدار
 دلدار بيڪسن جو اسيرن جو غمگسار
 هرثي ڏسي حضور کي روئي پئي زار زار
 دلبر ڏٺس دلاو نه خطرو خيال ڪر
 ڪيئن ڦاٽي آهين ڦاهي ۾ هرثي ڪو حال ڪر

هرڻي به عجز عرض ڪيو روئي اڳيان عجيب
 آيس ٻچا ڇڏي مان بکڻي پيٽ لڻ غريب
 قلبي پيس مان اوچتي ڦاسي ۾ بد نصيب
 ڪر ڪا مدد تون منهنجي اي الله جا حبيب
 آزاد ڪر ته کير پياري اڃان وري
 بچڙن کي پاڻ سان قطاري اڃان وري
 واعدو ٻڌي هي هرڻي جو محبوب ڪبريا
 هٿن سان چوڙي گنديون پيو ڦاهي جون مصطفيٰ
 حضرت، حبيب هرڻي کي چوڙي ڇڏيو صفا
 ڪڍڻو نه آهي اها حبا پيمبر خدا
 هرڻي حضور پاڪ کس رخصت وئي وئي
 ٿوري وڃڻ جي واسطي دست وئي وئي
 هڪدم ٻچن کي پهتي هئي جان چوه جا
 رڻندي ٻچن جي ماءُ ۾ ڪي چيو اها
 آخر هي کير پي وڻو منهنجا ننڍا ٻچا
 شايد اوهان کان ٿيندي اوهان جي امان جدا
 ضامن حبيب رب جو ڏئي آئي آهيان
 آيس اجهڙا حضور کي چئي آئي آهيان
 قابو هيس مان دام ۾ دلداز آئيو
 بس اوچتي ائين ڪندي سردار آئيو
 واهر وسيلو آسرو آڏار آئيو
 منهنجي مدد ۾ منهنجو مددگار آئيو

چوڙي ڇڏيائين هٿن سين پيو رحم کيس کي
 واعدو وٺي ورڻ جو آ بيهي رهيو اتي
 بچڙن چيو اسان به هليون ٿا ڪنا امان
 ڏيکار سو اسان کي حبيب خدا امان
 ضامن جو تنهنجو آه پيو با وفا امان
 مارائيندو اسانکي نه سو با حيا امان
 هرڻي چيو بچن کي ڀلي جان هلو بچا
 اميد آهي ٿيندو ڀلي کان ڀلو بچا
 هرڻي بچا وٺي ڪري واپس وٺايو
 ماري به هوڏهون اچتي ان وقت آيو
 هرڻي ڏسي نه شور شڪاريءَ مجائيو
 حضرت کي هيئن چيائين اي حضرت ٻڌايو
 قاتل هئي جا هرڻي سا آزاد ڪنهن ڪئي
 اڄ روزگاري منهنجي آ برباد ڪنهن ڪئي
 حضرت چيس اي ماري تون نادان ڪين ٿيءُ
 انسان تي تون جهنگ جو حيوان ڪين ٿيءُ
 هرڻي اجها اچي ٿي تون پريشان ڪين ٿيءُ
 ضامن مان آهيان هرڻي جو حيران ڪين ٿيءُ
 ماريءَ چيو ته ناهه اها ڪا خبر ڪري
 ڪيئن جهنگ جو حيوان ٿو واپس اچي وري

پريان ائين ڪندي وئي اچي هـرڻي باعيا
 خدمت ۾ آئي بچڙا وٺي ننڍڙا نونهال
 قدمن تي مصطفيٰ جي رکي سر تي پائمال
 پئجي ويو عجب ۾ هـي ماري ڏسي مثال
 با عجز با نياز با ادب با حجاب
 ماريءَ چيو حضور کي تون ڪير آن جناب
 حضرت چيس، ته منهنجي خبر خاص عام آ
 احمد به منهنجو نام محمد به منهنجو نام آ
 نازل مٿان ٿيو منهنجي خدا جو ڪلام آ
 صلوات مون تي آه ۽ مون تي سلام آ
 آ رب موڪليو ڪري رحمت جهان تي
 پيو رحم روح ۾ اچي هن بي زبان تي
 نالو ٻڌي حضور جو حيران ٿي پيو
 بر وقت جي چوڻ تي پشيمان ٿي پيو
 قدمن تي سر رکي ڪري قربان ٿي پيو
 ڪلمو پڙهي نبيءَ تي مسلمان ٿي پيو
 رخصت ملي وئي هـرڻي کي آزاد ٿي وئي
 ڪيئن ساڳي ساڳي جهنگ ۾ آباد ٿي وئي

حضرت علي جي شان ۾ ”سلس“

- ۱- فرياد ڪريان توکي ٿو يا حيدر و صفدر
 اي شير خدا بحر منهنجي مدد ڪر
 تون ناطق قرآن صداقت جو سمندر
 من ڪنت جي فرمان بموجب ٿئي افسر
 بس ترس نه اچ شير و شير جي صدقي
 اصغر علي اڪبر علي پيشير جي صدقي
 خير جي لڙائي ۾ تو مرحب ڪي مٽايو
 اسلام وڌايو تو ڪفارن ڪي ڪنڀايو
 جو آيو اڳيان تنهنجي سو گهر ڪينڪي آيو
 ڪعبي تو ڪفار جو هڪ بت نه بچايو
 مصحف ۾ مدح تنهنجي ڪئي خالق و اڪبر
 تون سر خدا خاص يدالله غضنفر
- ۲- تلوار جي سر سر ٻڏي حيران ٿيو سر سر
 جبرئيل ٿيو دربان ۽ فرمان ۾ فر فر
 تو پيش اچي پيش ٿيو واليءَ بر بر
 اظهار سخي تو سندو اذڪار آ هر هر
 تون والي ولايت ۽ ولين جو ولي تون
 دنيا ۽ قيامت جو شهنشاهه علي تون
- ۳- مشهور سڄي ملڪ ۾ آ قاتل انتر
 تو در ٿيو گدا حاتم و جمشيد سڪندر

- ۴- بسا آب وڏو ٿو سندن القاب آهيندر
 اڌ پورا ڪيا ٿو ۽ وڏي مهڊ ۾ اڃا
 ٻريا ٿو ڪئي جا بجا اسلام جي هسبي
 ڇا تنهنجي اڳيان آه علي عام جي هسبي
 اي اڪدم ڪشا تنهنجو ڇا اڌڪار چوان مان
 ميدان ۾ سر دلدار هسوار چوان مان
 انا و علي ثانيءَ سردار چوان مان
 يا پاءُ چوان مان يا دلي يار چوان مان
 ڏي گنج هم رنج پلا مون کان ٻري ڪر
 حل منهنجي هي مشڪل اي سخي قرب ڪري ڪر
 ۵- ٿو ساري عمر مولائي غريبت ۾ گذاري
 پر غير ڪي هر وقت ٿو همت پئي ڏيکاري
 دٿوار سان ڪفار جي ٿو چال سڌاري
 اسلام جي دنيا کي ٿو تهذيب سيکاري
 منڪر نه مڃيندو ته مگر مان ته مڃان ٿو
 فرمان الاهي کان نه ٻاهر ٿي وڃان ٿو
 ۶- لاريب وڏي شير خدا تنهنجي شجاعت
 ٿو جهڙي نه ڪنهنجي آ فصاحت ۽ بلاغت
 ٿو وانگي رکوع ۾ ٿو ڪري ڪير سخاوت
 ڪعبي ۾ ولادت ٿيڻ ۽ مسجد ۾ شهادت
 آواز سڻو شاهه نجف منهنجي سدا جو
 ڪر غور ڪو هن پانهنجي نادار گدا جو

۷- سلمان کي تو شیر جي چنبي کان بچايو
خیبر جي زبردست قلعي کي تو اڏايو
شمشاد پهلو جهڙي تو کافر کي ڪنبايو

آباد نبي تنهنجو قدم سڀ تي سوايو
جبرئیل جو استاد نصيري جو خدا تون
حق ناه جدا تو کان نه حق کان ئي جداتون

۸- تون ناڙي نبي پاڪ جو خاتون جو شوهر
مظلوم پسر تو سندا شیر ۽ شیر

مادر آ سندن احمد مختار جي دختر
ناباب سي پئي مرچل بحرین جا گوهر
ڪرڻ ۾ وڃي سر تي سوين سور سنئون
بي جرم ڪنا نانا جي امت جي هٿائون

۹- ڪيڏو نه ڪيو قهر پڙهي ڪلمو ڪڏهن
محشر ۾ اڳيان رب جي منجهه ايندا عذابن

هر گز نه شفا آهي محمد جي مٿي تن
دوخ تي تري طول ۾ ڀل باد پيا ڪن
ياسين پڙهي ڪيئن نه مسلمان بيگانن
تيرن سان چئن پيا وري ياسين جي معنيٰ

۱۰- ڪيڏي نه ابن معاويه دعوت ڏئي دغا ڪئي
سر نيزي تي ۽ قيد هم آل عبا ڪئي

توڙي جي عدون پئي کڻي ايڏي جفا ڪئي
تي شاهه ته پي نانا جي امت کي دعا ڪئي

مظلوم جو هڪ سر نه اهو نيزي نظر هو
تحقيق اهو ساري مسلمان جو سر هو
۱۱۔ يا فخر شاهان ساڳي مان دنيا ۾ رهان ٿو
جنهن دنيا ۾ ٿيو خون سخي تنهنجي بچڻ جو
ڏهون اذن الاهي جي تڏهن توکي صبر هو
نه ته شير خدا جا ٽون ڪرين جيڪي ٿئي سو
اي شاهه شهنشاهه تو کي ساري خبر آ
والله نبي بعد نه ٿو جهڙو بشر آ
۱۲۔ طاقت نه مونکي آهي ذڪر ڪهڙو ڪيان مان
پورو نه ڪيان تيسين جو دم جيسين جيان مان
تو آبل شهيدان فدا ٿوان ٿيان مان
صدقي ٿو شهيدن جي توکي دانهن ڏيان مان
”دادن“ جي اچي توکي جي مشڪل ڪاڌسڻ ۾
اچ دير نه ممڪن آ ذرا تنهنجي رسڻ ۾
حيدر آ بقول ”دادن“

اگر گهر علم جو احمد مگر در آ ته حيدر آ
يد الله فوڪ ايديهم جو اظهر آ ته حيدر آ
۱۔ علي اعليٰ علي آهي علي منهن ۾ ريا آهي
علي مشڪل ڪشا آهي علي والي ولا آهي
علي حاجت روا آهي بلڪ بدرو د جي آهي
علي هادي هدي آهي علي شير خدا آهي

- علي شافي شفا آهي علي دارون دوا آهي
 غريبن ۽ يتيمن جو جي ياور آ ته حيدر آ
- ۲- علي الله جو پيارو وڏي همت ۽ دل ڌارو
 هئي تڪبير جو نعرو ڪنبايو ڪفر جنهن سارو
 هتي هرگز نه هاڪارو ڪري مردود تي مارو
 نه اويارو نه لهوارو لڙي چو طرف چوڌارو
 ڏيا اسلام جو تارو پلارو پرجهلو پيارو
 اسان جو مصطفيٰ يارو سدا سردار سويارو
 هجوم غير تي غالب غضنفر آ ته حيدر آ
- ۳- علي کي پيشوا سمجهو علي کي رهنما سمجهو
 علي کي خوشنما سمجهو علي کي باسفا سمجهو
 علي کي اوليا سمجهو علي کي ابتدا سمجهو
 علي کي انتها سمجهو علي مخفن سفا سمجهو
 نصيرن جو خدا سمجهو اڙي غافل تو چا سمجهو
 سنڀالي هل مري ويندين بير نر آ ته حيدر آ
- ۴- علي جي شاد ٿي شادي سندس گهر ۾ نبي زادي
 عدو جي لاءِ بربادي ۽ مومن لاءِ آبادي
 علي وحدت سنڌي وادي علي وت ڪيئي فريادي
 علي وت ناهن بي دادي ڪري هيئن ڪير امدادي
 ڏئي قاتل کي آزادي لتا شربت اچي گادي
 تعصب خور سان تعدي ۽ مومن لاءِ آبادي
 مظفر ”دادنا“ اظهر مابسر آ ته حيدر آ

فضائل عالي عايد السلام

- جسارت هن کي چئبو آ جلالت هن چئبو آ
- صداقت هن کي چئبو آ سخاوت هن کي چئبو آ
- ۱- نبي جي بستري تي ڀيرو سمهي دشمن جي گهيڙي ۾ اطاعت هن کي چئبو آ عبادت هن کي چئبو آ
- ۲- قدم مهر نبوت تي رکي ڪئين بت پڳا حيدر روزارت، هن کي چئبو آ ولايت هن کي چئبو آ
- ۳- چيو مولا چڙهي ميمبر تي آهي ڪو ٻجي مونکان فصاحت هن کي چئبو آ بلاغت هن کي چئبو آ
- ۴- رڪاب از تا رڪاب آفا پڙهي قرآن ڪيو پورو ڪرامت هن کي چئبو آ تلاوت هن کي چئبو آ
- ۵- علي سائين جي شفقت سان ڪوٺا پي ڪرا ٿي پيا حمايت هن کي چئبو آ هدايت هن کي چئبو آ
- ۶- اڪيلو لاش نبوي کي ڇڏي ويو ڪينجڪي مولائي رفاقت هن کي چئبو آ قربت هن کي چئبو آ
- ۷- لتا شربت اچي گادي ڏنئي قاتل کي آزادي شرافت هن کي چئبو آ شجاعت هن کي چئبو آ
- ۸- ڪري قصاب ٿو حملو نٿو حيدر چوي ان کي عدالت هن کي چئبو آ عنايت هن کي چئبو آ
- ۹- تونگر ۽ گدا جو فيصلو ڪسان آ ”دادن“ خلافت هن کي چئبو آ امامت هن کي چئبو آ

شان علي

- علي جو مان ڄاڻام آهيان علي منهنجو امام آهي
 سوا در حيدر و صقدر ڏسڻ پيو در حرام آهي
- ۱- علي با احتشام آهي علي با احترام آهي
 - علي دائر مدام آهي علي قائم مقام آهي
 - ۲- علي آ ذات جو مظهر علي آ نور پيغمبر
 - علي اظهر علي اڪبر علي خير الانام آهي
 - ۳- علي آهي ولي الله علي فخر خايل الله
 - علي آهي لسان الله علي ناطق ڪلام آهي
 - ۴- عجيب آهي مجيب آهي اديب آهي حبيب آهي
 - نقيب آهي نجيب آهي حقيقت جو نظام آهي
 - ۵- علي جي مٿ جو جنهن "دادن" ڪيو پر نوش جام آهي
 - اهو زنده قسم آهي خدا جو تا قيام آهي

صداقت علي جي

- پسند آ خدا ڪسي صداقت علي جي
 آ افضل کان افضل عبادت علي جي
- ۱- سندس در تان خالي سوالِي نه موٽيو
 - بيان چا ڪريان مان سخاوت علي جي
 - ۲- ٿيو تعمير ڪعبه علي جي چمن لئه
 - ٿئي ڪاٿي ها نه ته ولادت علي جي

- ۳- اٿڻ جي ادب سان اڳيان مصطفيٰ جي
هئي بطن مادر کان عادت علي جي
۴- سو رحمت ۽ شفقت جو حقدار ناهي
رکي ٿو جو دل ۾ عداوت علي جي
۵- نه تخت ۽ نه تاج و نه پارس ٿو گهرجي
فقط مونکي گهرجي عنايت علي جي
۶- اهو ويندو جنت ۾ ڪيئن ڪسي تائين
نه هوندي جنهنکي اجازت علي جي
۷- نبي ۽ عليءَ جو آهڪ نور ”دادن“
زيارت نبي جي زيارت علي جي

ڏنر پينگ پاڻا

- ۱- کڻي هوت هنج مان اوڻي ويا اڏاڻا
ڪندي پنڌ پرين ٿيم سنڌ ساڻا
پري ساڻ آيا ٿيا مهمان منهنجا
ڦري ويا ڦٽي کي اديون ڏير انجا
اويلو اسر جو وٺي ور سڏاڻا
۲- ٿيس پاڻ اڻ ڄاڻ ڪيم ننڊ بيماري
مون غفلت ۾ گهاري سڄي رات ساري
صبح جو سنڀاليم ڏنر پينگ پاڻا
۳- ٿا ”دادن“ اکين مان وهن نير نڪر
ڪوهيارل جي سر ڪاڻ هڪوار هڪر
جبل منجهه جيرا اڏيندس اڏاڻا

علي آ نه پيو آ

- ۱- مشڪل ۾ مددگار علي آ نه پيو آ
تڪ تيار ۾ آڌار علي آ نه پيو آ
سردار جو دلدار علي آ نه پيو وارث ۽ وفادار علي آ نه پيو آ
- ۲- احمد جو وصي آهي ولي آهي خدا جو
غمگين جو غمخوار علي آ نه پيو آ
- ۳- آ جسم پي ۽ جان پي نائي پي اڃي پي
مختار ۽ مهندار علي آ نه پيو آ
- ۴- آخر ۾ وڃي ڪير ٿيو فاتح خير
هر جنگ ۾ اظهار علي آ نه پيو آ
- ۵- ويو جنگ احد ۾ نه ڇڏي شاهه امر کي
يارن ۾ سڄو يار علي آ نه پيو آ
- ۶- آهي پيو خلافت جو نه حقدار اي ”دادن“
جي آهي ته حقدار علي آ نه پيو آ

فضائل علي

- ۱- علي جو وڏي ۾ وڏو شان آهي
شهادت لاءِ فرقان يزدان آهي
علي ڪل مومن جو ايمان آهي
نبي پاڪ جو اهڙو فرمان آهي

- ۲- ڪيو جنهن علي راه جو آهر رهبر
انهي ۽ لاء منزل ٿي آسان آهي
- ۳- ڪندي گردش آسمان ڇا انهي ۽ ڪي
علي سائين جنهن جو نگهبان آهي
- ۴- قسم آه الله جو آ علي جو
جو الله جي گهر جو سامان آهي
- ۵- نه جنهن دل ۾ آهي علي جي محبت
اها دل ائين سمجهو ويران آهي
- ۶- علي سائين جنهن تي مهربان آهي
چوان ڇا اهو ڇا ۽ مون ڇا ڇا نه آهي

رباعي

جدا به اڪيون آهن ٿس هڪڙو آهي
جدا به ڪن آهن ٻڌ هڪڙو آهي
تون ٿيئن سمجهه بس مصطفيٰ ڪي علي ڪي
به ناهن پنهن جو هجڻ هڪڙو آهي

نعت بحضور سرڪار دو جهان

- محمد مصطفيٰ سهڻو حسين آهي حسين ۾
سندس ثاني نه آهي آسمانن ۾ زمينن ۾
- ۱- سندس جي سهڻي صورت پاڪ جو ڪهڙو بيان ڪريان
تسا ساراه سرور جي زبان سان ڇا بيان ڪريان
نه ڀورو شان احمد ٿيندو هفتن ۾ مهينن ۾

- ۲- نه ثاني حسن حضرت، جو آ يوسف ماه ڪنعاني
 بشر جي آهر صورت ۾ مگر آ نور نوراني
 هي محبوب خدا محبوب آهي مه جينن ۾
- ۳- اڙي پيا حجر اسود جي ڪٿڻ تان سڀ قريش اعظم
 ڪٿايو سڀني کي حضرت وجهي چادر ۾ سو هڪدم
 ٿيو جهڳڙو ڏسو ڪيڏو امين آهي امينن ۾
- ۴- سدا سر سبز آ اسلام جو گلشن اڃا تائين
 خدا جي فضل سان محفوظ اي ”دادن“ اڃا تائين
 امانت عشق عربي آ مسلمانن جي سينن ۾

ذڪر حسين

- شهيدن جي مٿان روئندو محمد مصطفيٰ آيو
 بطول آئي ۽ ان سان گڏ علي المرتضيٰ آيو
- ۱- رسول الله جنهن تي مينهن جون ڪٿيون نه سهندو هو
 ڪٿي خنجر مٿان ان جي شمر بد بي حيا آيو
- ۲- ننگي سر عام ٻاوهه ۾ ڪيئن آئي زينب اطهر
 مسلمانن مان ڪنهنڪي پي نه بيبي تي حيا آيو
- ۳- غضب آهي عجب هي ٿو وڏو ڏاڍو لڳي ”دادن“
 ته ناحق خون سيد جي مٿون هٿ امت کي ڇا آيو

تنبو پر آڳيو

- ڪربلا ۾ گهر نبي جو ظالمن ڪيرائيو
 ساڻ سهرن جي وڃي ڪيئن گهوت رڻ ۾ گهائيو
 ۱- آب لئ است اڳيان ويو آڳئي ٻچڙو حسين
 سج ڪري جهولي سڄي مولِي تنبوءَ ۾ آيو
 ۲- ڀيڻ جڏهين پاءَ جي وئي لاش تي دانهون ڪندي
 نوَ دفعا پٽ تي ڪري پئي ڪنهن نٿي پرچائيو
 ۳- ”دادنا“ است نبي جي ڪيڻ ڪٿي ڪجهه پي شناس
 توڙي ممبر تي چڙهي سرور سڄي سمجھائيو

مهر نبوت تڏيول ”دادن“ شاعر سنڌ

- است اگرچہ ايڏي مصيبت ڪندي رهي
 ايڪن زبان امام جي است ڪندي رهي
 ۱- تاڪيد جن جو مهر نبوت ڪندي رهي
 افسوس تن سان ڇا ڇا نه خلقت ڪندي رهي
 ۲- اهلِ مديني وارا چون ٿا ڏهين جي ڏينهن
 دانهون رسول پاڪ جي تربت ڪندي رهي
 ۳- توڙي ٿي ظلم هيترو هيئن گذريو ”دادن“
 آلِ نبي ته پي نه شڪايت ڪندي رهي

مسلمس مرثيه از خيال "دادن"

كجه لک اي قلم قصه ستر راز عيان کر
 کنهن یاد م اچ پیدا کو عبرت جو جهان کر
 مس جا جي وهن گورزا پني تي سي روان کر
 کر چوب زبان واقعي کر بل جو بيان کر
 چا حال ٿيو آل جو است جي هٿائون
 کيڏيون نه گهليون گهوريون وچوڙي جون هوائون
 ٿي نقش قيامت جو ويو منظر دعوت
 دعوت جي بهاني م هٿي پوشيده عداوت
 قاتل تي است حبي مسلمان جماعت
 عالم ها حافظ پي ها کي اهل بغاوت
 چشم پاک نه منظور نجاست جي اطاعت
 باطن تي اڳيان کين جهڪيون شان است
 ڏاڍي ها قلڪ حشر کي برپا پي ڪري ها
 سي سبي ها ايئن شاهه اگر چا پي ڪري ها
 پاڻي جو ٻيو پيدا هو دريا پي ڪري ها
 في النار هم لشکر عدا پي ڪري ها
 برداشت کيئين سيڪي مڃي امر قضا کي
 سر بنهنجو ڏئي راضي رکيائين پنهنجي خدا کي
 ليڪ چئي سر پي ڏنائين گهر پي ڏنائين
 قاسم پي ڏنائين علي اڪر پي ڏنائين
 معصوم بچو بي خطا اصغر پي ڏنائين

ڪنهن کان جي محبت ۾ وفات ٿي ته ائين ٿئي
 ميدان ۾ عاشق جي ادا ٿئي ته ائين ٿئي
 الله کان قرباني ڪرڻ ۾ نه گهٽائين
 جيڪي به هيو شاهه کي سو سڀ کي لتائين
 نانا جو ڇڏي روضو وڃي ويران وسائين
 ماتم نه ڪيائين حال تي گهوڙا نه وهائين
 امت کي نه احساس ٿيو فرزند نبي جو
 صحرا ۾ لٽيون سات حسين ابن علي جو
 امت نه ڏٺو پاڻي محمد جي چمن ڪي
 موتي کي چنبيلي کي ۽ رابيل رتن ڪي
 ڇڏيو نه خزان گل کي نڪي شاخ کي پن کي
 خارن جا لڳا تير ٿي بلبل جي بدن کي
 مالهي به گلستان مٿون ٿي مايوس هليو ويو
 ڪو شام هليو ويو ڪو وري طوس هليو ويو

بيٺ ”دادن“

جيمر جناب تي پيڻ شتاب جڏهن لاش شبير تي آئي
 هي روايت جهڻ پئي بيبي نو واري زهران دي ڄاڻي
 رو رو آڪهي نانا سائين اڄ لتي زينب مائسي
 ”دادن“ پڇڙي علي دي روئي ميت پڙادي ڄاڻي

بہت "دادن"

لغت هووي شمرا شام شیر دے کئے
 شفقت تئین تے مول نہین تیدھون پنجتن پاک ہن رئے
 صمدار شکر سردار پڑھے توڑے بدل تیراں دے آنے
 "دادن" حیدار حسین دے ہوسن جنت دے وچ کئے

یا حسین

چا لکي منهنجو قلم تنهنجو فسانو يا حسين
 سات يثرب کان ٿيو ڪربل روانو يا حسين
 ساڻ هو جنهن ۾ خدائي جو خزانو يا حسين
 حضرت عباس ۽ عابد يگانو يا حسين
 قاسم و اصغر علي اڪبر جوانو يا حسين
 زينب و ڪبريٰ سڪينا شهيوانو يا حسين
 ۱۔ ڪربلا کان آيو قاصد ڪبو تر بي قرار
 پر پسائي خون سان گريان ٿي بي اختيار
 دس سان سجھي وئي صغران خاڪ پاڻي چوڙي وار
 وئي رسول الله جي روضي ڏي روئندي زارو زار
 رت، روئي روضي اندريو تنهنجو نانو يا حسين
 چا لکي منهنجو قلم تنهنجو فسانو يا حسين

۲- چاکري سگهندس مان ”دادن“ ختم قصه ڪربلا
 هن حقيقت کي ٿو ڄاڻي مصطفيٰ ۽ مرتضيٰ
 ٿي وئي دعوت مئون عداوت گڏ ٿي فوج عشقي
 سان قاسم گهوت جي شادي جا سڀ سهڻا ٿيا
 خون سان ملجي ويو ميندي ۽ ڳاڙو يا حسين
 ڇا لکي منهنجو قلم تنهنجو فسانو يا حسين

شبیر نکتو خیال دادن

- ۱- ڏکارو ٿي خيمي مان شبير نکتو
 ڏئي داغ همشير کي وير نکتو
 هٿن تي کڻي طفل بيشير نکتو
- ۲- ڇا پاڻي جي ڍڪ واسطي پير نکتو
 عمر صاد جي نالي خيمي مان هرمل
 کڻي تير بي پير خنزير نکتو
- ۳- گلي خشڪ کان پار جيئن تير نکتو
 لکن ٿا ته گڏ خون سان کير نکتو
- ۴- بچو باقي پڻي نئين بيمار عابد
 سو پي عشق جو پاڻي زنجير نکتو
- ۵- ڏسي خاڪ ۾ سهر قاسم جا ”دادن“
 ٿي ڪيري جي نيٺن منجهان پير نکتو

مصطفيٰ روئي ڏنو خيال "دادن"

- گهوت قاسم جي مٿانهون مصطفيٰ روئي ڏنو
۽ سندس ڏاڏي علي المرتضيٰ روئي ڏنو
- ۱- تازا سهرا تازي ميندي تازي گهاني کي ڏسي
ڏاڏي زهران بابي حسن المجتبيٰ روئي ڏنو
 - ۲- ٿي رڻو شمس و قمر تارا ڪٿيون ٿيڙو ٽنگڙ
بحر ۾ قلزم مگر ارض و سما روئي ڏنو
 - ۳- ٿي رڻو ڪبري سڪين بانو ۽ دائي فضا
پيڻ پيمي زينب ۽ زين العبا روئي ڏنو
 - ۴- لاش بنري جي مٿان شير کي روئندو ڏسي
عالم ارواح ۾ سڀ انبياء روئي ڏنو
 - ۵- ٿي رڻو جن و بشر شجر و هجر ديو و بري
کوهر صحرا "دادنا" باد صبا روئي ڏنو

ڪين هارايو حسين از خيال "دادن"

- موڪلائي نانا کان پوءِ ساڻ سنڀرايو حسين
دين نانا جي تي پنهنجو پاڻ مارايو حسين
- ۱- دشمنن جي فوج ۾ لک ٻيڻو شڪرانه پڙهي
پٽ علي المرتضيٰ جو زهريلو جو چايو حسين
 - ۲- سر ڪٽايو گهر لتايو دين جي ڪارڻ حسين
سر ڏئي بازي کٽي ويو ڪين هارايو حسين

- ۳- ظلم اولاد علي ڪيڏا سٺا مضمون ٿي
 بددعا ڪئي ڪينڪي گهٽ وڌ نه ڳانهايو حسبر
 ۴- ”دادنا“ قادر جي ڪئي کان ڪند نه ڪيرايو حسبر
 ۵- پڪي پنهنجو پنهنجي هٿ سان بيهي اٿرايو حسبر

امر نه هو

- امت کي آل واسطي اهڙو امر نه هو
 هي گهر نبي جو هو ولئ امت جو گهر نه هو
 ۱- تن ڪنئون ڇو ظالمن کي ٿيو ڪوئي حضر نه هو
 جن جي مٿانهن ڪنهن به پڪي جو گذر نه هو
 ۲- ڪجهه ڀي شرم نه شاهه جي باري ۾ کيس پيو
 بي پير هو يزيڊ سندس پير گر نه هو
 ۳- سڀ دست ڪربلا ۾ ڏيڻ لاءِ ”دادنا“
 خالي سڄا کان حيدر و صفدر جو در نه هو

منقبت ”دادن“

بحر عنایت ثمر هدايت علي ولايت مآب نذري
 شهر ڪم شم شم پوڪاري دم دم وه آب زم زم
 دا آب نذري.
 علي هے پتر علي هے اڪبر علي هے انور علي رهبر
 هے سڪ گهر گهر
 تے چرچا در در مصحف اندر به مثل سر سر مريداندا
 فر فر تے نعرے
 ڪر ڪر ڦري پير نر گروه اڪبر شقياندي سر سر
 عقاب نذري

نعت

ٿو جيئن سونهين سدائين آسمان ۽ ستارن سان
 ٿو ٿيئن سونهين سدا سرور سڳورن چئن يارن سان
 ۱- شفيع المذنبين سيد ميدان قيامت ۾
 اگهاڙن سر ڪنو هوندو گنهگارن ويچارن سان
 ۲- اڙيو الله ڪارڻ ڪيئن پيادو ٿي سوارن سان
 هي هڪ هو هڪ خدا سان ۽ هيا هوڏهون هزارن سان
 ۳- مرڻ کان اڳ ۾ اي ”دادن“ خدا کي هي سوال آهي
 اڪئين هڪڙو ڏسان روضو محمد جو منارن سان

ظالم ڪندا رهيا از خيال ”دادن“

ڇا ڇا امام پاڪ سان ظالم ڪندا رهيا
 هڪڙي جي لاءِ فوج کي قالم ڪندا رهيا
 ۱- چئي هئڻ حسين پنهنجي تربت شريف ۾
 خاتون علي نبي ٿئي ماتم ڪندا رهيا
 ۲- اڄ ڏينهن تائين ڪيترا ماڻهو ڏهين جي ڏينهن
 هڪڙا خوشيون ڪندا رهيا ٻيا غم ڪندا رهيا
 ۳- زهران جا لال هيڏي مصيبت مان ”دادنا“
 محڪم ٿي دين زانا جو محڪم ڪندا رهيا

بيت "دادن"

ترڻ بنا ٿار ۾ کڻي پاڻ ڇڏيوم
ساهڙ کي سڏيوم ٻڏڻ ويل ٻار ۾

مصائب از خيال "دادن"

سڻ قصه ڪرب بلائي - ذرا شاه دي ويڪ وفائي
من اذن عظيم الاهي - ڪيتي پير حسين ادائي
ميڏي مولا ديان مظلوم ڌيان، شهزاديان مالڪعرب ديان
ڪي شام گيان ڪي طوس گيان، سر بار غمان دے چائي
ڌي حيدر دي مان دردان دي، ڏکي زينب مائي مرضاندي
اولاد آهي لاغرضاندي، غم ويسر دي مار مڪائي
جهل تير صغير سوايا، چا اصغر سيس ولايا
سڏ مار ڪي رو فرمايا، ول امڙي امڙي چائي
ڊچ "دادن" ڳالهه ڪريندا هان، احوال سمورانه ڏيندا هان
مين مومن مردا ويندا هان، ايهبات هي مشڪل پائي

قطعه ڪو نزلو آ "دادن"

نئون روپ نئين چال نئون ڍونگ آ نئون ڍنگ آ
عدالت جو امانت جو ديانت جو ٿيو ڍنگ آ
پيو ڪم آهر اعڙن موذي مرضن جا وڃي "دادن"
ڪو نزلو آ ڪو لقو آ ڪو مرگهي آ ڪو اڌ رنگ آ

بعن سان رسول خدا ڪيڏندو هو ”دادن“

نه ٻارن سان نورالهدى ڪيڏندو هو
اگر ڪيڏندو هو جدا ڪيڏندو هو

۱- سڏڻ ايندا ها مڪي جا ٻار ليڪن

نه ڪنهن سان وڃي مصطفيٰ ڪيڏندو هو

۲- ڪئين سچ ۽ چنڊ تارن سان مرسل

وڃي خاتم الانبيا ڪيڏندو هو

۳- حويلي ۾ حضرت اڳيان آمنه جي

کڻي پنهنجي ننڍڙي عصا ڪيڏندو هو

اي ”دادن“ ڪنهنڪي تـلـت ۽ ڪنهنڪي مڪ

بعن سان رسول خدا ڪيڏندو هو

ايمان تـمـ آهي ”دادن جو تخيل

بدڪار اگر آهيان ايمان تـمـ آهي

هن سيني ۾ سڪ سوز جو سامان تـمـ آهي

۱- صورت ۾ بدلجي نه ٿيو حيوان تـمـ آهي

انسان اڃا شڪل ۾ انسان تـمـ آهي

۲- هر وقت شريعت جو نه پابند آ ليڪن

هر ڪلمي پڙهڻ وارو مسلمان تـمـ آهي

۳- ديوانه محبت کي رهڻ لاءِ جهان ۾

آهي تـمـ خيaban يابان تـمـ آهي

۴- هي ڪيڏو به ”دادن“ آ گهنگار خدا جو

نـرـ سرور عالم جو ثنا خوان تـمـ آهي

(۵۵)

بيت "دادن"

چڱن ته چڱايون ڪيون پر منهنجون ملايون
ڪوڙين ڪسايون، هڪڙي ڏاهه حساب ۾

منقبت شانِ قلندر "دادن" فقير

ڇا نه آهي اولياءُ الله جو اڄ يادگار
ڇا نه آهي شهنشاهه اعظم جي شادي شاندار
رشڪ گلشنِ دسجي ٿو ميلي جو منظر خوشگوار
آهي سيوهڻ جي عجب سينگاريل هر هڪ بازار
ميلو آهي عرس آهي ڪاج آهي گهوٽ جو
ڪوڏڙيون ڪستاءُ ڳانا ڏاج آهي گهوٽ جو

هي آها هستي آ جنهن تي مرتضيٰ جو راز آ
هي آها هستي آ جنهن جو عرش تي پرواز آ
هي آها هستي آ جهنگي چئجي حيلم ساز آ
هي آها هستي آ جنهن تي سنڌي کي ناز آ
عاشتن ۾ عالمن ۾ عارفن ۾ تاجدار
حافظن ۾ شاعرن ۾ سالڪن ۾ تابدار
آدميت ۾ پرنده باز ۾ شهيدانِ آ
هن جي اڳيان دين جو دشمن ڪڪڙ ۽ ڪاز
نعره حق نعره قلندر مست جو آواز آ
فيض جو هٿڙي هميشه چڻ جديد آغاز آ
هن جي در تئون ڪيئي لک مفلس تونگر ٿي ويا
جن رياضت ڪئي سي قطري مان سمندر ٿي ويا

سند ۾ آيو هلي ٿي پاڳ ڀرتي سند جا
 گڏ ٿيا چاچي اچي اڄ دوست دل ۾ سند جا
 ڪي امير ۽ ڪي غريب ۽ ڪي نرنگر سند جا
 هم جليس آهن سندين سان مه اجر سند جا
 هڪ خدا ۽ هڪ نبي سڀني جو هڪ قرآن آ
 هڪڙي جو نقصان سمجهو سڀني جو نقصان آ

ڇا لکان ٿوري پني تي لال جي مان شان ۾
 قوت حيدر غضنفر آه سيوسنان ۾
 حب مئون آيا هلي جي لال جي ميدان ۾
 تن جون ٿيون اميدون پوريون آن سان هڪ آن ۾
 جو سوال ٿو اچي سو ڪين خالي ٿو وڃي
 ڪير پهچي جاتي هن در جو ڌمالي ٿو وڃي

لال قلندر

اي شاهه شاهان پير مغان لال قلندر

لاٿاني لقب تنهنجو آ لچيال قلندر

۱- هت شاهه نجف بلڪه مدينو پي خرم پي

مومن جو ٿئي حج ٿو هر سال قلندر

۲- اٺ غير جي قبضي کان اقصي ڏي ڇڏائي

ڪڻ ڏاڏا جي تلوار زره ڏال قلندر

۳- آهيون نه گجهاتو کان تون پنهنجو ڪرم ڪر

ڪر پنهنجا ٻرن سان ڀلا ڀال قلندر

فرد منتخب پاگل "دادن"

ميائن جي سياست کي ڏسي ڇڏيوسين بس هاڻي
ڪو ڪو پاگلن جي پارٽيءَ مئون منتخب پاگل

مدد ڪر دادن فقير

شهشاه شهباز منهنجي مدد ڪر

- ۱- اي چيدر جا همراز منهنجي مدد ڪر
قسم ٿئي علي جو علي جي بچن جو
 - ۲- طبيعت آ ناساز منهنجي مدد ڪر
دوا ڪين ڪنهن کان ڪرايان ٿو آقا
 - ۳- اوهان پر اٿم آڙ منهنجي مدد ڪر
قطب مست ۽ رند اولياء ڪن ٿا
 - ۴- اوهان جي مٿان ناز منهنجي مدد ڪر
هي راڻن کان "دادن" جاسيو هن پر سهڻا
- تون ٻڌ جلدي آواز منهنجي مدد ڪر

مفرح نام احمد جو "دادن"

- رسول الله جو ٿاني نه همسر ڪو جهان اندر
فلڪ اندر زمين اندر بلڪ ڪونو مڪان اندر
- ۱- پڙهن صلوات کي ٿا سڀ فرشتا آسمان اندر
- مفرح نام احمد ڄام جو هر هڪ بيان اندر

- ۲- مونکي پنهنجي پيغمبر جي محبت جسم جان اندر
 جگر اندر ۽ دل اندر زبان اندر دھان اندر
 ۳- سندس جي شان جو نغمہ پدم هر هند ۾ ”دادن“
 بيابان کوھ اندر صحرا اندر بوستان اندر

فرد

ڪنھن جي درد جو ڪنھنکي خيال ڪونھي ڪو
 بچاء يا خدا ماڻھن جو حال ڪونھي ڪو

پنڌ اڳيرو آھي ”دادن“

- تڪڙ ڪر ڪين طالب عشق جو پنڌ اڳيرو آھي
 نہ تو ۾ ذوق ذاتي ذکر ذاتي جو ذرو آھي
 ۱- ڏئي جان ڏيل ۾ ڏسجي اندر ٿئي جو ترو آھي
 وڏي جھل آ فقيري جي جو ڪوٽو پي ڪرو آھي
 ۲- گھمين ٿو ڏينھن سارو رات ساري ٿو سمھين غافل
 خدا جي ياد کان توکي چڙھيو پيو پرو آھي
 ۳- ڪريو جنھنجي جھڳي ٿي آسرو تنھنجو ڇڏيو لاهي
 محبت عشق جو ”دادن“ ڳڙو ڳورو ڳرو آھي

بيت ”دادن“

ماڻھن منجھان ميٺ موڪلائي منھن ڪيو
 ڏڏنگي ٿي ڏيڻ ويو قرب قريب مئون

کن ق وڏو آ "دادن"

آيو عشق ڪلنگيون ڪلام ڪري
وٺي لشڪر ساڻ سپاه ڪري

۱- ڪٿي رانجهن چاڪ سڏائي ٿو
ڪٿي مجنون جهنگ وسائي ٿو
ڪٿي سر فرهاد سهائي ٿو
نہ ٿو پرڻت جي پرواه ڪري

۲- ڪي گهوت پيڙائي گهاٽي ٿو
ڪي سورهي سولي آئي ٿو
ڪنهن جي ذات ڪڏات نہ ڄاڻي ٿو
منجهه شوق شهيد ٿو شاه ڪري

۳- نہ ڪي ماڳ ڏسي نہ مڪان ڏسي
نہ ڪي شان ڏسي نہ ڪي مان ڏسي
نہ ڪي جسم ڏسي نہ ڪي جان ڏسي
نہ پنهنجو گهري نہ گواه ڪري

۴- ڦاڙيو عين بيٺو آ وات سندس
آهي ش به ڪرت ۽ ڪات سندس
کن ق وڏو آفات سندس
سوگها سردارن جا ٿو ساه ڪري

۵- پهريان عشق خدا کي پيدا ٿيو
اچي عربي جي مٿان شيدا ٿيو
پوءِ هي سارو جهان هويڏا ٿيو
ڏس "دادن" نيڪنگاه ڪري

(٦٠)

بيت "دادن"

هڪ ڦريل پيو فراق ٽين جانب جدائي
آهي اجائي جيڏيون جيئن جهان ۾
عجب زمانو مزيدار آهي سسڊس دادن

عجب اڄ زمانو مزيدار آهي
ڪو اغيار آهي ڪو دلدار آهي
ڪو غدار آهي ڪو غمخوار آهي
ڪو هٿيار آهي ڪو نيڪار آهي
ڪو زردار آهي ڪو نادار آهي
عجب اڄ زمانو مزيدار آهي
آئيئي محبت آئيئي عداوت
آئيئي رفاقت آئيئي بغاوت
آئيئي حڪايت آئيئي شڪايت
آئيئي شرافت آئيئي شرارت
ٿيو پاڻ کان پاڻ بيزار آهي
عجب اڄ زمانو مزيدار آهي

مٿن ماڻهن مان هلي وئي محبت
آئيئي آ آفت آئيئي آ ڪلفت
پيارو آ پئسو نه آهي آخوت
ڪلن ٿا سڃي تي خدا جي آ قدرت
سڃي ماڻهو کان سڳو بيزار آهي
عجب اڄ زمانو مزيدار آهي

ڪي شيعا ڪي سني ڪي دهر يا وهاري
 ڪي سچا صحابي ڪي ڪوڙا ڪسبابي
 انهن کان سوا ٻيا ٻي ڪيئي ڪتابي
 ڪڍي ملڪ مٿون ڪين سگهيا خرابي
 تباهي جو ڪارڻ هي تڪرار آهي
 عجب اڄ زمانو مزيدار آهي
 ڪو عادل هزارن ۾ عادل ڏسان ٿو
 ڪو ڪامل هزارن ۾ ڪامل ڏسان ٿو
 ڪو عامل هزارن ۾ عامل ڏسان ٿو
 انهيءَ سان به شيطان شامل ڏسان ٿو
 جي خود پاڻ ناهي ته مت يار آهي
 عجب اڄ زمانو مزيدار آهي
 نئون روپ آهي نئون رنگ آهي
 نئين چال آهي نئون ڍنگ آهي
 پين پي پتن ڪي ڪيو تنگ آهي
 دين جي مٿي ماءُ سان جنگ آهي
 هي ”دادن“ قيامت جو آثار آهي
 عجب اڄ زمانو مزيدار آهي

(۶۲)

قطع ملاوت

رفاقت ۾ ملاوت آ قربت ۾ ملاوت آ
 صداقت ۾ ملاوت آ سياست ۾ ملاوت آ
 عدالت ۾ ملاوت آ امانت ۾ ملاوت آ
 اي ”دادن“ ڇا ڪجي جو خود ملاوت ۾ ملاوت آ

بہت ”دادن“

اللہ تنهنجو آهيان گنهگار غريب
 نہ تہ ڪتب قريب اٿم تنهنجو آسرو

مرڻو آ توکي ”دادن“

- ۱۔ سفر مسافر ڪرڻو آ توکي
 يتڻ پرائو پرڻو آ توکي
 دنيا ۾ تون ڇا ڇا ڪرين ٿو
 ڪم نہ ايندڙي سي جن لئ مڙن ٿو
 مر تون الله لئجي مڙو آ توکي
- ۲۔ ڪاڏي ويا سڪندر ڪاڏي ويا سائي
 ڪاڏي ويا گهوڙا ڪاڏي ويا هاڻي
 وئي کانپوءِ هيڏي نہ ورڻو آ توکي
- ۳۔ ”دادن“ باقي ڇا هي هاڻي
 ڄاڻ [مئين تون اڃ يا سياڻي
 قبر جو لکيل پرڻو آ توکي

(۶۳)

فرد "دادن"

مرو یاد تنهنجي جو ورتم گهڻوئي
هيئن مونکي تنهنجو ٿو ڏيدار گهرجي
اگر انور دا "دادن فقير"

- ۱- وه واه درس ڏنم دلبر دا
سهي سيني وچ ثابت پڙهيم الف اگر انور دا
شيش محل ڪثرت والا ٿوڙيم
خود پرستي خيما کوڙيم
چوڙ جسم اٿان جاءِ وچ جوڙيم
راز جتان رهبر دا
- ۲- پر پيالائينم والائينم طرق ڏي طرق ڪون
طرق چا ڪيتم
ملڪ انهن وچ خيال ڪو نيتم
جت درڪ نه مسجد مندر دا
- ۳- هر ڏي اندر جواڻوڙي پساوان
هر مظهر وچ آوان جاوان
"دادن" ايڏا نام سڏاوان
بنده علي حيدر دا

فرد "دادن"

دامن اميد ۾ هج طالب ڏيدار هج
هج تصور ۾ عدم بس اهڙو محور يار هج

فرد

زندگي حادثن جو مرکز آ

هڪڙو ويندو ٻيو مٽئون ايندو

هیر حیراني "دادن"

اونهو عشق اٿاريو گهونگهت گهر گهر ۾

۱- ڪٿي هير حيراني ڪٿي سسئي سيلاني

ڪٿي مڃئون مڪاني ٻيو ٻر ٻر ۾

۲- بيسر بره جي بازي محڪم مام مجازي

گهر ڪر پنهنجو تون غازي سارو سر سر ۾

۳- "دادن" نينهن نوايا ڪيئي سورهيه سوايا

زهـزن رند رلايا دانـهـ در در ۾

قطع

ڪريان ٿو يار سان سودو جيئن قسمت گهريو هوندو

يا هوندو تاج شاهي سر تي يا هٿ ۾ ڪريو هوندو

ڪندي ڇا بي خبر بي درد جي "دادن" گلا مونکي

انهي کي قدر هوندو جيڪو مون وانگي ڦريو هوندو

مورک چو ٿو سور وڃائين "دادن"

- هٽ هٽ هيرن هوندي ڪوڏيون ڪڇ ٿو ڪمائين
 ڪوڏيون ڪڇ ٿو ڪمائين ڪيڏو ضرر ٿو پائين
 ۱- اچي جيڪا آهي تنهنجو ڪين ٿو ڌيان ڌرين تون
 ڄاڻ مڙين ٿو وطن وڙين ٿو واپس ڄاڻ وڙين ٿو
 بين بچو ڇا ٿو ڪرين تون پنهنجي ڪان ٿو وهائين
 ۲- ڇاڏهون ڪاڏهون ڇاڇي ڏس تون پاڻ کي ڇامئون ڇاهين
 جيئن ٿو پاڻ کي پائين ثابت ٿين تون هرگز ناهين
 ڪاڏهون جو تون آهين ڪاڏهون هٽي آئين
 ۳- ريجهي وينين ڇاتي "دادن" ڪهڙي موه منجهائي
 هيڏو سارو حيف اٿس ويهي وقت وڃايو
 الله ڪين ڪمايئي مور کٽوري کٽي ڪاڻ چو ٿو مور وڃائين

بهت

ڇڱا سي چئجن جي ڪنيون ڇڏن ڪين
 ٻئي جي ٻڌن ٻين، ڏسي ڏڪن ڏوهڙا
 خالي ڏهن تي "دادن جو خيال"

هنجڙا هليا ويا ساجهر سوڀرا

موٽي انهن جا پاڳن تي ٻهرا

۱- جوڙي قطارون هنجڙا اڏاڻا

سائيءَ ساري سبت ٿي سڌاڻا

وهندي وڃي ڪيئون وطني واهيرا

(۶۶)

۲- میڙي ويا موتي چلڙ چڙي ويا

لالون لڪائي لڪ ۾ لڏي ويا

باقي بچا نئين بگهه ۽ ٻٽيرا

۳- هنجڙا هليا ويا ويا واپس وطن تي

”دادن“ درن لئه خالي دهن تي

آهن وٺي ڪيا ڪانگن ڪانگيرا

فرد ”دادن“

رهيو مشغلو پنهنجو درر زندگي

آهڪ راڳ پيو شعر ٽين بندگي

خوابن جي رات هئي ”دادن“

گذري وئي جا رات سا خوابن جي رات هئي

منهنجي سچن جي سوال خوابن جي رات هئي

۱- مس مس ملڻ ٿيو خواب جي صورت ۾ يار سان

افسوس سا به مون لئه حجابن جي رات هئي

۲- پيتم نه پيو شراب سچي رات دوستو

خون جگر پيئڻ سان شرابن جي رات هئي

۳- ڪجهه پي چوڻ جي لاءِ نه فرصت مائي سگهي

عشرت جي هئي نه رات عذابن جي رات هئي

۴- هن کي ته هئي نه پاپ جي پرواهه ”دادنا“

مون صبر ڪيو مون لئه خوابن جي رات هئي

(۶۷)

پيت "دادن"

ميڙي مڊاين جا پري وينس پاڻ
پوريون ڪير پاڻ، ڪانهي ڪمي ڪانڌ جي

غزل "دادن"

جڏهن لاکون جدا ٿي وئين جلن ٿا جوش ۾ چيرا
ڪيائين دل اندر دلبر اوهان جي عشق آڪيرا
نٿو سمجهان سچڻ سائين اوهان جي روح جو رايو
آلائي ڏوه ٿيو ڪهڙو اسان ڪئون وئين پڇي پيرا
پڌاين ماجرا فرقت جي ڪنهن کي مان منا سائين
ڏنا تنهنجي جدائي جان جيءَ کي زيءَ چري چيرا
هميشه ڪينڪي هونديون گهڙيون گهوريون وچوڙي جون
گذاڙياسين جي گڏجي سي ڪندو والي وري ويرا
پري توکي اڪيون پنهنجون منهن ٿيون ڪينڪي سهڻا
ڪنو ره دوست "دادن" سان لڳائي دائما ديرا

پيت "دادن"

چپ ڪيون پئي چيٺ، ڦٽي ڦٽ فراق جا
مان منجهه ڏسي مٺ، ڪڇڻ ڪسارو گهڻو

غزل

- ڪو جي ڪنهن جي عشق ۾ مجبور ٿي پيو
 بدنار ساري ملڪ ۾ مشهور ٿي پيو
- ۱- هڪڙن سان ڳالهه هڪڙي ته ٻين سان آه پي
 اڄڪلهه ڪو اهڙو دنيا جو دستور ٿي پيو
- ۲- شايد ته منهنجي سمجهه ڪيو ڪم نه آه جو
 جنهنڪي مون سمجهو شير سو لنگور ٿي پيو
- ۳- ٿي پئي آ جلوه طور رخ يار جي جهاڪ
 گهر يار جو مون لاءِ جبل طور ٿي پيو
- ۴- آيس نه باز حسن پرستيءَ کان ”دادنا“
 آخر رواجي زخم مان ناسور ٿي پيو

بیت

پکيئڙي پر سوڻيا ٿيو پڇرو پراڻو
 اجهو آڏاڻو ”دادن پنهنجي ديس تي“

غزل ”دادن“

- هي قصه درد آهي ڪينڪي آهي ڏسڻ جهڙو
 آ دل جو سور دل ۾ ئي نه ٻاهر آ ڪيڏن جهڙو
- ۱- بچو چارو نه آهي عشق بازي کان بچڻ جهڙو
 آهو ناسور ٿي پيو آه جو ناهي چٽڻ جهڙو

- ۲- خبر آن سان ڪجي ڏسجي ته اڳلو آ مڃڻ جهڙو
ٻڌائڻ پي ڪپي تنهن کي هجي جيڪو ٻڌڻ جهڙو
- ۳- پيا پي حسن وارا خوبصورت ٿا ملن ليڪن
نتو ڪانهن اکين سين مان ڏسان سهڻو سچڻ جهڙو
- ۴- چيائين بي اجازت ڪيئن اچڻ ٿيو آه اي ”دادن“
پري محفل ۾ مان ٿي ويس مرڻ جهڙو ٻڌڻ جهڙو
- ۵- پراون ڪي ڪيم پنهنجو پراوا پر نه ٿيا پنهنجا
ڪيو آهي زماني پاڻ کي هاڻي پڇڻ جهڙو
- ۶- ڏسڻ سان حسن وارن کي وڃان ٿو هوش کان نڪري
خدا ڄاڻي مان آهيان ڪين ڪنهنجي گهر وڃڻ جهڙو
- ۷- اڪيون ڏسجن يا لب ڏسجن يا موتي جهڙا ڏند ڏسجن
سچوئي منهن مبارڪ ڀار جو آهي چمڻ جهڙو
- ۸- نه پرچڻ جهڙو اڄ پاڻهي ڪاڍي وينو سندم دلبر
ڪاڍي وينس، ڪو اهڙو گفتو اڄ مان پي ڪلڻ جهڙو

غ-زل لڳي ته لڳائجي ”دادن“

- دل جي قابائجي توڙ تائين نڀائجي
ڪنڌ نه ٽڪائجي منهن نه مٽائجي
- ۱- عاشق سڏائجي وڏي ڪس ڪائجي
سر ڪي سهائجي اڏي تي اڏائجي
- ۲- لوڪ ڪئون لڳائجي وسو ٿي نه وائجي
لڳي ته لڳائجي ٻئي ڪي نه ٻڌائجي
- ۳- ”دادن“ رهائجي ڪنهنڪي نه رنجائجي
ٿورو جي نه لاهجي ڳڻ ٿورو ڳائجي

گهڻائي گهوت گهائينديون

- ۱- اڪيون تنهنجون عجب سهڻا گهڻن جا سر گهڻا ٿينديون
جڏهن جنبش ڪري ڪاري ڪجل جي ڌار پائينديون
- ۱- اوهانجي جيئن نظر پئي هتان دل زور سان ويئي
نه هڪڙو مان مگر ڪيئي اهي ڪجليون گهائينديون
- ۲- دو نالي ديد جي چٽڪي اچي سيني اندر اڌڪي
چڪائي موت جي چٽڪي گهڻائي گهوت گهائينديون
- ۳- منجهن اسرار آڪاسي هميشه خون جون پياسي
اسان پارا سوين ساسي ڦري دلڙي ڦاسائينديون
- ۴- ڏسي ڇانڊاڻ چشمن جي اڙي دل دوست ”دادن“ جي
چڏيم دعويٰ بدن تن جي اڃان ڇا آزمائينديون

بيٺ ”دادن“

پڪو ٿجي ڀريت ۾ نه ٿجي قول ڪڇو
سڄڻ سو سڀو، جيڪو ماري مالڪي ڪري

سڄڻ ڪاڻي اٺو آهي ”دادن“

- جيئن اهڙي کان اي يارو مرڻ ڏاڍو سٺو آهي
وري ڪهڙي آلائي ڳالهه تان دلبر رڻو آهي
- ۱- ڪڏهن هائو ڪڏهن نه ڪر ڪڏهن راضي ڪڏهن ڪاوڙ
ٻڌاڻو ڇا ڪريان مونکي انهن ڳالهين مانو آهي

- ۲- اچوڪي وقت تائين دوستو ساري زمانهي ۾
 ٻڌو ڪانهن ته ڪنهن ڪنهنڪي بنا ڪاتي ڪنو آهي
 ۳- حياتي ۾ دفعو هڪڙو ملڻ ٿيو ڪو نه ڪو "دادن"
 نه ڄاڻان مينهن سانوڻ جان سڄڻ ڪاڻي آڻو آهي

بيت "دادن"

جانب جاگندي نه مايو رڳو خوابن خوش ڪياس
 سجاڳي ۾ سڄڻن سين مني ڪين ملياس
 پري چرڪ آڻياس، اڳڻ آهوئي اوٿرو

دادن جو داد ٿيندو

- ۱- ٻن ٻيون اهي قضائون ٻن ٻيا اهي نظارا
 ٻن ٻئي هي رات روشن ٻن ٻيا اهي ستارا
 دل بيمزار آهي اک اشڪمار آهي
 پرڄاڻي ڏئي ڪو مونڪي دل جو خدا خدارا
 ۲- سا عيد عيد ناهي سا ديد ديد ناهي
 موجود جنهن ۾ ناهن ماڻهو پرين پيارا
 ۳- ڪو مرد مرد آهي دنيا بي درد آهي
 ڪنهنڪي هي حال پنهنجا ڏيڪاريان ڏڪارا
 ۴- اهڙو به ڏينهن ايندو "دادن" جو داد ٿيندو
 پيڙو ٿي پار ويندو ڏسبا ڪنديون ڪنارا

بيت "دادن"

سچڻ ويا ساڻيهه تي مونکي ڇڏي هت
جيڏيون نه آهي جت، پهچڻ وس نه پانهنجي

پنهنجا نه مار اي سهڻا

- ڏسي ۽ وائسي پنهنجا نه مار اي سهڻا
نه سمجهي ڌاريو ڌڪو ڏئي ڌڪار اي سهڻا
- ۱- وجهي نه ايڏيون وڻيون وسار اي سهڻا
گهڙيون ڪي گڏجي اسان سان به گهار اي سهڻا
- ۲- پيار ڪين ڪي شربت تون غير کان مونکي
هٿن سان زهر تون مونکي پيار اي سهڻا
- ۳- مران ٿو تنهنجي ڏس واسطي مان سان کان
خدا جي واسطي هيڏي نه مار اي سهڻا
- ۴- اندر نه ساڙ اسانجو تون گهنڊ پائڻ سان
کلي تون اسان جو هيٺان نه مار اي سهڻا
- ۵- لڳا جدائي جي صدمن جا تير جيڪي پي
سي سيني کان ٿي پيا آر پار اي سهڻا
- ۶- جگر، جلائي ڇڏيو ٿئي نگاهه پهرين سان
وڌيڪ بيا وري ٻارڻ نه مار اي سهڻا
- ۷- خطا ته آدمي جو آهه گهر اي گهر وارا
اسانکي پنهنجي نه گهر مٿون اُتار اي سهڻا
- ۸- جيئن ٿو آسرا "دادن" کي ڏين نه ڏي ڪنهنکي
اجايو عمر ڪنهن جي نه ڪار اي سهڻا

گاني- سر بهاري وينين وساري

- دلڙيون ڌتاري مائن سان ماري
 سچ چٽ او سچ چٽ سچ چٽ
 سچ سائين چاڪئون وينين وساري
 ۱- ڏکيو حال منهنجو ڏسڻ پي نه آئين
 پچاري جو پيارا پچڻ پي نه آئين
 ٽڪجي ويا نين راهون نهاري
 دلڙيون ڌتاري مائن سان ماري
 ۲- ڏاڍو دود دل ۾ ڏکائي هليو وئين
 ڏڪارن کي وٽر ڏکائي هليو وئين
 بچي بره باري چڙهي باهه باري
 ۳- گالهليون اڳوڻيون اڄ ياد آيون
 وسرن نتيون تنهنجون پورل پلايون
 ڏکن جا ڏکيا ڏينهن وجها گذاري
 ۴- سوا تنهنجي منهنجو دلي يار ڪونهي
 قسم آخدا جو ٻيو ڪم ڪار ڪونهي
 رڳو تنهنجي گهڻي چڙيو آهه گهاري
 ۵- تنهنجي سرتان "دادن" آ صديار صديقي
 نه خود پاڻ پر سارو گهر بار صديقي
 نه چڏ دوست درتان ڏکو ڏئي ڏڪاري

غزل

- ڏسي رخ ٿياسين ڪلامي پري کان
ڪئي سون اوهان جي سلامي پري کان
- ۱- پسي سهڻي صورت اوهان جي اي سهڻا
بنا زر وياسين وڪاسي پري کان
- ۲- ڏسڻ منهنجو توڙي سهي ڪين سگهيا
اندر ويو رقيب جو ڪاسي پري کان
- ۳- جي ويجهو اچئون ٿا ته فتو آئي ٿو
ڏي تنهنجي در جي غلامي پري کان
- ۴- پري کان سڃاڻي ٿو سڳنهن کي ”دادن“
آ پترو حلاسي حراسي پري کان
- بيت ”دادن“

جنهنين ڏٺو جيئن تيئن تنهنين گهر آيو
ڪيئن چوان مان ڪيئن ته پرين پاڻ پسائيو

صدمو خراب ايندو ”دادن“

- ايندو نه يار دل ڪي صدمو خراب ايندو
قاصد ڪئي دير آهي شايد جواب ايندو
- ۱- ناراض ٿي پيو آ ڇو رازدان مونڪان
سد پئي نه اهڙي اهڙو ڪو انقلاب ايندو
- ۲- بي درد ساڻ دل جو ڪولڻ نه راز گهرجي
سمجهڻ ۾ ڪين ڪڏهن رڍ کي رباب ايندو

- ۳- بيهي نه عشق اڳيان سگهندو حجاب هرگز
رهندو نه زاغ تاتي جاتي عتاب ايندو
۴- تابان حسن جانا ٿيندو جڏهن اي ”دادن“
اڳيان مقابلي ۾ ڇا آفتاب ايندو

بيت ”دادن“

واصل آهي وجود ۾ ڪو روبر ڪري ويسام
پرين ۽ پسام، پيوند ڪان وڌ پاڻ ۾

سنياري ساجن کي

- سام سدائين ٿو ساري سنياري ساجن کي
پاڻ وڌو مون ماري سنياري ساجن کي
۱- ڪهڙو سندس آ روح جو رايو
ڇا ڪئون اڃان منهنجو يار نه آيو
ٽڪجي پيا نيڻ نهاري سنياري ساجن کي
۲- دل ۾ گهر دلبر جو اڏيو مون
سندس اچڻ جي لاءِ ڇڏيو مون
اڱڻ اکين سان بهاري سنياري ساجن کي
۳- تحفو سڄڻ لاءِ ٿيون ۽ نيارو
هار بنايم هيرن وارو
هنجون هزارين هاري سنياري ساجن کي

(۷۶)

۴- سک ٿي سمهي ٿو سڀ جگ سارو
”دادن“ ساري رات ويچارو
هٿڙا کنيو پيو اوساري سنڀاري ساڄن کي

غزل راڳ مالڪوس

تنهنجي آمد جون منا راهون نهاريندو وتان
قارون پائيندو وتان ڪانگ آڏاريندو وتان
۱- پنهنجي منهن سان پنهنجي دل کي ڏٺاريندو وتان
جهڙا تهڙا ٿو ڏکيا ڏينهن گذاريندو وتان
۲- ڇا رهيو حال آ صدمي کان جدائي جي اڃان
تنهنجي مرضي آ پلي جان کي ڳاريندو وتان
۳- منهنجي نالي کان وٺي توکي ٿي نفرت ليڪن
تنهنجو ”دادن“ مان ٽولڻ پاڻ ٿو ماريڻدو وتان

فرد ”دادن“

ڪرم جي نظر سان ڏسين ڪين ٿو
ستم جي نظر سان ڏسين ته ٻم ڇڱو

پيارن جي اڃان

ٿي ڦري اکين اڳيان صورت پيارن جي اڃان
ڪين ٿي وسري ڪچهري قربدارن جي اڃان
۱- ڇا نه محفل جو مزو هو ڇا نه محفل هئي جسين
نتش سيني ۾ ملاقات آهر يارن جي اڃان

- ۲- جن کي تو سمجھو ٿي پنهنجو سي پي پنهنجا کين ٿيا
ٿي ڪرين ڪهڙي تلاش اي دل سهارن جي اڃان
- ۳- دورا هه-ڙي ۾ ڪپن دانهن ڪرڻ وارا دلير
ڪهڙي آهي گهرج باقي بردبارن جي اڃان
- ۴- پاڻ کي ڏاڍو سٺو سمجهي ٿو سڀ ڪو مگر
پر ڪ ڪنهن کي ڪانهي ڪا اچن ۽ ڪارن جي اڃان
- ۵- وقت ويا گذري ڇڏي ويا سار ساڻي وقت جا
پر نه ”دادن“ ٿي ڇڏي ڇو ياد يارن جي اڃان

ڪيو جوان آهي ”دادن“

- مون تي محبوب مهربان آهي
قربدار آهي قدر دان آهي
- ۱- ٿي قضا پنهن جي پاسبان آهي
خود مقدر پي رازدان آهي
- ۲- ڪين ڊڄجي ٿو ڪنهن مصيبت کان
منهنجي اڳيان ڇا آسمان آهي
- ۳- ڪر نصيحت نه مون کي اي ناصح
منهنجي دل جو جدا جهان آهي
- ۴- درد وارو پڙهي مري ويندو
اهڙو درد جو داستان آهي
- ۵- احقر پيري ۾ مون کي اي ”دادن“
عشق هن جي ڪيو جوان آهي

(۷۸)

غزل عشقہ "دادن"

- وساريندس نه اي دلدار توکي دم ڏيڻ تائين
پيو ڏيندس غلامي تنهنجي در جي مان مرڻ تائين
۱- نه ڪرڪا بدگماني ڪا به منهنجي آزمائش ۾
۲-ل توساڻ آهيان زهر جي پيمالي پيڻ تائين
۲- بچڻ جو آسرو ڪونهي وري پي آ خدا مالڪ
حياتي من ڊگهي ٿي پئي سچڻ تنهنجي ملڻ تائين
۳- اگر سڪرات ۾ هوندس تڏهن پي آس تنهنجي ۾
اڪيون در ڏي سچڻ سائين پيون ڏسنديون ڏسڻ تائين
۴- ڪري ايلاز آزيون ميڙيون وجهندس توکي پرچائي
چڏيندس ڪنهن به صورت ۾ نه مان توکي رسڻ تائين
۵- اشارن مون ٿي سمجهي ڪم تنهنجو مان ڪندس پورو
منا سائين چرڻ ڏيندس نه چپ تنهنجا چوڻ تائين
۶- پري کان ئي پلي چڏڪينڪي تون پنهنجي "دادن" کي
خدا جي واسطي چڏ تون پرين پرين پوڻ تائين

غزل

- منهنجي نند وئي آرام ويو تو هي چاهي ڪيو
مونکي ٻڌاء ته صحيح
آهي رحم جي قابل حال سندم
منهنجو ڪرڪو هينئر حياء ته سهي
۱- منهنجي لجم کي ڪاء تون ڪباب ڪري
منهنجي خون کي پيء تون شراب ڪري

منهنجو مارڻ سمجهڻ ٿواب ڪري ڏس بدلي جفا

جي وفا ته سهي

۲۔ تنهنجي طاسب گهڻيري تات اٿم تنهنجي وائي سڄڻ

سائين وات اٿم

جهڙو ڏينهن اٿم تهڙي رات اٿم تون پي ڪڏهن نه

ڪڏهن مون ڏي آ ته سهي

۳۔ تو کي عجيب چوان تو کي مجيب چوان تو کي

حفيظ چوان تو کي حبيب چوان

تو کي حڪيم چوان تو کي طيب چوان، منهنجي

درد جي ڪرڪا دوا ته سهي

۴۔ تنهنجو ”دادن“ آ دربان سڄڻ تنهنجي قدمن تئون

قربان سڄڻ

ڪر عاجز تي احسان سڄڻ سڻ سائل جي ڪا

سدا ته سهي

مطالب جو زمانو آ ”دادن“

پنهنجو نه رهيو پنهنجو هر ڪوئي بيگانو آ

دنيا بي وفا آهي مطلب جو زمانو آ.

۱۔ صديدار وچان صدقي سڄڻ جي ادائين تئون

ڪنهن تي نه نظر پئي ٿي چارعب شهانو آ.

- ۲- احوال پڇي مونکان ڪوئي نه محبت جو
عبرت جي ڪهائي آ حسرت جو فسانو آ.
۳- ڪنهن کي نه بقا آهي هر چيز فنا آهي
ڪو صبح روانو آ ڪو شام روانو آ.
۴- ياراني جو اي ”دادن“ يارن ۾ مزد ڪونهي
ڪلفت جو تماشو آ الفت جو بهانو آ.

بیت ”دادن“

سام وڃي ٿو سرتيون جيڏيون جانب ريءَ
هٿ ڇا ڪري هيءَ، هيءَ ڪيئن پهچي هوت کي

ڪلام ”دادن فقير“

- جانب يار ڪري ويو جوگي در در بين وڇايان مان
نانگ ڪڇي ڪل ويڙهي سڙهي خاڪ لڳين سر لايان مان
۱- ٿڻ ٻرن جهر جهنگلن ۾ دونهيون روز دکايان مان
۲- گيڙو رتڙا پائي ڪپڙا ڪن ۾ ڪنڊل پايان مان
۳- ”دادن“ درد ڪجهو هي دل جو ڪنهنڪي سور سٿايان مان

قطعه ”دادن“

زر مال زن زمين ڇڏي ويندين اي ادا
ٿيندا جي هي چارئي توکان جدا جدا
خوشحال زر پرست کان بي زر آ حق پرست
زر هن جو آ خدا ۽ آ هن جو خدا خدا

بيت "دادن"

ريء سپرين سرتيون كه پيو ڪائڻ ڪاڇ
رسي سارو راج، مونڪا راءِ مَ رسي هيڪڙو

عجب دور "دادن"

- ۱- ڪهڙو نه آيو آهي عجب دور، دن جهان
ڪوئي نه راز دل جو ٿو چپ آهي رازدان
- ۲- ڪاڏي ويو عندليب ۽ ڪاڏي ويو باغبان
گل جو عروج ڪاڏي ويو ڪاڏي ويو گاستان
- ۳- ايجاد آهي غيرتِ قدرت جي بي مثال
فصلِ بهار ۾ ٿيو ويران بون
- ۴- اهڙي ڪا ان منڍاڻي ظالم هو لڳي
دليون ڦري ويون هرڪو آهڪشي ۾ بدگمان
- ۵- بيتلر چئبو ڪنهنڪي مخاطب ٿي ڪينڪي
اندازه تلاش ۾ ڪونهي ڪو قدردان
- ۶- سڀڪو آ پورو پنهنجي ئي پورن ۾ "دادن"
ڪنهنڪي ٻڌايان مان وڃي دزدن جو داستان

سنگتي سارن - ڪلام "دادن"

- ۱- ٻچ وٺن کان سور پکين جا جي وريا ڪين وهيري
سنگتي سارن راهون نهارن هو مڙتن ڀاڳن پيري

- ۲- پڳئون پيرا چڏيئون آکيرا ويا ساجهر ويل سوپري
 ۳- ماريءَ ماري اڳاريءَ ڳاريا آيا کين اوپري
 ۴- ”دادن“ دابر دل وارن جا ويا جيرا جلائي جيري

قطع ”دادن“

هر بشر آهي مسافر در سفر هر صبح و شام
 موت ان جي آه منزل موت بعد انجو قيام
 عارضي آهي رهڻ هت خواب وانگي ”دادنا“
 ڪونه ڪو ڪنهن ساڻ هوندو هر مجلس ۽ هر ڪلام

بيت ”دادن“

سورن پريون ساعتون دردن پريسا دم
 ويندا غم الم، ايندا ڏينهن سهاڳ جا

بيت ”دادن“

سورن پريون ساعتون صديون پائيان سال
 ٿوريون ٿينديون شال، ورندا واءِ وصال جا

پنهنجي چهري صفا ڏي ڏس ”دادن“

- اي دلربا تون ڪينڪي منهنجي خطا ڏي ڏس
 مون ڏي نه ڏس تون پنهنجي خدا ڏي ڏس
 ۱- خنجر کڻين ٿو سر گهرين ٿو نهڪر نٿو ڪريان
 منهنجي وفا کي ڏس وري پنهنجي جفا کي ڏس

- ۲- ٿي سنگدل نه تنگ تون ناقص سلام سان
 ڏس ۽ نهنجي ڏاڙهي ڏي ٽون پنهنجي چاهري صفا ڏي ڏس
- ۳- پرواه ڪر نه ڪنهن جي پردي حجاب کان
 نڪري ٽون ٻاهر ڪينڪي خواري ڪلا ڏي ڏس
- ۴- ڏس مصطفيٰ ڏي ۽ علي المرتضيٰ ڏي ڏس
 بس ڇا چوان مان توکي شه ڪربلا ڏي ڏس
- ۵- جنت ۾ خطا ڪان نه آدم بچي سگهيو
 ”دادن“ ڏي ڏس تون ڪينڪي بس ڪبريا ڏي ڏس

بيٺ گڏ ٿينداسين

اڄ تار جي رستي يار ڏهون سڌ آئي عاشق ۽ اينداسين
 گڏ ٿينداسين

ڇاهي ڳڻتي رک الله تي ڪين ڏس کان وينداسين
 گڏ ٿينداسين

اڳيان پويان احوال ڏکارا هڪٻئي کي سڀ ڏينداسين
 گڏ ٿينداسين

”دادن“ توڏهون ماڳ محبت وارو ڪين مٿينداسين
 گڏ ٿينداسين

غزل - نه ٿي وڻي ”دادن“

بي درد هن زماني جي الفت نه ٿي وڻي
 فرقت ۾ يار جي مونکي فرحت نه ٿي وڻي

۱- ڪاوان جيئن ٿو هڏما تيئن اڳتي آهيان
 ڪهڙي به مونکي ڪنهنجي نصيحت نه ٿي وڻي

۲- کاڌي ڪبو اکرچ کڻي سون جو هجي

بدچال ماڻهو جي مونکي صحبت نه ٿي وڻي

۳- ڪڏهن ڪري ٿو پيار ڪڏهن ڪري ٿو عار

شايد سڄڻ کي منهنجي طبيعت نه ٿي وڻي

۴- سرهو ڪڏهن آ ڪڏهن آ ارهو اي ”دادنا“

مونکي ٻه يار جي اها عادت نه ٿي وڻي

بھت ”دادن“ فٽو

اڪيون اکين جهڙيون نظر ٺاه نڪاه

پرين منجهه پسام، گهلا گولن ڪينڪي

قدر نيٺ ته ٿيندو ”دادن“

هن شام غريبان جو سحر نيٺ ته ٿيندو

ڪجهه منهنجي پي دانهن جو اثر نيٺ ته ٿيندو

۱- اميد جي گاشن ۾ ثمر نيٺ ته ٿيندو

آباد ڪڏهن دل جو ڪلر نيٺ ته ٿيندو

۲- هيئن هوندا هميشه نه جدائيءَ جا زمانا

گهر منهن جي ۾ دلبر جو گذر نيٺ ته ٿيندو

۳- پيمان پيري ساقي پياريندو هٿين سين

ميخان ۾ مٿ ڪش جو قدر نيٺ ته ٿيندو

- ۴- اشراف اگر قرب کچر سان گڏيندو
 آهستي سو آهستي کچر نيٺ تـم ٿيندو
 ۵- ٿيندو نه ائين جيئن ٿي رهيو آهي اي ”دادن“
 هي زور زور زير و زير نيٺ تـم ٿيندو

غزل - بي رحمي نه ڪرين ها

- اي منهنجا سچو ايڏي بي رحمي نه ڪرين ها
 تنهن کان ته چڱو مارين ها زخمي نه ڪرين ها
 ۱- هيئن بعد ۾ ٿيو هو اکر بي وفا تـو کي
 پر وقت نگاهن ۾ تون نرمي نه ڪرين ها
 ۲- هائو پي ڪرين پيو وري نهڪر پي ڪرين ٿو
 هي رسم محبت ۾ بي رسمي نه ڪرين ها
 ۳- رغبت نه ڪرين ها ڪهين اغيار سان هرگز
 ”دادن“ جو بدن ساڙي تون بسمي نه ڪرين ها

قطعه ”دادن“

زندگي چاجي هي ڇا ڇا مشغله
 زندگي ڪهڙي سا جنهن ۾ زلزله
 دؤر زاغڙ جو اچي ويو در چمن
 ويا اڏامي بلبلون ۽ بلبل

دل جان آ

منهنجي ستائڻ يار کي آسان ئي آسان آ

منهنجي هميشه خون جو خواهان ئي خواهان آ

۱- جنهن ڏينهن لاکون ٿيو خدامون کي وٺي تنهن ڏينهن کان

ڏاڍو اڃان سوڌو آئين ارمان ئي ارمان آ

۲- دل سان گهٽايو ڪين مون زوري هٿن مٿون دل وٺي

منهنجي سچڻ پنهنجي ڪئي دل جان ئي دل جان آ

۳- ڪيڏو پي سمجھدار ۽ سياڻو کڻي هجي ته پي

عاشق اڳيان معشوق جي نادان ئي نادان آ

۴- دل بي بها هڪ چيز آ سوچي سنڀالي دل ڏجي

پاڻهين وڃي گل ۾ پوڻ نقصان ئي نقصان آ

۵- ڪن وٽ گهڙي ڪن وٽ پهر ڪن وٽ مهينو سال ڪن

مون وٽ فراق ۾ دائما مهمان ئي مهمان آ

۶- افسوس آه ”دادنا“ هيڏي ڀري جهاڻ مان

منهنجي آميدن جو چمن ويران ئي ويران آ

قطعو

پسر پدر سان ۽ ڀاءُ ڀاءُ سان لڙيو پيو آ

وڏي خساري ۾ هر آدمي اڙيو پيو آ

ڏڪر ويو پئجي محبت جو ڏاڍو اي ”دادن“

ٻڌايان ڪهڙي حقيقت اندر سڙيو پيو آ

قط-۹-

حبيب رنگ زمانى جو واه واه آهي
 نه عادل آهي نه قاضي نڪو گواه آهي
 ڪمال ڪيڏو نه پنهنجي وفا جو آ "دادن"
 جو بي وفا ۾ پي اُميد خامخواه آهي

قط-۹-

محفل ڏٺم سچڻ جي اجلاس جو نمونو
 چهره ڏسڻ ۾ آيا راڪاس جو نمونو
 اعلان پر زباني چڻ سِر آسماني
 پنجِي زمين پئي آ آڪاس جو نمونو

عارضى انداز آ

- زندگي فاني تي ڪهڙو ناز آ
 زندگي خود موت جو آغاز آ
- ۱- ڪونه ڪو ڪنهن سان هوندو هم نشين
 گذرهن جو عارضى انداز آ
 - ۲- آدميت ۾ رکيل ڪو راز آ
 ڪنهن جي صورت ڪنهن جو هي آواز آ

۳- جيڪڏهن حامي خدا آهي ته پوءِ

بي پرن جو عرش تي پرواز آ

۴- لطف محفل جو نه رهيو ”دادنا“

مئي نه ساقِي ۽ نه ساغر ساز آ

بہت

ڏسڻ ساڻ ته ڏيهه ڏنئي پر ڏسڻ ڏنم ڪين

عقل جا امين، ڏسين ٿم ڏس ڏسڻ کي

خواب هيو

جيڪي گذري ويو سو خواب هيو

ڇڻ آب مٿانهون حباب هيو

ڇا بچين وارو باب هيو

نه گناه هيو نه ثواب هيو

نه حساب هيو نه ڪتاب هيو

نه سوال هيو نه جواب هيو

ڪيڏي برهه جي بارش باري هئي

ساري خلق جي سر تي خواري هئي

ته به يار جي مونسان ياري هئي

نه آزار هيو نه عذاب هيو

کهژدیون وصل جون لنبیون راتیون هیون
 کهژدیون پرهم قتیون پریاتیون هیون
 گد چاتین سان کیئن چاتیون هیون
 نم حجاب هیو نم نقاب هیو
 کهژا "دادن" دلبر یار هیو
 کهژا مائهو مٹیادار هیو
 کهژا قرب هیو کهژا بیار هیو
 چا شوق هیو چا شباب هیو

کافی، وجهه ذ کهاری

- چد عار هر بار کر زار زاری
 نیند و ار هک وار کندئی مار مار ماری
 ۱- راضی تیندو دُیب دیندو گهوت ایندو گهر م
 نال نیندو ونیون ویندو نم چدیندو بر م
 جهاتیون پائی واندیون ناهن دیدو آهن در م
 کیسن یار دلدار کندو تار تازی
 ۲- اکیون کول ائی گول پنهنجو دِل جانی
 و ت تنهنجو در سهنجو کونهی جنهنجو ثانی
 هی هار سینگار بچا بار فانی
 پاڻ پل جهولی جهل وجهی گل گاری

- ۳- هوندئي تخت نكي بخت اثني سخت سوڙهي
 هتان ويندين ڪين ايندين گهري ٿيندين ڳوڙهي
 ويهه نه لڪي هل جهوڪي پڇ ڊڪي ڊوڙي
 ات جاڳ ٿي سجاڳ لڳئي پاڳ پياري
 ۴- ڏي تن ۽ من ”دادن“ گهوري
 ڪڍي بک سٽي سک هل ڏک ڏوري
 پنڌ چاهي پري ناهي پرين آهر اوري
 ڏاڳا ٿر نه ڀر ڪر نه وجهه گهر نه گهاري

بيت

ڏسين ڇا ٿو ڏيهه ڪي ڏيهه نه رهيو ڏيهه
 ٻئي هنڌ وڃي ويهه، ويهه نه ڏنگي ڏيهه ۾

بيت

ڏيهه اهوئي ڏيهه، پر ماڻهو ڏنگا ڏيهه جا
 اتيئي ڀلي ويهه، ويهه نه ڏنگي ڏيهه ۾

بيت

جيئري جند ڇڏائجي مرڻا اڳي وري
 موٽي ملندو ڪين ڪي ههڙو وقت وري

بوت

سور پرين جا سرتيون سينگاري سانديام
 ڏيهه مَ ڏيکارِيام، پوءِ رکيم پساھ ۾

سرائڪي ڪافي - ڪونج ولر دي

مٿين هان پردي تئين دلير دي نوڪر تيمڙي هر نوڪر دي
 درد نه ڄاڻي دنيا بي دردي، تئين بن ساڏي مول نه سردي
 قسم هي تيمڙي سوھڻي سر دي
 اڪيان تيمڙيان بڙڇان پالي، مر ويندي من ويڪڻ والي
 ڪو نه سهي رات نوڪر نظر دي
 لٽيان اميدان جيون ٽولا، ڏاڍي ملڻ دي لوڙ هي ڍولا
 لوڙ نهين ڪاڻي زر دي گهردي
 روندِي ”رادن“ رات گذاري، ايون پوکاري جيون پوکاري
 وڇڙي ٽڪڙي ڪونج ولر دي

بوت مذاقيہ ”رادن“

ڪرڻ وارا هڪڙا ته پٽڻ وارا پيا
 اهڙن انسانن جا ٿورا ڏينهن نه ٿيا
 پٽر وڃي پيا، ٻچ لڪايون ڪينڪي

غزل "دادن فقير"

- دلدار بنا ڌار گذاري نه سگهان ٿو
تنهائي ۾ دل پنهنجي ڌناري نه سگهان ٿو
- ۱- يا پاڻ وڃان يا ڪا منجان مير سڄڻ ڏي
هڪ جاءِ تي مان راءِ بيهاري نه سگهان ٿو
- ۲- رنگ آهر ڀريل يار جي اکڙين ۾ غضب جو
نظرن ۾ وجهي نظرون نهاري نه سگهان ٿو
- ۳- پونڪي پيو پلي موٽي ڪٿو يار جي در جو
هٿ پنهنجو ادب کان مان آلاري نه سگهان ٿو
- ۴- ناراض مٿان ڪو ٿئي محفل ۾ خدارا
بيٽي کان پوءِ مان پاڻ سنڀاري نه سگهان ٿو
- ۵- مدهوشي جي حالت ۾ پي اي "دادنا" هرگز
مان ياد صبر دل تئون وساري نه سگهان ٿو

"نظم" شيطان ڪي

- ستائي ٿو انسان انسان ڪسي
نه سمجهي ٿو نقصان نقصان ڪي
- ۱- جڏهن وڃي خود پاڻ بيمار آ
چئون ڇا جو درمان درمان ڪي

(۹۳)

- ۲- شريف آدمي کي نوازي ٿٿو
نوازي ٿو شيطان شيطان کي
۳- ڏنو پٽ چٽي جو اجهو ٿو اچي
ٻڌائي ٿو دربان دربان کي
۴- ڏنم ڪنهنجي اوطاق ۾ ”دادنا“
سهي پيو نه مهمان مهمان کي

ٻيٽ

گهوڙا ڙي گهوڙا ساٿ وڃي ٿو سرتيون
جنهن سان جوڙا، سي سڄڻ سانگ ساڻيان

غزل گهر سان

- لڳائي دل مان ويٺو آهيان نوحيز دلبر سان
بلا سان باهه سان قاتل سان شعل سان ستمگر سان
۱- جنون عشق کان جيڪر چوان منهن ڏئي وڃان هيڪر
ڪوهستان سان پيا بان سان هوا سان بحر سان بر سان
۲- وصال يار ڌاران ڪيئن ٿي سيماب دل وندري
ڪنهن محفل سان چمن سان چاندني سان شهر سان گهر سان
۳- آها مونکي خبر آهي لڳت جيڪا لڳل آهي
ڪليجن سان جگر سان قلب سان ۽ ساه سان سر سان
۴- ڪري ويو شوخ مونکي نيمر بسمل تيز ابرن جي
تبر سان تيع سان تلوار سان ڪريپان سان خنجر سان

- ۵- سندس جي سرخ چشمن جون ڀسي پنبڻيون چير سر ويو
چري سان تير سان پيڪان سان نيزي سان نشتر سان
۶- سڄڻ جي حسن تابان کي ڏيان تشبيهه مان ڪهڙي
ثريا سان قمر سان شمس سان شيشي مان اختر سان
۷- نه آهي نند ساري رات ٽڪر ٿو وتان هڻندو
پلنگ سان بستري سان فرش سان ديوار سان در سان
۸- رهائي آرن ۾ ويو هليو دلدار ”دادن“ کي
محبت سان مزي سان ناز سان ۽ ڍنگ سان ڍر سان

بھت

انڌن -اندوڪار سڄن لڌو سوجهرو
پيادا وڃي پار پيا منبريا کين سوار
سهڻين ساٿ وڃائيو ڪوجهين پاتا هار
”دادن“ ڏاڍين لاءِ ڌڪار، ڪيوهڻين هٿ حبيب کي

”دادن“

بھت

جهڙي تهڙي حال سين هيٺاهين هلجي
جهڙو ملي جنهنڪان ته جهول وڏو جهلجي
پاڻ کڻي پلجي، ڏيهه نه ڏوراپو ڏجي

پيرن ڪئون پير وٽ دادن

- جهڙو ملي جي توکي تهڙو تون خير وٽ
 دل کي تون ڪر ڪباب اهو دل ڪئون وٽ
 ۱- نڪري وڃي نه ساڻ آئي گهٽ ۽ گهير وٽ
 ٿئي بند ٿي بزار تون سودو سوير وٽ
 ۲- وٽجارا وٽج وٽجي تون موتين جو ڏير وٽ
 آڻو ڪٽي ۽ آڻي جي بدلي ۾ سير وٽ
 ۳- ٻڌ هير وانگي هٿ پيو رانجهن بغير وٽ
 سسئي جان ڇڏ پنيور کي پرڏن جو پير وٽ
 ۴- اميد رک وفا جي نه ڪم عقل ۾ ڪڏهن
 ”دادن“ ادا چريو ٿي نه پيرن کان پير وٽ

بهت

ڊوڙي پڇان ڊڪ، ساڻ وڃي ٿو سرتيون
 سامه جنهين سان سڪ، سي سڄڻ سانگ سڏائين

”نظم“ اي دادن

- آهيان ناتوان مان اي دادن
 ڪنهن جي وچ ۾ پوان اي دادن
 ۱- قابو آهيان قفس ۾ مدت کان
 لات ڪهڙي مان لنوان اي دادن

- ۲- راڳ نئون آهر ساز نئون آهي
 سر ٻڌان ٿو نوان مان اي دادن
- ۳- علم ٿيو جذب جاهليت ۾
 ڪنهنڪي عالم چوان مان اي دادن

قطعو

مان ڪنهن وانگي چمچو چغاچور ناهيان
 مان حق چوندو آهيان گلا خور ناهيان
 سڃاڻي ڇڏيو آءُ ون سڀڪنهن کي ”دادن“
 مان انسان آهيان ڊڳو ڍور ناهيان

اهو شعر شاعر چوڻ بند ڪر دادن

- ۱- ستا ڪر سجاڳي سمهن بند ڪر
 تون غفلت ۾ پنهنجو هجڻ بند ڪر
 وڌي وڃي ٿو واقفيت منجهان
- ۲- گهڻو اڃ گهڻن سان ملڻ بند ڪر
 نه راحت رسي روح کي جن وٽان
 وري در انهن جي وڃڻ بند ڪر
- ۳- سڃاڻو آ اڄ سڀڪو دنيا اندر
 چرئي کي چريو پي چوڻ بند ڪر
- ۴- غلامي ڏي اشراف جي صدق سان
 ڪمڻي کي پيرين پوڻ بند ڪر

- ۵- پڙهين ۽ عمل ڪين ان تي ڪرين
انهي کان ته بهتر پڙهڻ بند ڪر
- ۶- ٻرايون تون ڏس پھريان پنهنجن عزت
ٻرايون ٻرايون ڏس بند ڪر
- ۷- بي غيرت جي جائز نه آهي نماز
بي غيرت سان ڪاٺ پڻ بند ڪر
- ۸- جي غيرت جو مادو آ تو پر اگر
ته گهر واري جو تون گهمڻ بند ڪر
- ۹- سڏائين ٿو الله وارو ته پوءِ
مرين کان پھريان پنڻ بند ڪر
- ۱۰- جو بھسي جي خاطر وڃائي وقار
انهي سان رشتو رکڻ بند ڪر
- ۱۱- محمد جو آھين اگر امتي
ته ڏي ڏوڪڙن تي ڏيڻ بند ڪر
- ۱۲- خدا يا تون اڄ پاڻ ڪاليج اندر
ننڍين نينگرين جو نچڻ بند ڪر
- ۱۳- گھڻا چوندا هوندا ائين دل اندر
اھو شعر شاعر چوڻ بند ڪر
- ۱۴- اجايو نه ڪنھن تي ڪلو خواهمخواه
بي معنيٰ بي لذت ڪلڻ بند ڪر

۵- دلي حال ڪنهن سان نه ڪر دادنا

خير بي خبر کان پڇڻ بند ڪر

قـطـعـ

ڇا ٻڌايان حال دل جو مان ۽ ٿو

جيڪي ٿيو سو ڏاڍو ٿيو سهڻو سنو

قوم اهڙي سان ٿو رهجي دادنا

ڪربلا ۾ پير جن پنهنجو ڪنو

ميمبر ٿيو ته ڇا ٿي پيو

حقيقت جي چوڻ کان ڪو جي منڪر ٿيو ته ڇا ٿي پيو

سهي وڃيو جي عادل پي ستمگر ٿيو ته ڇا ٿي پيو

۱- لٽائي صاحب زر ڪين ڪي ٿو راه مولائي ۾

اندي وٽ ماڻ دنيا جو ميسر ٿيو ته ڇا ٿي پيو

۲- ڏسي خوش ٿي نه اي زردار پنهنجا محل ۽ ماڙيون

اگر درياءَ وهندڙ جي مٿان گهر ٿيو ته ڇا ٿي پيو

۳- ڪي ٿي آدمي ڪسي پهريان اخلاق جي دولت

ڪچر لاهور جو ڪيڏو تونگر ٿيو ته ڇا ٿي پيو

۴- اسانجي قوم غافل ڪي نه آهي قدر ماڻهن جو

ڪميٽو ووت ڪوڙي تي جي ميمبر ٿيو ته ڇا ٿي پيو

۵- اي دادن آ حڪومت مستعمل الله اڪبر جي

هتي ڪو ٿوري عرصي لاءِ افسر ٿيو ته ڇا ٿي پيو

غزل نوڪر وري وري

- اڄ مونکي ياد ٿو پوي دلبر وري وري
- برپا ٿئي ٿو منهنجي کان محشر وري وري
- ۱- هاڻو ڪري ٿو پوءِ ڪري نهڪر وري وري
- ٺاهيون ٿا مس ڊهي ٿو پوي گهر وري وري
- ۲- ڪهڙي مجال آ جو مڃان حڪم ڪين ڪي
- خدمت ۾ حاضر آهيان نوڪر وري وري
- ۳- مان ٿو وري وري ڪريان ايلاز آيون
- هو ٿو وري ڪنهن اچي خنجر وري وري
- ۴- صدمو حدائي جا ڏئي صديبار "دادنا"
- سڙي ٿو ساهه منهنجو ستمگر وري وري

بيت

ڪڇيو ڪڇان ڪين ڪي نچيو لڄ مران
گهڻو گالهه گران، ته جا مون چوندا سپرين

غزل ريءَ موت جي رخصت ڪرڻي آ

- اڄ ٻئي تي پاڙڻ غفلت آ اڄ پنهنجي همت ڪرڻي آ
- هن دوزخ جهڙي دور اندر ڪا پيدا جنت ڪرڻي آ
- ۱- ڪو لطف نه آ ڪو آنس آ ڪو بيمار نه آ ڪو يار نه آ
- بس عادت جي مڃوري ڪان مجبور محبت ڪرڻي آ

- ۲- لوهرجو دڪان آدنياسجي ويهن سان اچي چئنگون ٿيون ٻيون
 ماحول جي حالت اهڙي آ نادان سان رغبت ڪرڻي آ
 ۳- ڪنهنڏي نوجون دل چاهي ٿي ڪنهن سان نه ملڻ دل چاهي ٿي
 بيڪار بيدردي محفل ۾ لاچار کان شرڪت ڪرڻي آ
 ۴- اي دادن هاڻي پئبو مري ڏسبو نه اڪئين اچيون وري
 هن هرهر جي آزارن کان ريءَ موت جي رخصت ڪرڻي آ

فرد

اچوڪي وقت جي ياري آ ڇڻ اونڌاه ۾ دونهون
 ڏسڻ ۾ ڪين! ايندو آ مگر محسوس ٿيندو آ

غزل ڪو هاڻو ڪري ڪو نه ٿو ڪري

گل اهڙي طرح ٿا هوا ۾ لڏن
 ڪو هاڻو ڪري ڪونه، ٿو ڪري
 هڪڙا ٿا هسن هڪڙا ٿا رسن
 ڪو هاڻو ڪري ڪونه، ٿو ڪري
 ۱- ڪو رقص جي حالت ۾ آهي
 ڪو وجد جي حالت ۾ آهي
 ڪئي آهي شروع پڪوا ز پٺن
 ڪو هاڻو ڪري ڪونه، ٿو ڪري
 ۲- سو سو سهي آزار سهي
 گل خاطر گل جا خار سهي

زخمي ٿي پيو بلبل جو بدن
ڪو هاڻو ڪري ڪونه ٿو ڪري

۳- مر باغ ۾ لطف بهار هجي

گلزار هجي گڏ يار هجي
ڪهڙيون طوطا پکي ٿا لاتبون لنون
ڪو هاڻو ڪري ڪو نه ٿو ڪري

۴- هڪ ڏينهن نه هوندو گل ۽ چمن

راڻيل رتن سوسن ۽ سمن
رهندو نه سلامت شاخ ۽ پن
ڪو هاڻو ڪري ڪو نه ٿو ڪري

۵- ڪري ”دادن“ هار سينگار نوان

اڪين جي اڳيان خونخوار نوان
گهمندا ٿا وتن سر سيم بدن
ڪو هاڻو ڪري ڪو نه ٿو ڪري

بخت

ٺاهي ٺاه ٺڳي جو مٿان ٺڳي نه وڃني ٺڳ

پسي اچي پڳ، مٿان يلجي پائيچارو ڪرين

کبو یار پیو پی

- اجان دل چوي ٿي کبو یار پیو پی
وري دنیا ۾ وٺبو آزار پیو پی
- ۱- اگهي پی پیتوسین وري پیئبو هاڻي
پرل زهر جو جام ٿمٽار پیو پی
- ۲- ٿیندي لیلی وانگي کلا پی پی جهان ۾
ٿیندو مڃنون وانگي ڪو تروار پیو پی
- ۳- لپی پوندو ڪاٿون نه ڪاٿون اي ”دادن“
اگھین جهڙو خونخوار دلدار پیو پی

قطعه

حسن تنهنجي ۾ هیو ڏاڍو شرافت جو گمان
پر اي سهڻا ٿون ته ڪو هٿين گانگ سهڻو بي زبان
پيا ته ڇڏ پر مند وارن کي به تو کائي وڌو
ويا وڃائي ڪيئي مریون تو اڳيان جو گهي جوان

بیرت

سرتيون آهيان سڀني ۾ آءُ هيٺين کان هيٺي
پر جي ملن سپرين ٿيان هيٺين کان هيٺي
ريزم وهڻي، جيئري آهيان جڳ ۾

نڪ ۾ ڦاٻي پوي

- ۱- دلبر سڄو رهي ته حقيقت ڪلي پوي
من وصل جو ڪو واءُ گهڙي ۾ گهلي پوي
- ۲- ڏسجي انهي کي رستو جو رستو پلي پوي
ڇا لاءِ ڪو غريب اڃا ڪو رلي پوي
- ۳- ڪجهه پي نظر ۾ نه آ معشوق کانيسوا
عاشق جي گرچ سر نڀي ڪٿي چٽ جهلي پوي
- ۴- چاهي پري يا حور اڳيان منهنجي يار جي
سرمو پوي اکين ۾ ۽ نڪ ۾ ڦاٻي پوي
- ۵- دلبر سواءِ ڪين رهي دل ٿي ”دادنا“
هر جاءِ هاڪ يار اسان جي هلي پوي

بھت ڦڏو مال ڦٽائي ويو

- ڦڏو مال ڦٽائي ويو ڏندن وارو ويٺو ڏسي
مرضي هاڻي ڦڏي جي ڦاٻي ٽوڙي ڦسي
- عشق کان هٽي ويا ڄڻ گور ڀور آ
- تدبير ڪم نه ٿي ڏسي تقدير زور آ
منهن جي تباهي لاءِ متمدن کي شور آ
- ۱- گرم ٿي وئي ڇو اڄ منهنجي دل جي اور آ
شايد ته هي لڳل ڪو گهرو گهر جو چور آ
- ۲- معشوق کي هيانوَ تي عاشق ٿيو تـور آ
عاشق ته پي سندس جي مٿان اور گهور آ

- ۳- عاشق تيئن مان يار تي آهيان اي دوستو
عاشق چون ٿا جو جيئن ڇنڊ تي ڇڪور آ
۴- مان ڇا چوان ٿو ڇا هو چوي ٿو مان ڇاڪريان
ڪهڙو نه ڏس ته اڳيون به سمجهڻ جو مور آ
۵- غافل نه لطفِ عشق کان رهجي اي ”دادنا“
انسان عشق کان سوا ڇڻ گور ڍور آ

قطع

ڪنهن خار کان مٽخانه مٿون مٿ خوار اٿي ويا
محفل مٿون مٿا ماڻهو مزيدار اٿي ويا
اٿا نه هيا جيڪي سي لاچار اٿي ويا
ڪي سچ ڇوڻ وارا گنهگار اٿي ويا

چشم ۾ مسيحائي

- يأس پي درد پي بي خلق جي رسوائِي پي
بڻجي پيس چريو پي مستانو پي سودائي پي
۱- تنهنجي مرضي توڙي نسين شوخي سان يا نرمي سان
موت پي تنهنجي آ چشم ۾ مسيحائي پي
۲- ٿيندو انصاف ڏس جهڙو قیاست ۾ تڏهن
رب اڳيان ايندو جڏهن ٻڪرو پي ڪاسائي پي
۳- آهيان روز ازل کان مان وڻي اڄ سوڌو
تنهنجو عشاق پي مشتاق پي شيدائي پي

۴- چاچوان ڪنهنڪفي قصور آهه نه ڪنهنجو ”دادن“

مون ته دل هت سان ڦرائي پي ۽ ڦاسائي پي

قطعه

دوست غافل جو نه عاقل غم ڪري

ڪم چوي ڪنهنڪي نه پنهنجو ڪم ڪري

عارضي ٿوري جيئن لئه ”دادنا“

اهنجو سهنجو پورو پنهنجو دم ڇڏي

ٿور ڀري جي

منزل کي ڪڏهن پهچندي هيءَ ٿور ڀري جي

هڪ ٻيوسي بي سر تي ڀري بار گري جي

۱- حالت نه پڇو مون کان ڏسڻ جهڙي نه آهي

دل ۾ ٿي پري باهه جا چڻ باهه ڪري جي

۲- آسان آڻو جيڪي ڪجي سڀ ٿي سگهي ٿو

پر آهه ضرورت رڳو همت جي ذري جي

۳- بچلي جي جهلڪ چاهي انهي کان به زياده

ماري ٿي سڄڻ واري مونڪي ديد پري جي

۴- مونڪي ٻيو ڪپي ڇا ٻيو خدا کان ڇا گهران مان

جي خاڪ هجان يار جي جوتي جي تري جي

۵- ڪو ڪو ٿو هزارن مان بچي ”دادنا“ اڇڪله

قسمت جي سٺي آهي ڪنهن بخت پري جي

وفائون ڪري ڪري

- وئي عمر پنهنجي گذري وفائون ڪري ڪري
ويناسين غم پرائي اداون ڪري ڪري
- ۱- انصاف پيو پلڻ نه پڄائون ڪري ڪري
خالي ويو سوالي صدائون ڪري ڪري
 - ۲- ناسور نيمه جو نه چٽو ڪنهن علاج سان
ٽڪجي پياسين نيٺ دوائون ڪري ڪري
 - ۳- زنده اسانجو عشق آ مرڻو نه آ ڪڏهن
ويندو مري رقيب ڳلائون ڪري ڪري
 - ۴- دل پي ڏنم جگر پي ڏنم جان پي ڏنم
آيس نه باز اهڙيون خطائون ڪري ڪري
 - ۵- مر بد دعا هو مونکي ڏئي ”دادنما“ مگر
ويندس نياڻي مان ته دعائون ڪري ڪري

نظم گل جو پن پلو آ

- منافق دوست کان دشمن پلو آ
سڄي کان کن وڃي سو کن پلو آ
- ۱- لپي چيني جو جاتي ڪين تائي
ڏڪر جو تنهنڪري برتن پلو آ
 - ۲- تو ڳل پئجي ته ٿئي تو شور پيدا
پري کان يار جو درشن پلو آ

۳- ڏٺي جو ڪينڪي خوشبوءِ ”دادن“

انهي گل کان ته گل جو پڻ پلو آ

غزل ڦهڪار سھبا

- ۱- ٿبو عاشق ته سر تي عشق جا سو بار پسي سھبا
ڪبي جي گل سان گستاخي ته آخر خار پي سھبا
- ۱- ڪنھن جي ڪان ٻي دردن جا طبل تڪرار پي سھبا
خوشي سان سور ۽ سختيون الھ آزار پي سھبا
- ۲- مٿي تي موزئ معشوق جا ڦهڪار پسي سھبا
رتل ميندي سان دست يار جا ڦهڪار پسي سھبا
- ۳- اي يارو ڇا ته سھبو سڀڪي سھبو ناز وارن جو
انگل ۽ لاڏ ڪوڏ ارڏايون آڏار پسي سھبا
- ۴- ڪبي اف پي نه اي ”دادن“ هٿان دلدار جي هردم
پيا ڏک سھبا ڦٽ سھبا مٿي ۾ اڏار پسي سھبا

بيٺ

بي غيرت بدنام جو ڀرڻو پيو پاٿار

گهوريو مت مردار، پاڙي نه چڱو پانهنجي

غزل دم ڌڙي آهي

- ۱- جان سورن ۾ وئي سڙي آهي
ياد سک جي نه ڪا گهڙي آهي
- ۱- هڪ ته همراز هم جليس نه آ
لائي دردن پي دم ڌڙي آهي

- ۲- عمر پر ڪينڪي چٽسي سگهيو
دوست دل قرب ۾ ڪڙي آهي
۳- جاتي خود موت پي مري ٿو وڃي
ڪيئن وڃي اک اتي اڙي آهي
۴- ڪن ڪٿي رات عيش ۾ ”دادن“
ڪن ڪٿي روئي رت رڙي آهي

قطع

بين وانگي چريو ناهيان مان سڀني کي سڃاڻان ٿو
اڃان مٽخانہ ۾ عادي ڏسان پاپي پراڻان ٿو
مان رند آهيان مان طالب آهيان رندن جو اي ”دادن“
منافق ٿي نه سر ٿو آ مان حق ۽ سچ ڄاڻان ٿو

ڪنير هجي ته اهڙو هجي

- جدا نه دم ٿئي دلبر هجي ته اهڙو هجي
جياڙي دل مٿي رهبر هجي ته اهڙو هجي
۱- نقاب کولي ڇڏي هرڪو مر ڏسي خوش ٿئي
حسين حسن جو پرور هجي ته اهڙو هجي
۲- ڀڳل جنگهون ۽ جي ٻانهون ڳنڍيائين ته ڇا ٿي پيو
ڀڳل دليون ڳنڍي ڪنير هجي ته اهڙو هجي
۳- ٿي ڌار ڌڙ کان وڃي سر خبر نه پئي ”دادن“
اشاري سان ڪهي خنجر هجي ته اهڙو هجي

بيت شاعري تي ناز آ

هر ڪنهن جو پنهنجي پنهنجي جاءِ تي پرواز آ
 سرڻ آخر سرڻ آ باز آخر باز آ
 ناز دولت مند کي دولت تي آ پر ”دادنا“
 مونکي پنهنجي شيرين شعرو شاعري تي ناز آ

بيت

جن جون رنون گهمڻ راج تنکي مٿيا ڪهڙي منهن ۾
 کائن ويندا ڪاڇ، ٺاڻهو منهن مٿي ڪيون

غزل وارن ڊگهن جو بار ٿو ڏسجي

- خدايا خير ڪر ڪنهن خار ۾ غمخوار ٿو ڏسجي
 اڇوڪي وقت جي يارن جان پنهنجو بار ٿو ڏسجي
- ۱- سبب اهڙو نه آهي بي سبب بيمار ٿو ڏسجي
 ائيني پيار ٿو ڏسجي ائيني عار ٿو ڏسجي
- ۲- ارادن ۾ سچن جي موت جو آثار ٿو ڏسجي
 سرڻ وارو سندس هي برهم جو بيمار ٿو ڏسجي
- ۳- گهلي ڪا اهڙي آهي باغ الفت ۾ هوا ظالم
 جو ڪلهه دلدار هو سو اڃ اهو غمدار ٿو ڏسجي
- ۴- پيون نظرن سان ڪنهن مظلوم جو هو خون وينو آ
 اکين ۾ اهڙو خوني رنگ جو خمار ٿو ڏسجي

- د- هيو چالاڪ ڏاڍو دل ڦرڻ جي مهل دل وارو
عجب آهي هينئر معصوم ننڍڙو ٻار ٿو ڏسجي
۶- ڪڏهن ايندو ڪڏهن ملندو ڪڏهن ٿيندو اچي مهان
انهيءَ سوداءِ ۾ سوگهو ٻڌو ۽ ٻار ٿو ڏسجي
۷- کلڻ سان ٿا ڪرڻ موتي سڄو چڻي هيو سهڻي کي
سڄڻ صورت سان گڏ هڪڙو وڏو زردار ٿو ڏسجي
۸- ٿو ڏسجي بوجهه گردن تي گلن جو هار اي ”دادن“
ڪمر باريڪ نڀ وارن ڊگهن جو ٻار ٿو ڏسجي.

قطعو

ٻئي ابرو تڪا خنجر فولاد ته ناهن
ٻئي چشمر ڪهڻ واسطي جلاد ته ناهن
پيچيده ڏسڻ ۾ ٿا اچن اهڙي طرح تي
ٻئي مار سيهه زلف جا نر ماد ته ناهن

بيت

ڪاڏهون جي ڪاڏي وڃي او جهڙ ٻئي آهيان
جاڏي پير پنهل جو تانگهه به ڪير تاڏي
حرف نه آهي هوت ڏي مهڙ ڙڙي ماڏي
جانب ويو جاڏي آءُ به وينديس اوڏهين.

غزل

- وقت ٿو غيرت لتاڙي ڇا ڪجي
 ڪاڏي پڇجي ڪنهن تي پاڙي ڇا ڪجي
- ۱- ڇا ڪجي هت سچ ڇوڻ آهي گناه
 صبر پي ٿو ساه ساڙي ڇا ڪجي
- ۲- ويو وڌي بس بد گما نسي جو مرض
 هرڪو ٿو هڪ ٻئي کي تاڙي ڇا ڪجي
- ۳- چور ٿو چوري ڪيو ڪلندو وڌي
 پاڳيو ويٺو گهوڙا گهاڙي ڇا ڪجي
- ۴- ڪونه ڪو آهه ٻڌڻ وارو هتي
 ڪنهنڪي چئجي هيانءُ ڦاڙي ڇا ڪجي
- ۵- پيون لهي ٿو پيون ۽ پٽڪا پيا لهي
 سڀڪو ٿي پيو سر اگهاڙي ڇا ڪجي
- ۶- ڪنهن جي پي عزت سلامت ڪين آه
 گهوڙا گهوڙا ڙي لاڙي ڇا ڪجي
- ۷- پاڙو پاڙي کي ٿو ڪاٽي ”دادنا“
 ويهجي نئين ڪنهن جي پاڙي ڇا ڪجي

بيت

ڏيهه نه ڏنگو ڏيهه، پر ماڻهو ڏنگا ڏيهه جا
 آئيني پلي ويهه، ويهه نه ويريڻ وڃ هر

(۱۱۲)

بیت

لڳو ته اهو ئي لک ٿيو پيو نه هئج بهار
دوست پرين دلدار، سهڻ ناهي سٿرو.

بیت

ڪلهه ڪلهوڪا ڏينھڙا گڏ گذاريوسين
آڃ اڏاريوسين پڪي هٿان پانهنجي.

بیت

هينئر اوڏانهن هليو وڃبو نه پهچي موت پي ڄاڻي
هي اندازو جنون آهي بيا بان ڪي-س مڃئون جو.

بیت

صحبت سپريان جي وسري مور ٺٽي
اڃان سڪ نه لٽي هو اڳئي ويا اسري

غزل

بي اعتبار مٿان اعتبار ٿي نه پوي
هميشه واسطي دل بيمتار ٿي نه پوي
۱- ڪجي ڪمي نه ادائي ۾ قرب وارن سان
اڃائي پاڻ تي ڪنهنجي ميار ٿي نه پوي
۲- نه وڃجي ان سڏيو محفل ۾ يار جي هرگز
مبادا ڪنهن تي ڳرو پنهنجو بار ٿي نه پوي

- ۳- چٽائي کان ستمگر هئي ٿو نظرن جا
ڪو واٽ ويندي مسافر شڪار ٿي نه پوي
- ۴- ڀريل ٻئي مٿي سان ڏسي ڄام چشمن جاناڻ جا
شرابي ڪو مٿان پرهيڙگار ٿي نه پوي
- ۵- مزد جواني ۾ ورتوسين عشق بازي جو
سفيد ريش هيٺ ڊاڱدار ٿي نه پوي
- ۶- خزان ۾ آه ٿي ايجاد گل جي فطرت جو
خزان بدليجي وري نئون بهار ٿي نه پوي
- ۸- رزيل سان ڪري راز دل جو اي ”دادن“
شريف ماڻهو اجايو خوار ٿي نه پوي

قطعو

گذري ٿي عمر پنهنجي ڏهاڙي ڏهاڳ ۾
ڪڏهن نه سبيران هڪڙي پي ساعت سهاڳ ۾
جو خواب ۾ ڏٺم سو ڏٺم ساڳيو جاڳ ۾
ڏاڙهي آهت ۾ يار جي ۽ پٽڪو آڏاڳ ۾

قطعو

واقفيت ڪئون مون ڪئي توبهه
جاهليت ڪئون مون ڪئي توبهه
پيار حيوانيت جو مون کي ڪي
آدميت ڪئون مون ڪئي توبهه
چريو ٿي آه رهڻو چرين سان
قابليت ڪئون مون ڪئي توبهه

هَلڪو ٻار ڪرڻو آ

- نہ ڪڇڻو آ پڇڻو آ نہ ڪي تڪرار ڪرڻو آ
 اوهان کي غار ڪرڻو آ اسان کي پيار ڪرڻو آ
 ۱- هجن پهرا هزارين مير هجن پستل ۽ بندوقون
 سڄڻ سائين سنڌ ڪيئن پي ڪري ديدار ڪرڻو آ
 ۲- ڪري بر منهن هليو وڃبو انهي اولهه جي هن پاسي
 اي سهڻا تنهنجي سر تئون پنهنجو هلڪو ٻار ڪرڻو آ
 ۳- ضرور اچڻو آ تنهنجي اسپتال اندر بهانبي سان
 پڇاڙي پاڻ کي هٿ ساڻ ٿي بيمار ڪرڻو آ
 ۴- ڏٺوسين نيٺ اي ”دادن“ نتيجو دل لڳائڻ جو
 محبت ڪرڻي اڄڪلهه ڪنهنسان پڙو غار ڪرڻو آ

بیت

دانهون منهنجي درد جون ٻڌي ڪيئي نہ باجهه
 ڏاڍا وڌم واجهه پرڏين تنهنجي پسڻ لاءِ

ڪلام- سر تانگ

ناهيان سڄڻ پنهنجي وس، ڪرڪا مٺڙا محب ملڻ جي
 دل تي بار هزار نہ هڪڙو، روح نہ آهي رس
 آهي ڏاڍي آس ملڻ جي
 وجهه م وڇوڙا ڪرم جدايون، بس سڄڻ سائين بس
 راو ڇڏي ڏي ريت رسڻ جي

هيءَ ته اڳي پوءِ ماڳهن مرندي، گولي اوهانجي گس
هڻندي مور نه هام هٿڻ جي
”دادن“ کي هن درد جو دلبر، ڏس ڪو ڏاها ڏس
سگهه نه آهي سور سهڻ جي

بيت

ادلِي گدلي آهيان سڄڻ تنهنجي سام
صبح توڙي شام جيان تنهنجي آسري

خوني خنجر

ڌڙڙي منجهه زوراور ڍار
دلڙيون دست ڪري وئين دلبر

۱- ڪيف منجهائون ڪري امارو

ويڙهي ويندا چنڊن سارو

زلف مسلسل ڏسارا وار

وه واسينگ وسهر ورور

۲- ڪاڪل سنبل کان وڌ سهڻا

قرب جي حرب سان ڪوئي ڪهڻا

ڪوس ڪمانسي قبضه دار

پرڻ ڀرون ٻئي خوني خنجر

(۱۱۶)

- ۳- سرخ اکيون لب سرخ لاثاني
گوهر دندان گنج معاني
چاهم ذقن جا اونها آر
کيئي ٻڏي ويا پير بيغمبر
- ۴- سرو کان وڌ پاک پسینو
کليو خوشبوء دار خزینو
شبهم موتي ماڪ ملهار
موء مئون روء ڏيکارن هر هر
- ۵- لکين عقيل اليل اداسي
پرت سندا پرگهور پياسي
فهم چڏي ٿيا ڦيريدار
کوڙين تنهنجي ڪوء ۾ ڪمتر
- ۶- خال جا داڻا چڱندي آئي
سر تي زلف سياهه هي ڦاهي
ماري جا هٿ منجهه شڪار
هن لاءِ عيد ته هن لاءِ مجنن
- ۷- عشق ڪيا لک، ساقم سالم
عشق جي اڳيان ڪيئي عالم
ناهم ڪري ٿيا نت نروار
ڪتر قدوري منتق مصاد
- ۲- سهڻا ”دادن“ جو سر چاهي
وڌ جي اوهانڪي گهرج ۾ آهي
تيز ٽڪي کڻ هڻ تلوار
ناهم پرين ڪا هٿري نهڪر

نظم بلائون به آهن

- محبت ۾ رنج و بلائون به آهن
 وفائون به آهن جفائون به آهن
 ۱- سزائون به آهن ادائون به آهن
 رضائون به آهن قضاائون به آهن
 ۲- مريضن مٿانهون حبيبن جا هٿڙا
 دوائون به آهن دعائون به آهن
 ۳- هميشه چمن ۾ نه هوندي بهاري
 ڪڏهن مختلف ڪي هوائون به آهن
 ۴- بشر گهر خطائن جو آهي اي ”دادن“
 بشر کان ئي ٿينديون خطائون به آهن.

نظم ڪٽڻ جون نه آهن

- زماني جون خبرون ڪٽڻ جون نه آهن
 ٻڌايان ڇا ٻاهر ڪيڻ جون نه آهن
 ۱- سڄيون دليون هرگز رسڻ جون نه آهن
 سرن جي ستن ۾ گسڻ جون نه آهن
 ۲- جي ٻولين ٻڌيون سي ٿئي جون نه آهن
 هزارن جي ضد ۾ هٿڻ جون نه آهن
 ۳- هي خون ڪٿوريون لڪڻ جون نه آهن
 گريون ۽ گنجون پي وٺڻ جون نه آهن

- ۴- جي پيماريون عشق بازي مٿون ٿي پيون
 سي لقمان کٿون پي چٽڻ جون نه آهن
 ۵- ڏسين بي رخي ساڻ ٿو اڃ اي ”دادن“
 اهي اڪيون ساڳيون سڄڻ جون نه آهن.

قطع

هينئر دل چوي ٿي پري کان پري
 هليو وڃيو سورن کي ساڻي ڪري
 لهي بار پوندا گهڻن جي مٿان
 ڏڳن دوستن جي ڀلي دل ٺري.

نظم حرڪت نه آهي

- محبت ۾ انڪار فطرت نه آهي
 محبت کان خود خالي قدرت نه آهي
 ۱- محبت نه جنهن ۾ مصيبت نه آهي
 محبت ۾ سک سا محبت نه آهي
 محبت سوا لطف ملبت نه آهي
 محبت ري جنت پي جنت نه آهي
 ۲- محبت سڄي جهڙي نعمت نه آهي
 محبت ۾ سر ويو ته حرڪت نه آهي
 بنا درد ”دادن“ پي لذت نه آهي
 جي فرقت نه آهي ته فرحت نه آهي.

قطعه

ملڻ کان پوءِ جدائي ٿي ملڻ اهڙو ڪبو ڪاڏي
 سڃڻ مان ٿي ڦري دشمن سڃڻ اهڙو ڪبو ڪاڏي
 نه سهڻي آه صورت پر جي سهڻي سيرت آ ”دادن“
 وڻي جو ڪيڻ ڪي ڪنهن کي اچڻ اهڙو ڪبو ڪاڏي

احساسِ غيرت نه آهي

- ۱- چو اڃ ڪنهن کي احساسِ غيرت نه آهي
 سو گل ڇا ڪبو جنهن ۾ نگهت نه آهي
- ۲- جا دولت حرام آسا دولت نه آهي
 جنهن عزت ۾ ذلت سا عزت نه آهي
- ۳- اڳئين وانگي ماڻهن جي نيت نه آهي
 تڏهن رزق ۾ ڪنهن جي برڪت نه آهي
- ۴- هي اهڙو سمو آه جو شير کي پي
 گدڙ جي غلامي کان نفرت نه آهي
- ۵- ڇا مائٽ هجي ڇا هجي دوست ”دادن“
 ڪنهن ڪم جي هڪٻئي ۾ حجت نه آهي

قطعو فون

کریان ٿو فون سڄڻ ڏي ڪو ٻيو جهٽي نه وجهي
 رقيب وجهه وٺي لاٿين کي ڪٽي نه وجهي
 رکايان ڏاڙهي نٿو بس انهيءَ ڪري ”دادن“
 چوان مان سچ متان ڏاڙهي ڪو پتي نه وجهي

آزاد آهيان

خيالن جي دنيا ۾ آباد آهيان

گهڻن انتظارن کان آزاد آهيان

۱- سڪڻ جي سيڪارڻ جي ناهي ضرورت

نه شاگرد آهيان نه استاد آهيان

۲- نه ليلا جو عاشق نه شيرين جو شائق

نه مان آهيان مجنون نه فرهاد آهيان

۳- پيو خاڪ ۾ آهيان نه بسمل

نه مقتول آهيان نه جلاد آهيان

۴- دعاگو مان سڀ ڪنهن جو آهيان اي دادن

نه دنيا ۾ ڪنهن کان به ناساز آهيان

قطعه.

محبت ۾ نه پيري ۽ نه جواني جو سوال آهي
 هميشه آدمي جي دل جوان ۽ نئون نهال آهي
 ٿئي معشوق عاشق پنهنجي عاشق جي مٿان دادن
 نه عاشق جو مگر هي عشق جو ڪيڏو ڪمال آهي

تارن جي وچ ۾

- آ هڪ دل دليلن هزارن جي وچ ۾
 پيل آهيان ڪن پيارن جي وچ ۾
- ۱- ڪجي ڳالهه ڪوڙي نه يارن جي وچ ۾
 ڪسو ڇو ٿجي قربدارن جي وچ ۾
- ۲- وڃي ڊيپڪي ڪيئن ٺڪارن جي وچ ۾
 پيادو ڇا هلندو سوارن جي وچ ۾
- ۳- جيئن چند روشن آ تارن جي وچ ۾
 تيئن يار آ حسن وارن جي وچ ۾
- ۴- ڏهاڙا جدائي جا ٿي ختم ويندا
 وهاريندو پرور پيارن جي وچ ۾
- ۵- قيامت ۾ هوندي شايد اي ”دادن“
 مان مجنون ۽ فرهاد پيارن جي وچ ۾

بیت

بسي ڳاڙها ڳل متان پوين مامري
 ڪهنبي وارو چٽڪو ڪي پلڪون ڪي پل
 اندر مڙئي اڳڙيون مٿيون خالص ڪل
 عشق نه ڄاڻن آل عاشق ڄاڻن عشق ڪي
غزل چپ چپ مان نه ماري

- درد هن ديار ڪي دل جي اندر دٻار يار
 نالي خالق جي اي ڄاڻان ڪي ڪي ڪر ڌار يار
 ۱- ڪا ته ڪن ڪر اي سچن هن درد دل جي ڪي ڏسي
 گڏ ڪئي نالي ڏئي جي ڇڏ اهي انڪار يار
 ۲- عشق جي آڙاه آتش جان جا ساڙي ڇڏي
 شڪل ساڳي تنهن نه ڪئي هئ هئ هئ جا هار يار
 ۳- آسرا ڏيندين گهڻائي عاشقن ڪي اي حسين
 جان آڙاري ڇڏي اهنجا ڏئي آزار يار
 ۴- هي اگهائج التجا صدي سخي سر ناز جي
 ڏي اچي ناسدار ”دادن“ زار ڪي آڌار يار

قطعه پنهنجو ڪم ڪجي

دل ڪي ڪجي ڪشادو نه گذري جو غم ڪجي
 وڌ گهٽ نه ڪنهنڪي چئجي پيو پنهنجو ڪم ڪجي
 ٿوري جيئن جي واسطي دنيا ۾ ”دادنا“
 اهنجو ڪي سهنجو پورو حياتي جو دم ڪجي

(۱۲۳)

نظم ديگر

- رسي ٿو دلربا اڳ پوءِ جي ڳڻي نه ڳڻي
خبر خدا کي الائي هي ڪم ٻڌي نه ٻڌي
۱- اڇوڪي وقت ۾ سڳو آ يار مطلب ڇو
چوان ٿو سچ ڪنهن کي وڌي نه وڌي
۲- لبن جي لالي زياده آ لعل ڪان توڙي
مساڳ سرخي لبن کي سڄڻ هڻي نه هڻي
۳- ناهه ”دادنا“ دالدار سان پنهنجي تـون
اڳئين جي مرضي قدم قرب جو ڪڍي نه ڪڍي

قطعه

ڏتو سمجھان انسان ڇا کي ٿو چئجي
حيا ڏين ايمان ڇا کي ٿو چئجي
ٿو ماڻهو کي ماڻهو سان ماڻهو لڙائي
ٻڌايو ته شيطان ڇا کي ٿو چئجي

بيت دادن

ماڻهو مڙئي نه محبتي ۾ مڙئي نه انب
ٻاڙي گهڻا ڊنڊ، پر سڄو ڪو سنسار ۾

تدارڪ ڪير ڪري

جن تو تئون فدا تن من کي ڪيو
ڏس تن جو تدارڪ ڪير ڪري

جيئرا ته ملن ٿا جيئن سان
مردن جو تدارڪ ڪير ڪري

۱- لقمان به تون ته مسيح به تون
مون لاءِ حڪيم طبيب به تون
تو کان به دوا ڏارون نه مائي
دردن جو تدارڪ ڪير ڪري

۲- هڪ ناهي مرض جو ماڻ ڪجي
رهن حاجت ناهي حسابن جي
زخمن جو تدارڪ ڪير ڪري
زهرن جو ٻڌڙڪ ڪير ڪري

۳- سنگتي نه رهيو ساڻي نه رهيو
پانڌي نه رهيو ڪانڌي نه رهيو
لا وارث لاش ٿيو عاشق جو
مدفن جو تدارڪ ڪير ڪري

۴- ڦيري نه رهي ڪوئل نه رهي
بلبل نه رهي گل پي نه رهيو
مالهي به خزان ۾ رخصت ڪئي
گلشن جو تدارڪ ڪير ڪري

۵- دل ڀي نه رهي جان ڀي نه رهي
جنهن صورت ۾ تون ڀي نه رهين
تنهن صورت ۾ ”دادن“ ڇا ڪري
دادن جو تدارڪ ڪير ڪري

غزل تندرستي واسطي

- ڪو زوال آهي ته مٿي نوشن جي مستي واسطي
جيڪي ڪن ٿا ڪين ٿا ڪن پنهنجي هستي واسطي
- ۱- بت پرستي ٿو ڪربان مان حق پرستي واسطي
عشق آهي ڪين ڪنهن جي زير دوشي واسطي
- ۲- ڪهڙو دنيا ۾ ڪجي غم تنگدستي واسطي
وقت ٿا ويهي وڃايون ٿوري وسعتي واسطي
- ۳- انتظار آهي نه مون کي انتظام روزگار
منهن جو خالق آ جڏهن رزق السني واسطي
- ۴- ”دادنا“ تون چئو طبيبن کي نه پنهنجي ڪن دوا
ڪافي آ ديدار تنهنجي تندرستي واسطي.

بيت

هوندي سوندي ڇڏهي هوند سڀيئي هوت لٽي
لڏپوڻ اکي لڏ، نه ڪر سان گڏجين ڪاڀري.

غزل منهن لکايون ٿو وڃي

- کاش مون کان اي سڄڻ اڃ مڙڪلايون ٿو وڃي
منهنجي دل تي داغ حسرت جو لڳايون ٿو وڃي
- ۱- اوچتو ڪيئن ٿو وڃي ڏاڍي ٻڌايون ٿو وڃي
موت جهڙو مون کي هي صدمون رسايون ٿو وڃي
- ۲- پاڻ کان پوءِ منهن جي گهر ۾ ڇا بچايون ٿو وڃي
مان بچيس سو پي وري چريو بنايون ٿو وڃي
- ۳- عمر چوڻي ۾ ڪندو هيئن ڪين ڪي مونکان حجاب
نوجواني ۾ ڀلا ڇو منهن لکايون ٿو وڃي
- ۴- ٿيندي بدنامي ٻنهي جي صبر مونکي ايندو ڪين
سڌ لهن ٿو ڪانه ڪنهن جو گهر جلايون ٿو وڃي
- ۵- ٿو وڃين پر ٿو سهاري ڪنهنجي ”دادن“ کي ڇڏين
دل نه ڪنهن سان لائجي اهڙو پڙهايون ٿو وڃي

ٻيٽ

مرد نه ماريا موت، مردن ماريو موت کي
فوتئون اڳي فوت، جيئرا آهن جڳ ۾.

غزل ڪون آئين ٻچڻ

- ڪين ڪي آئين سڄڻ مونڪان ٻچڻ جي واسطي
 دير دم جي ناه دلبر دم ڏيڻ جي واسطي
- ۲- پاڻ کي ڪو آسرو ڪونهي ٻچڻ جي واسطي
 منتظر آهيان گهڻو تنهن جي اچڻ جي واسطي
- ۲- ڪيئي خيراتون ڪيد باسirn سڪائون سو هزار
 مون گهڻايو ڪين ڪي آهي ملڻ جي واسطي
- ۳- ملڪ ساري جا ٿيا معشوق عاشق توو مٿان
 حور پي حيران آ تنهن جي ڏسڻ جي واسطي
- ۴- بار سينن تي سهي هڪ ٻئي جا وڃيا ها ڪڏهن
 اڃ ته ڪا اميد ڪانهي هت رکڻ جي واسطي
- ۵- ٻيو مرض ڪونهي لڳل ”دادن“ جي دل کي دلربا
 بس مرض آهي ته آهي گڏ رهڻ جي واسطي

بيت

سونهن سياڻپ سيٽ جي ڪمي ڪنهنڪي ڪانه
 ٻاهر لوڏ لکن جي گهر بک مرن مهمان
 ”دادن“ اٿس دل ۾ انهن جا ارمان
 جيڪي جنگ جوان سي لڏي ويا هن لوڪ مان.

غزل ڪوشش ڪري ڪري

- سر يار کي ڏيان ٿو اڏي تي ٿري ڪري
 خنجر هڻي يا پالو پلي جان پري ڪري
- ۱۔ طاقت سهڻ جي پاڻ ۾ ڪانهي ڪا پر ٽپي
 سهجي ٿو سڀڪي قرب جي هڪڙي ذري ڪري
- ۲۔ ڪيئن مان پري رهڻ ٿو گهران يار کان مگر
 مون کي ڇڏيو تو بي خطا پاڻان پري ڪري
- ۳۔ آهي خدا پرست اهو جيڪو در جهان
 ڪم ڪنهن نه ڪنهن فريب جو ڪوشش ڪري ڪري
- ۴۔ حاضر آ جسم جان جگر پنهنجو ”دادنا“
 مر کائي ماس منهن جو ٿئي ۾ ٿري ڪري]

قطع

يار تنهنجي شهر مٿون آزار ورتيون ٿو وڃان
 باغ مٿون گل جي عيوض چڻ خار ورتيون ٿو وڃان
 پيو ته تنهنجي شهر مٿون سودو نه مون ورتو سڄڻ
 ڦاهي کائڻ واسطي ڪاٻار ورتيون ٿو وڃان

سهڻا ڪل

باه ڪان پاڻي مٿي راج ڪان راڻي مٿي
 انڌي ڪان ڪاڻي مٿي چرئي ڪان سڀاڻي مٿي
 گنجي ڪان ٺوڙو مٿي گونگي ڪان ٻوڙو مٿي
 گڏه ڪان گهوڙو مٿي هڪڙي ڪان جوڙو مٿي
 ٿوري ڪان گچ مٿي دونهين ڪان مچ مٿي
 گاري ڪان گچ مٿي ڪوڙ ڪان سچ مٿي
 لب ڪان لب مٿي سڀ ڪان رب مٿي
 چپ ڪان هل مٿي دادن ڪان ڪل مٿي

ڪافي وفادار ماڻهو

مري ويا پيارا وفادار ماڻهو
 بچا باقي بي درد بهڪار ماڻهو

۱۔ ڀڳو ٿيو ائين ٿيو جيئن ٿي رهيو آ
 ڇا ماڻهن مئون ڄاڻن ٿا مردار ماڻهو

۲۔ ڦري دل پرائي نه پنهنجي ڏين ٿا
 هي ڪهڙا نه آهن مزيدار ماڻهو

۳۔ نه واپار ڪرڪنهن سان دلين جو دادن
 خطرناڪ آهن خريدار محسوس

متو ميڙو ڇڏي ڏنم

- دنيا کي سمجهي رستو اوڀرو ڇڏي ڏنم
 عزت بچائي بس متو ميڙو ڇڏي ڏنم
 ۱- ماڻهو ڇڏيم وطن جا ۽ مائٽ وطن ڇڏيم
 آباد وسندو پنهنجو ويڙهو ڇڏي ڏنم
 ۲- طوفان وقت پنهنجي خدا تي رکي ڪري
 درياھ ۾ نصيب جو پيڙو ڇڏي ڏنم
 ۳- رخ يار جي مٿون سمجهي ويس اڃ ٿي ”دادنا“
 حجت جو اڳتي يار سان جهيڙو ڇڏي ڏنم.

شعر بنا ڦٽي

داد گر گارءِ گوهر داد ڪو دلدار ڪر
 سرس آ سوداءِ واهر ڪر سگهو ڪا سار ڪر
 حال مجرم ماهر ڪر ڪار اعليٰ مـوءِ ۾
 وار وارو آ سوگها مسلسل وار ڪر
 دائما آ درد ۾ سڪ ۾ سدا سائل مدام
 ڪارگر هڪ وار ڪا سائس مدد سالار ڪر

غزل هڏن ٺان ٿو چم لهي

- دلبر ملي ته منهنجي ڏکي دل جو غم لهي
 ٻيٺو لڪي ۾ آهي ٿو هيٺ دم لهي
 ۱- ڪهڙي نموني دوستو رنج و السم لهي
 پنهن جي ٿئون ڪين ٿو ستمگر صنم لهي

- ۲- ماري وڌو آ يار جي رفتار ڇا ڪريان
هر هڪ قدم خبيب جو لک لک پدم لهي
۳- در دلربا جي جيڪي سوالِي انهن منجهان
منهنجو خدا ڪري ته چڱي ريت ڪم لهي
۴- آگاهه ناهم عام ڪي هن اونهي راز جي
ڪر صبر ”دادنا“ جو هڏن ٽٽون ٿو ڇم لهي

قطعہ جديد تشبيهہ.

هيٺيون مٿيون ٻئي پنڌيون هڪٻئي تي عاشق آهن
اک جي نظر کي روڪي هڪٻئي سان ڪيئن مان ٿيون
منهن جو به يار سان ٿيئن هر هر ملڻ ٿئي ٿو
نظرن کي روڪي پنڌيون هڪٻئي سان جيئن ملڻ ٿيون

ديوار کان ڇا پڇان

- بي دادگي جي باري ۾ دلير کان ڇا پڇان
ڪنهن دير جو سبب مان ستمگر کان ڇا پڇان
۱- ٿيڻو جو هو سو ٿي ويو مقدر کان ڇا پڇان
بربادي گهر جي گهر جو جاءِ گهر کان ڇا پڇان
۲- ايذا پنهنجي جان جو نشتر کان ڇا پڇان
قاتل جي هوندي خون جو خنجر کان ڇا پڇان
۳- پرواز آسمان جو بي پر کان ڇا پڇان
نادار جو مان حال تونگر کان ڇا پڇان

- ۴- منهن جي سفين جو آ جڏهن ناخدا خدا
ساحل جو پوءِ نشان سمندر کان ڇا پڇيان
۵- رخصت کان بعد ”دادن“ لطف وصال مان
ديوار در کان ڇا پڇيان بستر کان ڇا پڇيان

بيت

ميڙي ميڙي مال مري ويندين منڙا
نيمه نه ٿئي نائي کي اٽڪي زر زوال
ريءَ عبادت رب جي ڪهڙو آه ڪمال
جنهنجو بد اعمال، تڏو تنهنجو گهوريو

غزل ڇا ڇا چيو ڦلاڻي

- ۱- ڪنهن کي نه چئبو هاڻي هرڪوئي پاڻ ڄاڻي
سر سڀڪو موج ماڻي هرڪوئي پاڻ ڄاڻي
الله ظالمين کي بخشيندو ڪين هرگز
سڀ ايندا منجهه پڄاڻي هرڪوئي پاڻ ڄاڻي
۲- انصاف ڄاڻي ناهي بس رهڻو ٿاڻي ناهي
وڃبو لڏو ڦلاڻي هرڪوئي پاڻ ڄاڻي
۳- ان باري ۾ وڃي ڇا پنهنجو ته ڪنهنجي باري
ڇا ڇا چيو ڦلاڻي هرڪوئي پاڻ ڄاڻي
۴- دنيا ۾ شور آهي جنگين جو زور آهي
ڇا ٿيندو اڄ سڀاڻي هرڪوئي پاڻ ڄاڻي

- ۵- ساري ٿوسام جن کي موٽائي ماڳ تن کي
الله شال آڻي هرڪوئي پاڻ ڄاڻي
۶- هن قهر ۾ اسان کي هن شهر ۾ اسان کي
آندو آ آب ڏاڻي هرڪوئي پاڻ ڄاڻي
۷- ”دادن“ ادا تون ڪم ڪر گذري جو ڪين غم ڪر
ڪجهه هوش ڪر نڪاڻي هرڪوئي پاڻ ڄاڻي

وجهي دام ويو

- مرنگي بي سبب آهي ڇڏي غم ۾ گڏي گل فام ويو
منهنجي مرغ دل کي آهي زلفن جو وجهي هو دام ويو
۱- منهنجي رات وئي منهنجي ڏينهن ويو منهنجو عيش ويو
آرام ويو
منهنجي جان من منهنجي سر کي ڏئي سوداء ۽
مرسام ويو
۲- مونکي خلق ساري ۾ اجائي جو ڪري بدنام ويو
مونتي خوامخاهه خالي عيس آهر رکي الزام ويو
۳- منهنجي روح جي راحت وئي فرصت وئي فرحت وئي
مونکي داغ هجرت جو ڏئي آهي ڪري قتلام ويو
۴- هن حسن وارن جي محبت عشق ۾ اي ”دادنا“
ڪنهنجو شرم ويو ڪنهنجو ڌرم ويو ڪنهنجو دين
ويو الام ويو

(۱۳۴)

بيت "دادن"

سرتيون ٿي ساريان سڄڻ پنهنجا سپريون
ڪنهنڪي ڏيڪاريان، هيٺا پنهنجا حالتا

بيت "دادن"

جيڏيون پنهنجي جانب ريءَ گهايل ڪيئن گهاريان
روئي روئي رند رڙان ٿي نذر نهاريان
اڀي اوساريان، پرديسي پريون لئي.

ڪلام لاهيون سهڻا

يار سڄڻ ايڏيون ڪر نه جدايون سهڻا

ڏس نه ڏنگايون سهڻا

۱- جهڙي تهڙي آهيان اوهانجي مهرڪري منهنجون

ميت مدايون سهڻا

۲- عيبن هاڻي آهيان اياڻي ڪوڙين مون ۾

آهن ڪسايون سهڻا

۳- گهوريو وڇوڙي جو گهارڻ گهر ۾ اچ ملي ڪس

قلب جي لاهيون سهڻا

۴- دوست اچين جي در "دادن" جي جيءَ ۾ ڏيان

توڪي جانب جايون سهڻا

قطع پورت ڪانهي

مهد کان تان به لحد ڪنهنجي پي پورت ڪانهي

تنهنڪري پاڻ کي ڪنهن شئي جي ضرورت ڪانهي

ههڙي ماحول ۾ رهجي نه سگهجي ڇوڪر جيئن رهجي
خلق کان جان بچائڻ جي ٻي صورت ڪانهي

شعر چو پنهنجي هٿ ڦرائجي

هر دم پنهنجي خيال کي سٺو هلائيندي
شريعت کان هرگز نه ٻاهر پير پائيندي
حق جي حڪم کي ڀلا چيو لڪائيندي
ڪوئي مسلمان کي هڪدم ٻڌائيندي
پرهيڙ گاري جو خدا ڪيو حڪم قرآن ۾
چير ٻڌي چيو ڀلا عورت نچائيندي
دنيا جي لاءِ نه پنهنجو دين وڃائيندي
ڪڏهن اهڙو ڪٿيو تنهن کان پني ڪائيندي
ڪوشش ڪري اولاد کي علم پڙهائيندي
ڪيائين ڪوڙائي ان کي نه ناچو بنائيندي
فهم ۽ فضيلت سان ويهي راڳ ڳائيندي
ڪڏهن وانگر خوار ٿي نه تازي وڃائيندي
اها نصيحت ”دادن“ فقير جي دل سان لائيندي
پراڻي عورت جي پٺيان چو پنهنجي هٿ ڦرائيندي

بيت

جوڳي آيو جوءِ ۾ ويڙو نانگ مري
وسپهر وري ڪر نه ڪندو ڪڏهن

(۱۳۶)

مون ڪئي توبه.

دوست داري کان مون ڪئي توبه.

دنيا ساري کان مون ڪئي توبه.

۱- يار جو يار ٿئي نه مشڪل ۾

اهڙي ياري کان مون ڪئي توبه.

۲- ڇا جي لاءِ انتظار ڪنهن جو ڪيان

انتظاري کان مون ڪئي توبه.

۳- هاڻي وٺي ته دل ڏيئي دل وٺي

دل اوڌاري کان مون ڪئي توبه.

۴- هٿ ڪو لائيندو خون خون ڪو

برد باري کان مون ڪئي توبه.

۵- جاسواري سر وڃائي اي ”دادن“

تنهن سواري کان مون ڪئي توبه.

قطع

پليل آهي زمانو ڪين ٿو ڄاڻي حقيقت کي

ڪري ناهي صحيح ٿو نه سمجهي ٿو نصيحت کي

نه يارن ۾ رهي ياري نه خوڻ ۾ وفاداري.

ڏسي ڇڏو سين آخر نيٺ سڀني جي فضيلت کي

آشڪار آهيان مان ”دادن“

باوفا جائنثار آهيان مان

سر ڏيڻ وارو يار آهيان مان

۱- زندگي ۾ قرار ڪونهي ڪو

تنهنجي ڪان بيمقرار آهيان مان

۲- تنهنجي سيني جو هار تون آهين

تنهنجي سيني تي بار آهيان مان

۳- منهن جي اکين جو ٺار تون آهين

تنهنجي اکين ۾ خار آهيان مان

۴- جي اڃان ڀرسان ته هٿ هٿ ٿو چوپن

اهڙو ڪو عيبدار آهيان مان

۵- ڪوڙي واعدي تي مون ڪيو ويسهه

ڪيڏو ايسماندار آهيان مان

۶- ناهيان عاشق نه ڪي رقيب آهيان.

خاص خدمت گار آهيان مان.

۷- تنهنجو عشاق خستہ دل ”دادن“

ملڪ ۾ آشڪار آهيان مان

ڪلام نهٺ ماري

اڏر پڪيڙا پڙا سنواري- وٽر وطن ۾ ٿو توڳي تنواري

پهچ پکين کي ساجهڙ سوڀرو- روهم جبل ۾ وڃي ڪر واعيرو

سمنبر س-اڻيهم ڏي ساگيو پنته سري،
 ڪاڏهون آئين ڪاڏهن ويندي. پاڻي ٿيندو پوڻوسر کي ڇڏيندي
 آخر لڏيندين ماري نيٺ ماري.
 ”دادن“ دٻن مئون وڃ تون اڏاڻو - چر کي ڇڏي هل سمونڊسڏاڻو
 س-ات سگر مَن ڏا-ر ڏيکاري.

نابات نظر بيت ”دادن“

قتيل قتل فراق ۾ ڦڙ ڦڙ ٿا ڦڙڪن
 ياري پيڙ به جا پڙ پڙ ٿا پڙڪن.
 الا ٻارن عشق جا جهڙ جهڙ ٿا جهڙڪن
 سڀئي عضوا سور ۾ ٽڙ ٽڙ ٿا ٽڙڪن.
 جيرا بکيون جوش ۾ ٻڙه ٻڙه ٿا ٻڙڪن
 هيئن هڏا ڪرڪنان ڪڙ ڪڙ ٿا ڪڙڪن.
 باري بار برهم جا ڪڙ ڪڙ ٿا ڪڙڪن
 ڏاڍا تنهنجي ڏاڍ کان ڌڙ ڌڙ ٿا ڌڙڪن
 ”دادن“ کي دڙڪن تنهنجن تپائي ڏنو.

الله جي قدرت

اي انسانو وڏي عزت ڏسو الله جي قدرت
 هي ٿوڙي شيشئي ڪسرت ڏسو الله جي قدرت
 ۱- نه ٿيو غافل ڇڏي غفلت ڏسو الله جي قدرت
 ۲- هڪ هڪ هاريو همت ڏسو الله جي قدرت

- ۲- ڪڏهن شدت ڪڏهن شفقت ڏسو الله جي قدرت
ڪڏهن رحمت ڪڏهن زحمت ڏسو الله جي قدرت
- ۳- ڪڏهن فرحت ڪڏهن فرقت ڏسو الله جي قدرت
ڪڏهن حسرت ڪڏهن نصرت ڏسو الله جي قدرت
- ۴- ڪڏهن ڪلفت ڪڏهن الفت ڏسو الله جي قدرت
ڪڏهن نوڙت ڪڏهن نفرت ڏسو الله جي قدرت
- ۵- ڇا دنيا ۾ ٿئي ٿو حال ڏس دنيا جي پيارن جو
ڪڏهن عزت ڪڏهن ذلت ڏسو الله جي قدرت
- ۶- ڪٿي رائيون ڪٿي راڻا ڪٿي ڀاڳين سنڌ ڀاڻا
ڪٿي عيش آ ڪٿي عشرت ڏسو الله جي قدرت
- ۶- ڪٿي دارا ڪندر آ ڪٿي رستم پلنگ آ
ڪٿي تخت آ ڪٿي تربت ڏسو الله جي قدرت
- ۸- ڪٿي آ تخت شاهي ۽ ڪٿي آ تاج شاهانو
ڪٿي هيبت ڪٿي هشت ڏسو الله جي قدرت
- ۹- حسين حسن وارن جا لڏا نيئن مڙهه مقبرن ۾
ڪٿي سيرت ڪٿي صورت ڏسو الله جي قدرت
- ۲۰- دليون مٽجي ويون ماڻهن جون ماڻهو پي ويا مٽجي
وئي برڪت پئي حرڪت ڏسو الله جي قدرت
- ۱۱ نمازي آ ته ڪو ڪو آ جي غازي آ ته ڪو ڪو آ

چڙهي وئي چوت تي بدعت ڏسو الله جي قدرت
 ۱۲ جنهن وٽ آه نائو سو سائو آه ٻو توڙي
 سندس ٻولي هجي بت بت ڏسو الله جي قدرت
 ۱۳ پني کان پوءِ تي هڪڙو پي دم دنيا ۾ اي دادن
 ملي ٿي ڪين ڪي فرصت ڏسو الله جي قدرت

بيت دادن

ڏند ڀڳا ڏانئون ڀڳيون ڀڳا سڀ پيرا
 سڄڻ وٺا مات سين ساڄهر سو پيرا
 پڇاڙي ۾ ٻئي کڻي ڀرڻ جا پيرا
 اڇا ۽ ميرا ڀره ٿيندا پندرا

هاءِ ڇا ڪير

تو جهڙو ڀار يار ڪير هاءِ ڇا ڪير
 سڀني جو هار مار ڪير هاءِ ڇا ڪير
 هي پنهنجو حال زار ڪير هاءِ ڇا ڪير
 ڇو توتي اعتبار ڪير هاءِ ڇا ڪير
 صديف مونکي آه جو گل کي ڇڏي وڃي
 غمخوار پنهنجو خار ڪير هاءِ ڇا ڪير
 فرهاد کيس جهڙيون سڄڻ تنهنجي واسطي
 تڪليفون اختيار ڪير هاءِ ڇا ڪير.

افسوس پنهنجي موت کان توسان اي سنگدل
 ڪيئن ايترو پيار ڪيم هاءِ ڇا ڪيم.
 ٿيو انتظار پورو مون دادن جو ڪين ڪي
 بس پاڻ کي خوار ڪيم هاءِ ڇا ڪيم

● بهت ●

ڪهڙيون ڪجن ڳالهڙيون ڪهڙا ٻڌجن ڳوٺ
 قريباڻي ڪوٺ، سڪ سمهڻ نه ڏئي.

گذري وئي

ڪشمڪش ۾ زندگي گذري وئي
 سڀ حقيقت ٿي اچي اجري وئي
 ٿي جواني ختم وئي اهڙي طرح
 ڇڻ هٿن مٿون ڪا پري اڏري وئي

ٿي سگهيو پنهنجو پي پنهنجو ڪين
 ڪاش پنهنجي اهڙي ڪا اُتري وئي
 ٿيو سڪن جو ڪين ڪي حاصل مڙو
 ٿي ڏکين ۾ نيٺ دل ڏٻري وئي
 زال دنيا ڪٿي نه مردن سان وفا
 رهندي رن گهر کي ڏئي گهمري وئي

بات بلبل جي نـ طوطي جي تنوار
 باغ مان ڪڍـل وئي قعري وئي
 داد محفل ۾ نـ محفل جو مايو
 ڀروسي جهڙي سنگت مڪري وئي
 بعد صدمي جي بـ ”دادن“ بعد ۾
 ساڳي حالت ڪين ڪي مڌري وئي.

آزار ڀيو آ

مونکي جنهن آ ماريو سو منار ڀيو آ
 سڄڻ سر جو وارث وڏاڏار ڀيو آ
 منهن ساه منهن جي جو سينگار ڀيو آ
 جو دل ۾ وڃي ٿو سو دالدار ڀيو آ
 حدڪيمن جي هر گز هٿائڻ جو ناهي
 قسم آ خدا جو هي آزار ڀيو آ
 ٻيا پي هزارين ڏنم جسـ وارا
 مگر هن جو چالو ۽ چمڪار ڀيو آ
 محبت جي سڌ ناه سڳنهن کي ”دادن“
 محبت جو وهنوار ويچار ڀيو آ.

بيت

رٿان رٿان ريهون ڪريان، ڪريان گهوڙا گهل
 ٻرور مونکي پل مان اڻ پلي آهيان

فرد

ميٺار ڪهڙي آ اغيار تي ادا ”دادن“
جي حق چئبو ته خود پنهنجو پي رسي پوندو

مسافر هليو وڃ

مسافر ادا چند ڇڏايون هليو وڃ
مزي سان ناتو نڀايون هليو وڃ
سخن صاف سهڻو ٻڌايون هليو وڃ
پهاڙن کي پاڻي بڻايون هليو وڃ
محبت جا دونها دکايون هليو وڃ
تون کس کڻي رس کي رهايون هليو وڃ
نه ناراض ڪر دوستن کي اي ”دادن“
تون هاڻو ۾ هاڻو ملايون هليو وڃ.

فرد

ڪنهن سان ڪلجي ڪنهن سان ملجي ڪنهن سان سلجي سور
هر ڪو آهي پنهنجن پنهنجن پورن ۾ ڀرپور

فرد

دل ٿي چوي ته عشق بتان ڪر پلي اڃان
پر سا گهڻي وقت پنهنجي غيرت ٿي چوي

فرد

نه ڏک آهي نه چپ آهي نه لڄ آهي نه شرم آهي
سهڻ جو آه مادو پاڻ ۾ سڀ ڪجهه سهي وڃيو

ڪلام تئين ڪير ڪري

جيئن تون ٿو ڪرين تيئن ڪير ڪري
جيئن مان ٿو مـران تيئن ڪير مري.

ٿو اهڃ ڏئين آزار وري
ٿو صدمو ڏين صدمو وري
تب تنهنجي سڏڻ تي يار وري
جيئن مان ٿو ويران تيئن ڪير وري

بس ڪهڙو به آهيان ميسرو مندو
تڏهن به اوهانجو آهيان بندو
ٿي ٻارڻ برهم جي ٻاهه سندو
جيئن مان ٿو ٻران تيئن ڪير ٻري

هل حسن سندا همڪار ڏسي
رفتار ڏسي گفتار ڏسي
سڀ سهڻا سندا سينگار ڏسي
جيئن مان ٿو ٺران تيئن ڪير ٺري

پڇ ڀاري نه مون کان ڀار مٺا
مل ”دادن“ سان دلدار مٺا
هيئن گهڻين ۾ غمخوار مٺا
جيئن مان ٿو گهران ٿيئن ڪير گهري

محلات پئي آ

ٿئي عشق جي سر تي آفات پئي آ
جلي جوش ۾ پنهنجي جسمات پئي آ
نڪي آه فرحت نه ڪي آه فرصت
لڳي ساه سان چڻ ته سڪرات پئي آ
تڪيان وينو تارا چوان وينو هر هر
اچي اوچتي من اڃا رات پئي آ
هو ويهي فقط هن جي ويهڻ جي دير آ
ٺهي ڀار جي دل ۾ محلات پئي آ
ڪجي ڇا حجابن جي مارئي کان ”دادن“
ملاقات جي وڻي خيرات پئي آ

بیمت

ور وڃايئ ويسي ڄاڻي سڃاڻي
پرٽ نه رير سين پانهنجي پاڙيئ پراڻي
گهوري اچل گهوت ٿئون آڪه ابائي
اها اگهائي، جنهن سٽيو سانگو ساه جو

بھاري ٿي پئي آ

هي دل پنهن جي ڏاڍي ڏڪاري ٿي پئي آ
 ڏکڻي يار سان پنهنجي بھاري ٿي پئي آ
 طبيعت زماني کان بھاري ٿي پئي آ
 بدن ساري ۾ بھاري ٿي پئي آ
 رنل منهنجو مونسان ڏسي يار بھارو
 رقيب جي دل ۾ بھاري ٿي پئي آ .
 اڃان ڪجهه نہ حاصل ٿيو آ اي دادن
 اڃاڻو اسان جي خواري ٿي پئي آ .

بيت

رڻان رڙان ريهون ڪريان، ڪريان گھ-وڙا گھل
 مونکي ماءُ مَ جھل، آءُ هيئن ئي ويندس هوت ڏي

بيت

ڏاڍا تپن ڏينھڙا توڙي ڪوسو لڳي وا
 جيئل منهنجي ماءُ آءُ نہ رهندي ان ريءَ

بيت

رهجي ويون راتڙيون ڏينھن مَ ڏورس ڪو
 سرتيون وقت سڄو چرخو مون نا چوربو .

تڪرار وانگي

ڏسان ٿو مان توڙي پرين پيار وانگي

ڏسين تون ٿو مون ڏي چو تڪرار وانگي

سندءِ حڪم جو بنده حاضر مان آهيان

اڳيان بيٺو آهيان گنهگار وانگي

هئين چالاڪ ڪيئن دل ڦڙڻ مهل سهڻا

هينئر ڪيئن پيو ڏسجين ننڍي ٻار وانگي

پيارا سچن تنهنجي چشمن جون پنڙيون

لنگهي هيانءِ ۾ پيون ٽڪي آر وانگي

جي ڳوڙهن جي تارن ۾ موتي وهي پيا

ٺهي پيا سي سيني تي سڀ هار وانگي

خدا جي آ قدرت جو ڪائيندي پيئندي

پيا پلسي ڀر آهيون بيمار وانگي

الم درد فرقت جي داغن کان سارو

ٿيو سٺو ”دادن“ جو گلزار وانگي

بوت

چرخو مون نما چوريو پهي بچم ڪانه

اڄ انهي ارمان، مونکي وڌو مامري

اک جي ڀڪائي

پلائي جي بدلي برائي وڌي وئي
حيا ويو ڇڏي بي حياتي وڌي وئي
سڄي سيٺ سڪئي اڃائي وڌي وئي
ويو نياز نوڙت وڌائي وڌي وئي
نتو پاڻ ۾ ڪو ڏسي پاپ پنهنجا
پچر ڄاڻي ڪائي پرائي وڌي وئي.
فسادار دنيا ۾ ڪو آهي ورلي
وفا وئي ڇڏي بيوفائي وڌي وئي.
شريفن جو ڪنهن وٽ پي ڪو قدر ڪونهي
رڌيلن جي آهي رسائي وڌي وئي.
منافق جو اڄ قدر دان آه هر ڪو
خدايا هي ڪهڙي خدائي وڌي وئي
ڏسڻ ساڻ پي ڪونه باسي ٿو ”دادن“
آ اهڙي ڪا اڪ جي ڀڪائي وڌي وئي

بهت

جلوه ۾ جمال جي آهي خود خفي
ناهي نات نفي، واسل آه وجود ۾.

سونگار ناهي

دغا باز دلدار دلدار ناهي
نه غم کائي غمخوار غمخوار ناهي
جنهن گلزار جو آه غدار مانهي
اهو سمجھو گلزار گلزار ناهي
مخي دوست رب جو بخیل آه دشمن
سخا ريء زردار زردار ناهي
توکل آ الله پنهنجي تي جنهن جي
سو دنيا ۾ نادار نادار ناهي
علي جو سڏائي ڪري ڪم بيزدي
علي جو سو حیدار حیدار ناهي
تئي اڻ سڏيو ڪنهن نه محفل ۾ شامل
سو ڪيڏو پي فنڪار فنڪار ناهي
پيا هن ڪجل سرما سينڊيون ۽ سرخيون
سچن ڌارن سينگار سينگار ناهي
محبت ۾ ٿيندو آ سڀڪجه اي ”دادن“
محبت ۾ تڪرار تڪرار ناهي
هار سينگار ۾
آ پنهي وئي جان آزار ۾
اڳي ڏک ويو آه ڪاپار ۾

آهي ڏينهن ۽ راتيون ڪاڏي ويا
مـزـو ڪيڏو هو پهرئين پيار ۾

مـلـح جي ملي ڪيس فرصت نٿي
سڄڻ پورو آ هار سينگار ۾

نه گهر جي خبر آ نه سر جي خبر
مٿا يار جي پيا آهيون ديدار ۾
مان پرهيزگار آدمي ”دادنا“
ڇو ڦاسي پيس حسن جي چار ۾.

نظم رڻو ويٺو آهيان

زماني سڄي ڪئون رڻو ويٺو آهيان
محبت ڪرڻ مئون مٺو ويٺو آهيان
پلنگ بسترا ڪونه آهي ڪو مونکي
جتي ويٺو آهيان سٺو ويٺو آهيان.
ڪريان ڳالهه ڪهڙي سليان سور ڪنهن سان
هٿان دوستن جي ڪٺو ويٺو آهيان.

ماءُ سڌري پوي

ملي دلربا سام سڌري پوي
سڙيل پي سلو سڱ جو آسري پوي

آ قسمت جي قلزم ۾ منهنجو جهاز
 رکي رب جبل سان نه ٽڪري پوي
 کلي منهن جي ٿئي رشڪ جنت اگر
 کلي منهنجي کان يار گذري پوي
 پناه ڏئي خدا ۽ خدا پيو ڏکي
 منو ماڻهو شل ڪين مڪري پوي.
 خدا جو اگر لطف آهي ته پوءِ
 پرندن سان بي پر تو اڏي پوي
 غضب آ ملي مردي کي ٿو ڏواب
 اگر حڪم ملا ۾ بصري پوي.
 سڪاري ٿي ناني کي ڏوهتي سبق
 ڏسو ڪيئن ٿي مهري ۾ آکري پوي
 وهائي ڪي پاڪر خيالن ۾ يار
 چوان پيو متان سڄ اڀري پوي
 هي اهڙو سو آهي جو شير سان
 اي دادن گذر پي ٿو آکري پوي

آهي يا ڪونهي

سچو دوست دلبر ڪو آهي يا ڪونهي
 وفادار بي سر ڪو آهي يا ڪونهي

(۱۵۲)

حسينن جسي آهي ڪيو حسن حار
بچڻ جو ڪٿي گهر ڪو آهي يا ڪونهي
سيه مار زلفن جو آهيان ڏنگيل مان
ڪنهن جو ڳي ڪي منتر ڪو آهي يا ڪونهي
ڪهين چو ٿو ڪاٽي مڏي سان اي قاتل
تڪو نيز خنجر ڪو آهي يا ڪونهي
ڪري زنده مرده کي اهڙو اي ”دادن“
مسيحا جو همسر ڪو آهي يا ڪونهي.

بيت

جيئن اهڙي جيڏيون مٺي چو نه سران
کڻين منجهه گهران، پسان ڪين پرين

بيت

ڪئون لهين ڪين ڪي گهرين پئي گهڻو
چئي تنهنجي چڪ ۾ گهگهرو گند هڻو
چرين ڪين چئو، ٿي هڻين هام هلڻ جي

نظم- ڪجي سو ڪجي ڇا

قري ويو زمانو ڪجي سو ڪجي ڇا
آلٽو فسانو ڪجي سو ڪجي ڇا

ڪا سوچ آهي ڪا سمجهه آهي
 ٿيو پاگل يگانو ڪجي سر ڪجي ڇا
 ڪي ٿو ڪراڙو جواني جي دعويٰ
 ڊپٽر اي جوانو ڪجي سو ڪجي ڇا
 ڪي سرداري نبي ڇڏي گهر منجهائون
 ڇا زور آ زبانون ڪجي سو ڪجي ڇا
 من مائٽن مٿون محبت جو ان ڪٽ
 کٽي ويو خزانو ڪجي سو ڪجي ڇا
 آئيني آ آئيني آ ڪلنت
 ڏسيو رازدانو ڪجي سو ڪجي ڇا
 ماڻ واري اصلي نه آهي سچي کي
 رڳو آ ٻهائو ڪجي سو ڪجي ڇا
 ويل ڪين دل موٽي دليور جي طرفان
 نه موٽي پيادو ڪجي جو ڪجي ڇا
 قريبن مان ”دادن“ مڙو موڪلائي
 رڙهي ٿيو روانو ڪجي سر ڪجي ڇا

مک ٻوڙ ۾

پهريان نياهي سڀڪو نياهي ڪو توڙ ۾
 منزل جي حد نه آهي ڪوئي جي ٻوڙ ۾

آهيان سڳي ٿيو سوڙهو مان سورن جي سوڙهه ۾
 ديدار کان سواءِ نه ٻي شيءِ آ لوڙ ۾
 تنهن کي ڪيو ڇا جيڪو جڙي ڪين جوڙ ۾
 ڪاڻڻ ڪپي نه دوستو ڏسي مک پوڙ ۾
 جنهن دوستي ۾ دوستي جو لطف ڪين آ
 تنهن دوستي کان ڪائجي بس ڦاهو نوڙ ۾
 آهيون اسان به ڪين ڪي واندا اي ”دادنا“
 پنهنجو به ڀاڱو آهي گهڻن ساڻ گور ۾.

ڏوهيڙو - حرفي خيال دادن

اڄ يار پيار هزار ڏئي، نادر تيار بهار ٿيا
 ليل نهار سوار فگار تي بار برهه هر بار ٿيا
 ”دادن“ ڌار نه ڌار ڏئي پهر آڌار ٿيڏا سردار ٿيا

ويسر نه ڪندو ڪر

بيدادگي بي جرم اي دلبر نه ڪندو ڪر
 مون زار طلب گار کي مضطر نه ڪندو ڪر
 ڪهڙون جي ٿئي ڪه تون پلي شوق سان مونکي
 خنجر کسي ڪٽي هٿ ۾ وري ڍر نه ڪندو ڪر
 بي درد آن جو عشق جو صدمو نه ڏنو ٿئي
 هيئن واعدو ڪري پوءِ وري ويسر نه ڪندو ڪر

للمه ڪرڻ گهرجي غريمڻ تي نظر پي
 مٿ ڀينو کي عاشق سان توڻگر نه ڪندو ڪر.
 دادن جو سٺي عرض ڪيو غرض ڪڏهن پي
 هڪ رات ملاقات کان نهڪر نه ڪندو ڪر.

ڏوهڙو

محبت ۾ ضرور اي دوستو غم ڪاڻڻو پوندو
 نه قرباني ڪبي بهرجان ته پوءِ پڇاڻڻو پوندو.
 محبت ۾ اڪر عاشق سڄو سڏرائڻو پوندو
 نه ڪنڌ ڪڍرائڻو پوندو نه رخ بدلائڻو پوندو
 محبت ۾ رڻي محبوب کي پرڇاڻڻو پوندو
 هو ڳالهائي نه ڳالهائي ته پي ڳالهائڻو پوندو

پيارو تون آن

مون کي سر ساه کان اي يار پيارو تون آن
 ياد مون کي سڌا سائون ۽ سيارو تون آن
 ۱- جهڙا تهڙا مان ڏکيا ڏينهن گذاري ويندس
 تو جا ڪمي آ سا توکي ياد ڏياري ويندس
 ڪو مري ڀل مري ڪيڏو نه وسارو تون آن
 ۲- جيئري ئي يار سڄڻ آه ٿو ماريو مونکي
 مان ته توکي نه وساريو ٿو ماريو مونکي

منهن جي ڪشتي لٽي ٻرين ۽ پير جو ڪنارو تون آن
 ۳۔ تنهنجو مشتاق ازل کان اي سچل مان آهيان
 قياس هڪر ڪو اي خدرا بي خطا مان آهيان
 ڪير آ منهن جو مون ۾ دادن ۾ جو سهارو تون آن

ٻيٽ

ڪهڙو ڪنڌ ڪٿان اڳيان عجيبن جي
 ڇڏي آهيان جيئڻيون ور کي شال وٺان
 ڪنير ڪماڻي ڪين ڪنگري منجهه ڪٿان
 هٿي ٿي هٿ هٿان، هاڻي پنهنجي حال تي

ڏسي ڏسي

گذري وئي رات ساري ستارا ڏسي ڏسي
 پهچي ويا نيم نيم سهارا ڏسي ڏسي
 ڪم وقت تي نه آيو ڪوئي پي پاڻ کي
 ڪيئي ڇوڏياسين دوست پيارا ڏسي ڏسي
 پهچي ويا ڪي منزل مقصود تي سفير
 موٽي پيا ڪي پنڌ پسارا ڏسي ڏسي
 ترهي سوا ڪي پمار وڃي پهتا هر جليس
 ڪي سير ۾ ٻڏي ويا ڪنارا ڏسي ڏسي
 پورا ڏسڻ سان ڪين ٿيا قدرت جا دادنا
 ٽڪجي پياسين نيمت نظارا ڏسي ڏسي

بيت

رئندي رڙندي سرتيون ڏاڍا ڏينهن ٿيام
 آتندي ويهندي گهمندي سمهندي پرين ياد پيام
 جهڙي تهڙي حال ۾ وسري ڪين ويام
 جيڪي قول ڪيام، سي شل پورا ٿين پرين سين

بيت

ڏه ڏه پيرا ڏينهن ۾ ڏڪندي گذري ڏينهن
 ٿيئن ٿيئن وسن اڪڙيون جيئن جيئن وسي مينهن
 لاتو ننڍر نينهن سرتيون سامونڊين سين

بيت

جيئن ٿئي جنجال مرڻ ٿئي مشاهدو
 پاڻ وڃائي پانهنجو ويجهو ڪر وصال
 هي وڃائي حال حاصل ڪر هن حال کي

غزل۔ راڳ پير پلاسي

تنهن جي در تي بنان ناڻي يار وڪاڻو آهيان مان
 ڌار تو کان منهنجا وارث ڏاڍو ويڳاڻو آهيان مان
 ۱۔ آهيان مان توهان سچو ملڪ علم جو ساڻي
 سوچ ڪر اي دوست تنهنجو دوست پراڻو آهيان مان

- ۲- ناهيان عاشق مان نه کي آهيان رقيب اي سهڻا
تنهنجو خادم تنهنجو نوڪر نيچ نماڻو آهيان مان
۳- آه مارائي وڌو پنهنجي سادگي ”دادن“
عشق ۾ آهيان اياڻو هوند ته سياڻو آهيان مان

بيت

جيئن تنهن جو ڪم ٻيو جنهن مٿون راءِ رڻو
مٺي پاڻ مٺوءِ، ور وڃائي ويسلي.

بيت

حاصل ڪر هن حال کي فنا ٿي في الحال
ويجهو آهي وصال ويجهو ناهي وار جو.

بيت

ڏاڍا ٽپن ڏينهن ڪو سو لڳي واءِ
جيءُ منهن جي ماءُ، آءُ نه رهندي ان ريءُ

هي ڪهڙي ادائي آ

اي منهنجا سچن سائين هيءُ ڪهڙي ادائي آ
غيرن سان ملاقاتيون مونساڻ جدائي آ
تنهنجي ياد ستائي ٿي ريءُ آگ جلائي ٿي
سڌ ياد اوهان جي ۾ پنهنجي نه پرائي آ

سر سوليء تي ڌرو اچي تنهنجي اڳيان مربو
 پئتي جي قدم ڌرو هيءَ ڪيڏي ڪسائي آ
 نه ڪي قلب کي آفرحت نه ڪي روح کي آراحت
 بي لطف سڄي مون لاءِ هي ساري خدائي آ
 تنهنجون ڳالهيون عجب آهن تنهنجا ناز غضب آهن
 مرڻي جا سبب آهن تو جهڙي بددائي آ
 دل جسم کان دور آهي وس پنهنجي نه مور آهي
 ڪنهن جو نه قصور آهي مون پاڻ ڦرائي آ
 اغيار سان ڇڏ رغبت، رک دادن سان الفت
 ڪڍ سيني منجهان ڪلفت منهن موڙ اجائي آ.

بہت

بے گني بہت مانے گني مانے ايڪ
 کھو دادن گر گن جسکو وہي جگت ميس نيڪ
گھر جي سامھون

دم ڏئي مران خدا ڪري دلير جي سامھون
 ٿئي قبر منهنجي شال سندس گھر جي سامھون
 ڪنڌ ڪين ڪي ڪڍائبو خنجر جي سامھون
 پڪري جان بيٺو آهيان ستمگر جي سامھون
 جلوہ ڏيکاري پوءِ وڃين بستر نشين ٿيو
 منهن جون اڳيون ڳني ويون سندس در جي سامھون

ٿاني خيال منهنجي ۾ ڪونهي ڪو يار جو
 ڇا آفتاب پي رخ- انور جي سامهون.
 هٿ ڪر دماغ پنهنجي کي ڪر صبر ”دادنا“
 سر ڦاٽي پوندو هٿيو جي پٿر جي سامهون

شعر

تنهن جي نظر جو منهن جي نظر تي اثر پيو
 دل تي اثر پيو ۽ ڇگر تي اثر پيو
 ۱- ٿيو پرده پوش ڪاري ڪڪر ۾ حجاب کان
 رخ تنهنجي کي ڏسڻ سان قمر تي اثر پيو
 ۲- آئي خزان چمن ۾ ڪئي الوداع بهار
 گل تي اثر پيو ۽ ٿمر تي اثر پيو
 ۳- اهڙو اثر پيو آئون ”دادن“ غريب تي
 بجلي جو چڻ ته ڪنهن جي آ گهر تي اثر پيو

غزل- انتظار ڪونهي

دلبر ٿي ڌار ويو آ دل کي قرار ڪونهي
 گهڻيون هزار آهن ليڪو شمار ڪونهي
 ۱- سيخو ڪباب آهي چنگ و رباب آهي
 ٻيو سڀ کي آهي ليڪن موجود يار ڪونهي

۲- مڪڻو سلام پي اچ مون ڏانهن ڪو اچي ٿو

شايد سڄڻ کي مون لاءِ پهريون پيار ڪونهي

۳- ڪاٿي ڪنداسين پوريون گهر ڏيون جدائي واريون

سر جي بلا آس سان ٻيو ڪنهن تي بار ڪونهي

۴- زر مال جي ضرورت آ پاڻ کي نه ”دادن“

گهرجي وصال ڄاڻا ٻيو انتظار ڪونهي.

عاشق ۽ معشوق جا سوال جواب

چيم صبر کي ڪو داد ڪر عرض سٺ هي دل اضطراب آهي

چيائين هرگز ڏٺو ٻڌان مان رڪارڊ تنهنجو خراب آهي

چيم اي ڄاڻا اهي زمانا تون ياد ڪر جي نه ڌار هئاسين

چيائين ڇڏ ڇڏ ڪرين ٿو چرچا ٿڌو ٿو شايد خواب آهي

چيم ته ڪنهن جي به دل ڊڪائڻ آ خاص خانم خدا سان جهڳڙو

چيائين جيڪي چيئي اسان وٽ اهو وڏو هڪ ثواب آهي

چيم ته محفل ۾ غير ٻجي ڇا اوهان جي لاءِ آ حضور حاضر

چيائين دل آ ڪباب تنهنجي ۽ خون تنهنجو شراب آهي

چيم اوهانجو غلام ”دادن“ فقير آهيان ۽ دل جو ماريو

چيائين تو سان فقير صاحب اسان ڪيو انقلاب آهي.

غزل- خاموش به آ

اڄ ته محفل ۾ صبر شوخ آ پر جوش به آ

غير جي دوش سان گڏ دوش ۽ آغوش به آ

هڪ ته ڏاڍو ٿو ٻڃان هن جي سرخ چشمن کان
 ٻيو ته مجلس ۾ رقيب سان هم گسوش به آ
 شرف هن شب کي ڏيان ڇو نه خيبرات سنڌو
 ساقي ساغر به آ ۽ مٺي پي آ مٺي نوش به آ
 ٿو ڏسان هر ڪوئي مٺي نوش ته مٺي نوشي ۾
 دست پيمانہ ۽ خندان به آ خاموش به آ
 وٺ ٽون بوسه جو مزو كيف ۾ ”دادن“ بيشڪ
 پوءِ پي چوندا ته هي مستان به آ مدهوش به آ.

وقادار سمجھي

- رکي ڀاري مون يار سان يسار سمجھي
- مگر هن چڏيو مونکي بيڪار سمجھي
- ۱- محبت جي موتي جو ڪو قدر ڪونهي
- وڃان ڪنهن ڏي ڪنهن کي خريدار سمجھي
- ۲- آهو ئي ٿو دل کي ڏئي سور صدمان
- ڏني دل مون جنهن کي آ دلدار سمجھي
- ۳- خبر هئي نه اهڙي ته ڪو ڪاڇي پيو
- ڪيو پيار مون مار کي همار سمجھي
- ۴- اٿم پڪ ادب سان وڃي پيش پوندس.
- نه ماريندو سهڻو گنهگار سمجھي

هيو هو ته ڪو چور دلين جو ”دادن“
وفا ڪئي مون تنهن سان وفادار سمجهي

غزل- ڪسي ڏٺو سگهي

آهي جو ليک ۾ اهو هرگز ڪسي ڏٺو سگهي
قادر سوا ڪنهن جي هٿان ڪو پي ڪسي ڏٺو سگهي
۱- جيڪي ڪري خدا ڪري بندو ويچارو ڇا ڪري
حڪم بنان الله جي ڪنپ پي ڪسي ڏٺو سگهي
۲- آتش اندر جي ڌاريان دريا هنجن جو هاربان
ڇولو چوانڪن سان اڃان پورو پسي ڏٺو سگهي
۳- الفت جو ٿيو ڪمال آ قلفت جو ٿيو زوال آ
”دادن“ کان ڪنهن به حال ۾ دلبر رسي ڏٺو سگهي

غزل- خدا ڄاڻي

دوا جو فائدو هڪ درد ڄاڻي ٻي دوا ڄاڻي
بيو ڄاڻي جو مريض آهي ۽ دست شفا ڄاڻي
نه ڪر ناصح نصيحت عشق بازي ڪرڻ کان مونکي
مرڻ جو خوف ڪونهي هاڻي مان ڄاڻان قضا ڄاڻي
انهي سان ڪم پيو آهي جو هن منهنجي محبت جي
نه ڪي ٿو ابتدا ڄاڻي نه ڪي ٿو انتها ڄاڻي
پتو پئي پاڻ کي ٿو ڪين ڪي دادن اڃان اهڙو
لاڻي چاهي قسمت ۾ خدا جو گجهه خدا ڄاڻي

لٺان نالو هجي

وقت تنهائي هجي محبوب متوالو هجي
 خير سڀ ڪنهن ڏي هجي الله جو نالو هجي
 چئجي وڌ گهٽ ڪين ڪنهن کي گر ڪو بدچالو هجي
 پنهنجي پر ۾ خوش پلي جهڙو پنگي ٻالو هجي
 وڃي ٿاڻي جاڻي ٻڌجي يار پو توڙي ڪٿي
 دير مندر گرجا بست خانو شيرو هجي
 مٿي هجي ساقي هجي لبريز پيالو هجي
 عشق جو نشو هجي ۽ عقل کي تالو هجي
 آهيون مجنون لٺان ٻئي ”دادن“ ٻنهي ۾ فرق هي
 منهن جو مجنون هن جو لٺان بس نالو هجي

انتظار آهي

ڪڏهن ايندين سڄڻ تنهنجي اچڻ جو انتظار آهي
 ڏسڻ کي ڏينهن ٿيا ڏاڍا ڏسڻ جو انتظار آهي
 ۱- هٿان تنهنجي ڪهڻ وارا ڪسڻ جو انتظار آهي
 اڏي تي تنهن جي اڳيان سر رکڻ جو انتظار آهي
 ۲- نه تون آئين نه موت آيو نه تنهنجو نام بر آيو
 اکين کي اي پرين تنهنجي پسڻ جو انتظار آهي.

۳- جدائيءَ جو عذاب هڪڙو ٻيو ماڻهن جا ملن مهڻا

جيئن اهڙي ڪنئون دنيا مٿون هلڻ جو انتظار آهي

۴- ٻڌڻ وارو هجي ٻيو ڪونه ڪو دادن جي دردن کي

اڳيلائيءَ ۾ بس تو سان ملڻ جو انتظار آهي

غزل- ڪو ڪيئن چوندو ڪو ڪيئن چوندو

مليو بدلو اوهان کان وفا جو جفا ڪو ڪيئن چوندو

ڪو ڪيئن چوندو

ڏسي اهڙي سچن تنهنجي ڪوڙي ادا ڪو ڪيئن چوندو

ڪو ڪيئن چوندو

ٿو پاڻهي ڪرين اقرار سچن ٿو پاڻهين ڪرين تڪرار سچن

تنهنجي هاڻو پي نهڪر آهي صفا ڪو ڪيئن چوندو

ڪو ڪيئن چوندو

تنهنجي مرضي سچن تون ڪيئن پي ڪرين توکي ڪير

چوي تون جيئن پي ڪرين

ڪر قياس ڪو دل جو اي دل جا خدا ڪو ڪيئن

چوندو ڪو ڪيئن چوندو

مون گهر پي ڏنو توکي سر پي ڏنو هي دل پي ڏني

هي جگر پي ڏنو

تنهنجي ناهي خطا منهن جي آهي خطا ڪو ڪيئن

چوندو ڪو ڪيئن چوندو

ويندو ”دادن“ توسان نياهي مٺا تنهنجا ٿورا سگهي ٿو
 نه لاهي مٺا
 توتي ڪاڀي ميار نه آهي مٺا ڪو ڪيئن چوندو ڪو
 ڪيئن چوندو

رڻ وارو

ٻڌايان دل جو غم ڪنهنڪي ٻڌڻ وارو نه آهي ڪو
 ڪلڻ وارا گهڻا آهن رڻن وارو نه آهي ڪو
 ۱- جلاڻي جي غريبن جو ڇڏي ڪو گهر ته ڇا ٿي پيو
 ٿو جنهن کي جيئن وڻي ڪنهن کي چوڻ وارو نه
 آهي ڪو
 ۲- ڪجي ٿي دانهن جڏهن داد تڏهن ٿو ٿئي مشڪل
 مريض- عشق کان پانهي پيڻ وارو نه آهي ڪو.
 ۳- هزارين ٿا ملن درزي لباسن جي سڻ وارا
 و ليڪن ڇاڪ سڀني جا سڻ وارو نه آهي ڪو
 ڪو هڪٻئي سان هوندو ڪو نه ڪو دنيا ۾ اي دادن
 مسافر هر ڪو هت آهي رهڻ وارو نه آهي ڪو

وڻي آ دلڙي قاضي

دلدار ڏيو دلداري ڇڏ ريت وسارڻ واري
 مائڻ تنهنجن ماري ڇڏيو آ گهڻين تنهنجي گاري ڇڏيو آ
 منهنجي توبه توبه زاري ڇڏ ريت وسارڻ واري

موت نه ڪنهن کي مور ڇڏيندو هر هڪوئي پر لوڪ لڏيندو
ڍنگ رئيس هجي توڙي هاري ڇڏ ريت وسارڻ واري
سهڻا توکي ساه ٿو ساوي صدقي سر جي ويهه نه وساري
وجهه گهوت نه ايندي گهاري ڇڏ ريت وسارڻ واري
”دادن“ تو ٿي آهي اداسي بيوس وڻي آ دلڙي ڦاسي
ڪر ڌار نه دلبر ڌاري ڇڏ ريت وسارڻ واري

انتظار پورو ٿيو

نه آيو يار نڪي انتظار پورو ٿيو
هيو جنهن وار تي اچڻو سو وار پورو ٿيو
ڏسان ٿو روز مان دل جي جهان ۾ هن کي
ائين ڪرڻ سان ئي دل جو قرار پورو ٿيو
وڻي چڻيندو ٿو چشمن جي ڪان سان ڪيئي
اجان شڪاري جو نه آهي شڪار پورو ٿيو
رهن جڳاڻي نه گلشن ۾ توکي اي بلبل
خزان اچي وڻي آهي بهار پورو ٿيو
ٿي عمر پوري وڻي آهي جي اي ”دادن“
ڪنهن جو ڪين مگر ڪاروبار پورو ٿيو

تنهنجي حسن جو طالب ڪير نه آ

تنهنجي عشق جو ڏاڍو يار ڏکيو آزار ڀي آ قرار ڀي آ
تنهنجو جو و جفا اي اهل جفا ڪي بهار ڀي آ صدمه ڀي آ

تون پان ڏنگو تنهنجو پيار ڏنگو تنهنجو آڙ ڏنگو آچار ڏنگو
 تنهنجا ابرو ڏنگا هر وار ڏنگو چڻ تيغ پي آ تلوار پي آ
 ٿو ونگ وجهڻ جا ڍنگ ڍنگي هڻي مائڊن کي ٿو ڏنگ ڏنگي
 تنهنجي زلف جو ڪارو مار سيه خونخوار پي آ خمدار پي آ
 تون مارين ٿو ۽ جيارين ٿو پر مٿي جا جام پيارين ٿو
 تنهنجي مٿخاني جو مٿي ڪش ٿيو هو شيار پي آ
 سرشار پي آ.

تنهنجو هٿ ڏسي حيران ٿيس تنهنجو گفتو ٻڌي
 گريان ٿيس
 تنهنجي اهڙي سچڻ ڪا جادو پيري رفتار پي آ
 گفتار پي آ.

اي منهنجا يگانا يار سچڻ تنهنجو منهن جي مٿان
 بس راضي رهڻ

درمان پي آ ديدار پي منهنجو هار پي آ سينگار پي آ
 هن ڪالهه ۾ ڪو ڦٽند ڦير نه آ تنهنجي حسن جو
 طالب ڪير نه آ

سردار پي آ زردار پي آ نادار پي آ نر نار پي آ
 تنهن جي در جو اي دلدار سچڻ تنهنجي پيرن جي
 اي يار سچڻ

هڻي ”دادن“ دل افڪار سچڻ پيار پي آ بيزار پي آ

شاهد خدا ڏيندو رهين

- نلهم: بدلي الفت جي سچڻ رنج و بلا ڏيندو رهين
مان دعا ڏيندو رهيس تون بد دعا ڏيندو رهين
۱- سوز فرقت ياس حسرت درد هجرت بار بار
مون جهلي جهولي تون جيڪي دلربا ڏيندو رهين
۲- غير جي محفل ۾ آهين غير سان تون هم نشين
مون کي بي مقصد اجايا آسرا ڏيندو رهين
۳- مون ته تنهنجي حڪم جي ڪئي پيروي پوري طرح
بي وفا تون پاڻ ٿئين مون تي گلا ڏيندو رهين
۴- ڪوڙ تنهنجي تي ڪريان پت ڪيئن نه جو هر گالهه ۾
هڪ تون سهڻو ٻيو وري شاهد خدا ڏيندو رهين
۵- زور اڳيان آهي زاري ڇا ڪري ”دادن“ غريب
بي سبب صدمه بار صدمن جي سزا ڏيندو رهين

هيئن نه جڳائي

هيئن نه جڳائي توکي يار سچڻ سائين هيئن نه جڳائي
گهوربو وڇوڙو محب ٿو ماري وڃ تون مٺيءَ کي
منهڙو ڏيکاري.
دوست مٺا دلدار سچڻ سائين هيئن نه جڳائي.
منڙو مانڊو آهي ملڻ لئي تون جي اچين تان تنهنجي
اچڻ لئي
واٽين وڇاڀان وار سچڻ سائين هيئن نه جڳائي.

مل ته ڪسون ڪي قلب جون لاهيون روز ازل
کان واقف آهيون

ناهيون ڌريائين ڌار سڄڻ سائين هيئن نه جڳائي
ائين ڪرڻ توکي يار نهي ٿو ”دادن“ ايڏا ڪين
سهي ٿو

باري برهيه جا بار سڄڻ سائين هيئن نه جڳائي

ڪلام ڪلاونتي- سدورو وار

آيو ڏولڻ يار ٿيو قلب قرار

اجرو اڳڻ ٿيو صحن ڪٽوري دل ٿي باغ بهار
ڪيئي پلايون پانين پلي جون ليڪو ناهي شمار
ساه ۾ سهڻي يار سڄڻ ڪي پايان پوئي هار
ملي مبارڪ محب ملڻ جي واه سدور وار
”دادن“ سان ٿيو سبب سٿائو دوست مليو دلدار

ڪلام سر مڏونتي

ڪڏهن ايندين يار پيارا سهڻا سهڻي صورت وارا
توانه آهي ساه اداسي بيوس وئي آهڙي ڦاسي
ڪر ڪو قياس خدارا.

رهڻ پري جو آهي قيامت ڪانه ٿي گذري
سڪ جي ساعت

وڻن ٿا ڪين نظارا

هيئن نه جڳائي توکي آخر آهي دنيا فاني
سورج چند ستارا .

تنهنجي درشن لاءِ ڏيانا آهن عاشق يار يگانا
ڪيئي دادن پارا

بسم الله

اسان جي دعوت اتي جاني قبوليندين ته بسم الله
غريبائي مچي ماني قبوليندي ته بسم الله
نه ڪي زردو نه ڪي حلو نه ڪي ٿئي چاشني مون وٽ
سرنهن جو ساڳ سبباني قبوليندين ته بسم الله
بچاءِ ٻار گهر تو ٿئون ڪندس قربان ٻيو ان سان
آ سر ۽ ساه قرباني قبوليندين ته بسم الله
اسان وٽ ته ڪين ڪي اسباب آهي عيش و عشرت جو
خدا وارن جي ياراني قبوليندين ته بسم الله
لبد احمر شراب آهي جگر ۽ دل ڪباب آهي
اها ٿئي منهنجي مهماني قبوليندين ته بسم الله
سگر بوندي لڏون پيڙا مٺائي ۽ نه مائو آ
چتو پت دال دوفاني قبوليندي ته بسم الله
نه آهي ڪو به دنوي مشغلو ” دادن “ جي محفل
رياضت رازا روحاني قبوليندين ته بسم الله

ڪافي - سر پيروي

آهيان عيبن هاڻي - من ڪا باجهه پوئي باجهارا
ڏڪندي گذريو ڏينهن ڏڪن رڻدي رات وهائي

من ڪا باجهه پوئي باجهارا

اصلي منهن جي آهي اوهان سان ڏاڍي پرت پراڻي
من ڪا باجهه پوئي باجهارا

بانهي گولي پورهيت بي زر - تو در دوست وڪائي
من ڪا باجهه پوئي باجهارا

روئي روئي روه جبل جان - پهڻ ڪنڊيس آءُ پاڻي
من ڪا باجهه پوئي باجهارا

دادن جو دم دم تي ناهي - آه پساه پچاڻي
من ڪا باجهه پوئي باجهارا

ڪلام دادن

من پرچي جانب جيڏيون - ڪندو هوت نه مٿي سين هيڏيون

۱ - ڪين چڏيندو گولي گڏيندو - اتر اميدون ايڏيون

۲ - رات سمڻ ۾ ڏينهن گهمڻ ۾ - ڪير ڪڏيون ڪيڏيون

۳ - ”دادن“ ديد انهن کي ناهي - جي ٿي ٿيون پائڻ ٿيڏيون

غزل۔ اردو خیال دادن

- ۱۔ وہ زمانے اور تھے اور یہ زمانے اور ہیں
وہ فسانے اور تھے اور یہ فسانے اور ہیں
حال دل کس سر کہیں دانش یگاتو میں نہیں
- ۲۔ وہ یگانے اور تھے اور یہ یگانے اور ہیں
جانتا ہوں باقی جینے کی تمنا ہی نہیں
وہ بہانے اور تھے اور یہ بہانے اور ہیں
- ۳۔ مٹ نہ جائینگے ابھی پہلے نشانے یہ نہیں
وہ نشانے اور تھے اور یہ نشانے اور ہیں
- ۴۔ جن ترانوں نے کیا مردوں کو زندہ ”دادنا“
وہ ترانے اور تھے اور یہ ترانے اور ہیں۔

پڑھائی چڈیا سون

پھنجا حال پاٹھی وچائی چڈیا سون
بکیون جان جیرا جلائی چڈیا سون
دلین جا لکین دک پچائی چڈیا سون
ہرین سان پکا پیچ پاٹی چڈیا سون
اھی اچ اسانجا مخالف تیا موتی
ہتن ساٹ جیہکی پڑھائی چڈیا سون
نہ جاچیوسون اک پو عبس دشمن کی
کچھا راز دل جا بدائی چڈیا سون

وڏي جن ۾ اميد هئي پنهنجي ”دادن“
اهي پي سڀئي آزمائي ڇڏيائين

يار آ نڪتو

ڪري سينگار اڃ باهرا سانجو يار آ نڪتو

پيارو ساه کان ڏاڍو مٺو منار آ نڪتو

۱- هجوم- عاشقن اعلان ڪيو اڃ خير ڪونهي ڪو

کڀي تلوار هٿ ۾ بي ڌڙڪ دلدار آ نڪتو

۲- ڏسڻ ۾ آيو ٿي پاڪ رخ دلبر جو زلفن مان

ڪڪر ڪاري منجهان ڄڻ چنڊ چمڪي دار آ نڪتو

۳- ڏسان ٿو جنهن طرف تي تنهن طرف کان ٿي مست دادن

سندس ديدار لئه گهر کان ٻڌو ۽ ٻار نڪتو

غزل- اعتبار ٿئي

انسان کي ڪڍي ته ڪنهن تي نه بار ٿئي

مثل- نسيم باغي جهان جو سيار ٿئي

۱- مشڪل جي وقت سست نه ٿئي بردبار ٿئي

نقصان دوستي ۾ ڀلي صدمه هزار ٿئي

۲- ڪوڙي جي ڳالهه تي نه مونکي اعتبار ٿئي

اوڏانهن وڃيو جاڏي نتو خط ۽ تار ٿئي

۳- جنهن وقت وقتي غم کان ٿي دل بيقار ٿئي

بس موت جو وڃي ٿو فقط انتظار ٿئي

- ۱- تير- نگاه سيني کان ڀلي آر پار ٿئي
 ٻيو رنج ٿي وڃي نه رڳو رنج يار ٿئي
 ۲- ڪلھ جنهن جي سر تي سھراءِ پوشاڪ جسم تي
 اڃ ان لاءِ ھاء ڪفن ٿيو تيار ٿئي.
 ۳- ”دادن“ تون رڪڇ پنهنجي طبيعت تي ضابطو
 دل کي تون ڪر وڌو ته دفع انتظار ٿئي

گهوڙا وهي پيا

- اڃ ياد يار کي ڪري گهوڙا وهي پيا
 قسمت خراب منهنجي ٺهيل ڪم ٻهي پيا
 ۱- افسوس منهنجو حال بچيو ڪهڙو دوستو
 ارمان نڪتا دل جا نه دل ۾ رهي پيا
 ۲- دلبر به منهنجو مونڪان ويو ۽ دل به منهنجي وئي
 ڏاڍو چڱو ٿيو بيمار گهڻن ٿئون لهي پيا
 ۳- ويٺن جا جيڪي ڏک هنيا مونکي دلربا
 سڀي داغ داغ دل تي سورا ٺهي پيا
 ۴- منزل دراز عشق جي آهي اي ”دادنا“
 ڪي پهتا سوڙ تائين ڪي وڃ تي رهي پيا

غزل دادن

اڃ يار منهنجي جان جلائي هليو ويو
 ڦاسائي مونکي پاڻ ڇڏائي هليو ويو

سورن ۾ منهنجو ساه سڪائي هليو ويو
 ماتم جو مون لاءِ مينهن وسائي هليو ويو
 منهنجو سمورو هوش ڀلائي هليو ويو
 سياڻي مٿون مونکي چريو ٻڌائي هليو ويو
 اٻرن جي تيغ ساڻ هو گهاٽي هليو ويو
 ٻيو موت مٻار چشم لڙائي هليو ويو
 اڄ شمع منهنجي گهر جي وسائي هليو ويو
 سڀني ۾ آه آگ لڳائي هليو ويو
 خدمت ڪرڻ جو موقع تائين نه ترسيو
 منهنجي مٿون رقيب ڪلائي هليو ويو
 مدت کان بعد ”دادنا“ هو سنگدل وري
 دل ۾ وسائي باه ڏکائي هليو ويو

غزل - دادن

اڄ منهن جو مون کي يار ڏئي غم هليو ويو
 دنيا بنا ئي مون لاءِ جهنم هليو ويو
 افسوس آ جو حال محرم هليو ويو
 پهچائي منهن جي جان کي جوکم هليو ويو
 دم هڪڙو ترسيو کين کي همدم هليو ويو
 دل کي ڏئي هي داغ مقيم هليو ويو

مونڪي وٺي هي عالم- اسباب ڪين ٿو
 ڇو جو هو مون کان زينت- عالم هليو ويو
 حسرت ڀريو هي سوز سٺو ”دادنا“ مگر
 ڪنهنڪي ٻڌايان حال جو همدم هليو ويو

غزل

ڪنهنڪي به بي قصور رنجائش حرام آ
 دل ٻئي جي خواهه ستائش حرام آ
 منجه دوستيءَ جي راز چٻاڻ حرام آ
 هڪ جو ٻئي کي حال ٻڌائڻ حرام آ
 ڪانهي ڪالوڙ ڪوڙ جي آ ڪوڙ نيٺ ڪوڙ
 انسانيت ۾ ڪوڙ ڳالهائڻ حرام آ
 آهي ڪو جو چوي وڃي منهنجي لئي يار کي
 گهر ڪنهن جو بي گناهه جلائڻ حرام آ
 ياد- صبر ۾ پاڻ کي هر دم اي ”دادنا“
 پاڻي پيئڻ حرام آ کائڻ حرام آ

غزل

ابنڌڙ زماني جو تون ذرا انتظار ڪر
 بي فائدو هوا ۾ حياتي نه غبار ڪر
 اڄ منهنجي ڳالهه تي تون اهي اعتبار ڪر
 هڪ رب تي ٻيو پاڻ تي پنهنجو مدار ڪر

- ۲- ٻئي جو شڪار ڇو ٿين ٻئي کي شڪار ڪر
نالو سڃي جهان اندر آشڪار ڪر
- ۳- ٻي اعتبار تي نه ڪڏهن اعتبار ڪر
جو اعتبار جهڙو هجي سو ئي ٻار ڪر
- ۴- بيمڪار ٿي نه ڪار سان اٺ جار ڪر
ڪجهه ڀروسو خدا تي رکي روزگار ڪر
- ۵- لوڪي ٺڪي ڪو گهولي وفادار ٻار ڪر
ڪنهن نانگ جي پڇي کي نه پالي پيار ڪر
- ۶- مرضي سواه پنهنجي جي دنيا ۾ ”دادنا“
ڪنهن جي مڙهون ڪين گران زوربار ڪر

غزل دادن

محبوب منهنجي جا ڏسو ماڻا نوان نوان
ماري ڪري ٿو پوءِ پڇا ٿا نوان نوان
منهن جي سوال بعد ڏئي ٿو جواب ۾
ورنديون نه-ون نيون ۽ وراڻا نوان نوان
اڳ گذري اڳ سان اڄ به گهڻائي ڪري ڇڏيا
برباد عشق ڪيئي گهراڻا نوان نوان
ٿيندا وڃن ٿا پيدا وري منهنجي موت کان
رخ ٻار جي ته خال ۽ داڻا نوان نوان
پيو فائدو نه دادنا بس رهندو پسي وري
ٿي پيا جگر جا زخم پراڻا نوان نوان.

کنهن کي ٻڌايان حال مان دل جو ئي ”دادنا“
دل ۾ گهنن ٿا درد جا گهاٽا نوان نوان

غزل دادن

اڄ وات ويندي دلربا ماري هليو ويو
پاسيرو ناز سان نهاري هليو ويو.
مشڪل سان منهنجي دل کي ڌناري هليو ويو
هڪڙي نظر سان مون کي هو گهاري هليو ويو
نئين ريت آڱ کي وري بهاري هليو ويو
ڇا عمر مون غريب جي ڪماري هليو ويو
سارو ئي هوش منهنجو اڌاري هليو ويو
بي اختيار مونکي رڻاري هليو ويو
واپس نه آيو يار ڏئي خالي آسرو
رحمتي ۾ مونکي آهي بيهاري هليو ويو.
اي راز دان خدا جو قسم يار عشق جو
اوڻپ وري اندر ۾ اڌاري هليو ويو
بس هجر بعد خواب جيان يار ”دادنا“
هلندي ئي پنهنجو پاڻ ڏيکاري هليو ويو

غزل از ”دادن“ فقير

اڄ مونکي ياد پئي ٿو دلبر وري وري
برپا ٿئي ٿو منهنجي ڪان حشر وري وري

هاڻو ڪري ٿو پوءِ ڪري نهڪر وري وري
 ٺاهيون ٿا مس ٻهي ٿو پوي گهر وري وري
 خلقت نه سمجهو توڙي ڪي خلقت ڏي موڪايو
 هڪ هڪ ڪري خداه پيغمبر وري وري
 بي شڪر آهيون ڏسو تڏهن پي ٿو ڪري
 لڪ مهربانيون خالق و اکبر وري وري
 سمجهي نه يار ”دادنا“ ٿو باقي يار ڪي
 ڪهڙو ٻڌايان کولي مان دفتر وري وري

غزل

دانهون ڪجن ڇو هٿ ڪجي دل ۽ دماغ ڪي
 رکجي اندر ۾ مخفي محبت جي داغ ڪي
 موسم بهار جي آخ-زان منهنجي واسطي
 دلدار کان سواءِ ڏيان آگ باغ ڪي
 هن چوٽ بعد ڏاڍو حسينن کان ٿو ٻڃان
 جيئن ڪو ڪمان سامهون ڏيکاري داغ ڪي
 آهي نه محتسب جو لحاظ ۽ نه شيخ جو
 لبريز ڪر اي ساقي تون مٺي جي اياغ ڪي
 جيئري ته مليو ڪين ڪي دلدار ”دادنا“
 من قبر تي ڪري اچي روشن چراغ ڪي

غزل دادن فاطر

راضي خدا هجي ته زما نو وفا ڪري
 جي ٿو مدد خدا ڪري دشمن ٿو ڇا ڪري
 ٿيندو ڇا جيڪڏهن ڪو ٻئي جي گلا ڪري
 ٿيڻو ٿي ٿيڻ آهي جيئن منهنجو خدا ڪري
 معشوق چئجي سوئي جو ناز و ادا ڪري
 عاشق ٿي پنهنجي ساڻ نه دم ڀر دغا ڪري
 هن آسمان جي زير - خدا هڪڙي کانسوا
 ڪهنگو آ ڪير ڪير ٿو ڪنهن سان بقا ڪري
 رحمت خدا جي زور يا منهنجا گناه زور
 عبا جو خوف خطرو ٿي منهنجي بلا ڪري
 خوف الرجا هو ڪو نه خيال آهي "دادنا"
 قاضي جي آه راضي ته ڇا ٿي قضا ڪري.

غزل

عمر ساري ۾ مونکي وصل جي نعمت نه ملي
 مان گنهگار هيس تنهن ڪري جت نه ملي
 لائين دل نه هان ڪنهن سان نه ڏسان هان ڪنهن ڏي
 ڪنهن کان افسوس مونکي اهڙي نصيحت نه ملي
 ڪوئي تا ڪشمير مسوري ۽ شمله پوني ۾
 باس فرقت جي تپش کان مونکي فرحت نه ملي

جي ملي ڪنهن کان نه عزت دولت نه ملي
 ڇا مليو جيڪڏهن دولت ملي عزت نه ملي
 مصر ايران پرستان سڄو هڪلي ڏنم
 پر ڪٿي يار جي صورت جهڙي صورت نه ملي
 انقلاب ڪهڙو اي ”دادن“ هي آهي جو ڇا ڪئون
 يار جي منهنجي طبيعت سان طبيعت نه ملي.

غزل دادن

مونڌانهن مٿان اي منهنجا سڄن دل ڪٿي وڃين
 ناحق نه مون غريب کي اوجھڙ هڻي وڃين
 مٿيون ميڙون ڪيترين توکي ڪنڀان نه پئي
 وهلور ڇو ٿو مونڪان منهنجا ڏٺي وڃين -
 سرتين ٿي سسئي کي جهليو مون وانگي اي مٺا
 ڇو ٿي پنهل جي پوڻيان هڪڙي چٽي وڃين .
 اهڙي ته خبر ڪانه هئي هيئن ره روان سڄن
 ”دادن“ کي ڪيئن ٿو اوچتي جهٽ پٽ وٺي وڃين

غزل از ”دادن“ فقير

تنهنجي فرقت ۾ مٺا زهر ڦڪهندو ٿو وتان
 ڏينهن جا چاڻي ڏٺي تارا ٽڪيندو ٿو وتان
 عمر پنهنجي جا ڏکيا ڏينهن ڪٽيندو ٿو وتان
 پنهنجي منهن سان پنهنجا سور پٽيندو ٿو وتان

ڪيئن ڏسان توڙي خطا وار ا ڪيون پنهنجون ڪئي
پنهنجي مان شرم کان منهن پنهنجو ڏيکيندو ٿو وتان
ياد تنهنجي هر بنائي هي غزل ۽ ڪافيون
ڦٽجي پيس پاڻ به ٻين کي به ڦٽيندو ٿو وتان
غزل هوش پورو

نه عشق-منم هر اٿم هوش پورو
ڪهي پاڻ جيڪر ڪريان جوش پورو
شرارت رقيب جي کان ٿو نه پائي
ملاقات جي وقت آغوش پورو
خبر پاڻ پنهنجي نه ٻونڪي پوي ٿي
ڪيو مٺي محبت جي مدهوش پورو
خدا جي آ قدرت جو نفرت ٿي مون کان
رهي ٿو رقيب سان هر دوش پورو
الائي خطا ڪهڙي ڪئي سوناي ”دادن“
نتو يار ڪالهائي ڏئي موش پورو

يار پيدا

ٿيو موت منهن جي کان منار پيدا
ٿيس چو مان بدبخت بوڪار پيدا

(۰۱۸۴)

ٻيو دل ۾ ٿي آهي دهڪار پيدا
ٿيو پاڻ پيدا ۽ اغيار پيدا
ڪيو ڪيئن خدا گل سان گڏ خار پيدا
ويو آه قاصد خبر ناه ڇا ڪنئون
اڃان چو ٿيو ڪو نه ڪو يار پيدا
جڏائي جي گهٽين ۾ گهوڙن جو يارو
اجهو ٿو اڪين مٿون ٿئي نثار پيدا
عدم ۾ هجان ها چو پيدا ٿيس مان
جنهن صورت ۾ هو منهنجو دلدار پيدا
اي هراز قانون قدرت جي موجب
محبت ۾ ڪونهي ڪو انڪار پيدا
نه پيدا بهجان ها مان دنيا ۾ هرگز
هجي ها پلي ”دادنا“ بار پيدا.

غزل

انهي يار کي حيف هزار هجن
جيڪو يار ٿئون مر کي فدا نه ڪري
تنهن سان ڪهڙو وفا جو ڪٿجي قدم
جو وفا جي عيوض ۾ وفا نه ڪري
ڪنهن کي درد پنهنجي جي دانهن ڏيان
ڪو ٻڌائي مان ڪاڏي ٿي ڪاڏي ٿيان

جيئن مونسان ٿي گنريو آهي
 تيس دشمن سان پي خدا نه ڪري
 منهن جي يار جي باري ۾ يار اوهان
 جيڪي به چيو پيڪار اوهان
 آهي ڪهڙو به منهنجي اکين سان ڏسو
 منهنجي اڳتون سندس ڪو گلانه ڪري
 سواءِ يار سچڻ جي ٻيو نه ڪبي
 مونکي ڪنهنجو علاج ٿو ڪو نه ڪبي
 جنهن کي مرض محبت جو آهي لڳل
 تنهن جي ڪوئي طبيب دوا نه ڪري
 ڪجهه ”دادن“ پاڻ کي خيال نه آ
 ري ڪهن به ڪشائي ڪمال نه آ
 سارو جڳ هي جدا ٿي وڃي ته وڃي
 هڪ جانب يار جدا نه ڪري

يار جو قاصد

اڃا تائين نه آيو ڇو پياري يار جو قاصد
 ڪڏهن ڏسنديون اڪيون منهنجون اکين جي نار جو قاصد
 الاڻي ڇا ڪيو مون آ جو مونڏي عمر ساري
 نه ڪي دلدار آيو ۽ نه ڪي دلدار جو قاصد

نه آيو يار جو قاصد و ليڪن ياد ڏي هر دم
 ويو هوندو دفعا ڪيئي مون عاشق زار جو قاصد
 هئڻ ۾ آيو آهي يار ڏي ويندي وئي نياها
 وڙهي پيا وات ويندي منهنجو ۽ اغيار جو قاصد
 جدائي جي غم ۾ بس ڏئي ڄاڻي اي ”ڏادن“ هت
 مري وينداسون ايندو ڪين ڪي منار جو قاصد
غزل از ”ڏادن“ فقير

ڪڏهن حاصل وري ٿيندو پياري يار جو پاسو
 نه وسري ٿو دل- منموم کان منار جو پاسو
 خدا شاهد وهي ڪهڙا پون منهن جي ڳلن کان ٿا
 پوي ٿو ياد جهڙي وقت دل جي ٺار جو پاسو
 نه اهڙو مون ڏٺو ڪنهن حسن واري جو ڪٿي چهرو
 ڪر-رم ۽ سيم بر ناز ڪ نزم دلدار پاسو
 ويو جهڻن آه تيئن پيو ڪيائين ڪين ڪي ”ڏادن“
 پسند شايد مون کان آيس گهڻو اغيار جو پاسو

چوڏهين صدي

اڳوڻو وقت ناهي دوستو چوڏهين صدي آهي
 امن الله ڏيندو ماڻه جي حالت ردي آهي
 بلي ميڪائي اڄڪلهه آه مٺ ٻئي ڪي ڪري چو ٿي
 ڪني ڪوجهي اڏي ڪاڻي ٽنجهي توڙي ڦڙي آهي

غضب نازل اچا ڪيئن ٿئي نه دنيا جي مٿانهون جو
پنهنجي منهن سان منهن ڪارو ۽ ماڻهن ۾ ادي آهي.
شفا جي آسري تي ايترو چڻجي ٿو محشر ۾
چڏيندو ڪين ڪي جنهن جي اسان دامن ودي آهي.
چڱو آهي چڱائي جي عيوض ”دادن“ چڱائي ڪر
لڪڻ واري ڪنهن جي ڪينڪي نيڪي بدي آهي.

غزل ٽڪ ڪسائي ٻو

عبث ٿو هٿ هٿان هاڻي هٿن سان دل ڦرائي ٻو
ڪريان دانهون ۽ ڪوڪون ٿو اول ۾ ڪهر لٽائي ٻو
ڪرڻ واپار گهر جي سريا دل جو پڪ ڄمائي ٻو
مٿائي منهن ٿو اڄ هرڪوئي پنهنجو ڪم ٽپائي ٻو
نه نڪري يار شل ٻاهر ڪڇل اکڙين ۾ پائي ٻو
خبر ناهي ته عاشق لاءِ ڇا ٿيندو الائي ٻو
رسي ٿو دلربا اڳلي ڪي ڏس چريو ٻڌائي ٻو
ڪجي ڪهڙي شڪايت پساڻ ڪي عاشق سڏائي ٻو
سياڻا بعد صدمي جي تياسون نيٺ ڪو هن کان
اڳي پي ڪيترن ڪي ٿي ڇڏيوسين آزمائي ٻو.
چوان مان چو نه چريو پاڻ ڪي هئي جي چوڻ کان اڳ
ڏيان ٿو ڏوھ قسمت ڏي پڪي هٿ سان اڏائي ٻو.
ڪرڻ گهرجي نه دست اندازي اڄڪلهه ان پڇي ڪنهن سان
هميشه ڪم ڪجي ياري ۾ هڪٻئي ڪي ٻڌائي جو

بھادر بڻجي ”دادن“ عشق جي ميدان ۾ گھڙجي
هٿ ڌڪ ٻئي کي گھرجي پھريان ٻئي جو ڌڪ گسائي پيو.

غزل

عزیزو دل جي بیماری جا اڳ هئي سا هينئر به آ
تپش فرقت جي لاچاري جا اڳ هئي سا هينئر به آ
مون کان دلبر کي بيماري جا اڳ هئي سا هينئر به آ
زبردستي جفا ڪاري جا اڳ هئي سا هينئر به آ
اسان جي توبه ۽ زاري جا اڳ هئي سا هينئر به آ
کچي ۽ گل ۾ پيل گاري جا اڳ هئي سا هينئر به آ
خطا ڪهڙي ڪئي سون جو الائي ڇو اڃا تائين
طبیعت یار جي عاري جا اڳ هئي سا هينئر به آ
نه ڪجهه پرواهه آهي ڪنهنجي ڪهڙو ڪن ڏجي ڪنهن ڏي
اها ئي خاق جي خواري جا اڳ هئي سا هينئر به آ
مون کي هو پاڻ دشمن پنهنجو ٿو سمجهي وڌو ”دادن“
مگر منهنجي اها ياري جا اڳ هئي سا هينئر به آ

دلدار جون اکيون

بي ڪيف ڪيف واريون ٻئي دلدار جون اکيون
سهڻيون ڪجل ۽ سرمي سوا يار جون اکيون
قدرت جي جوڙ آهي جو آهن ٻئي قدرتي
خونخوار خون رنگ تي خونخوار جون اکيون

نور- خدا جو جاوو يا نور- خدا چوي
 منهنجي اکين سان جو ڏسي منٺار جون اڪيون
 ڏئي ٿو جو-واب ڪونه منسل ڏي ڏسي ڏسي
 ٿڪجي پيون-مون عاشق-نادر جون اڪيون
 زاهد جي ٿي نماز قضا ويندي جيڪڏهن
 ڏسندو نماز وقت منهنجي يار جون اڪيون
 محشر ۾ حق جي سامهون هونديون ٻئي ”دادنا“
 انصاف لاءِ يار ۾ مون زار جون اڪيون

غزل ”دادن“

ڏس ته منهنجي بدنصبي جو ٿيو آ يار ڪڪ
 ڀروسي جهڙو پيارو دوست دل جو ٺار ڪڪ
 ڪو ته هو اهڙو زمانو جو نه ٿيندو هو ڪڏهن
 منت هڪڙو پي نه مونڪاڻ سام جو سينگار ڪڪ
 حسن وارن جا ڪڏهن ڀرپور ڀريل پاڻ هيا
 اڄ ته هڪڙو پي نه آهي سڀ ٿيا هڪ وار ڪڪ
 منهن جو مون مان آه ڪهڙي ريت ٿيو دلدار ڪڪ
 ٿيندو جهڙي ريت آ نادر مان زردار ڪڪ
 ”دادنا“ ڪڏهن به امت پنهنجي بدڪار مان
 ڪين ڪي ٿيندو قيامت ۾ سچو سردار ڪڪ

ڏکيو ٻار آھ

منو محب منهنجو مريدار آھي
 جھڙو يار طلسم سوئي يار آھي
 سڄڻ اکين ۾ ائين ٿو سمجھان
 خدا جي خدائي جو ديدار آھي
 اڃا پوءِ ڇو پرواه ڪڍجي ڪنھن جي
 ڏيڻ وارو ھڙ ڪنھن جو ڏاتار آھي
 ھجي زر تہ ھر در پلي واقفيت ڪر
 سڄي دوست کان دوجت بيزار آھي
 ڪيو آھ سر تي سھائي وٺڻ ”دادن“
 محبت جو جيڪو ڏکيو ٻار آھي

بي اعتبار مان صدقي

منهنجا محبوب منهنجا سھڻا يار مان صدقي
 سام منهنجا منهنجي سيني جا ھار مان صدقي
 ڇو نہ تو تئون ٿيان گھمرا ھزار مان صدقي
 تو مڃي منھجي نہ بي اعتبار مان صدقي
 ھڪ دفعو ڇا ڀرين پر بار بار مان صدقي
 توڙي ليکين نہ تہ بي دل جانار مان صدقي
 چاھي ڇا ڪئون ٿو ڪرين مون کان عار مان صدقي
 اڳيان وٺڻ ٿا تنھنجا پيار ان صدقي

ٿا ڏنڪن جهل اهي زلف ڄا مار مان هڏي
موت ”دادن“ جو تنهنجا ڪارا وار مان هڏي

غزل ايمان لٽائي وينس

تنهن جي اکڙين تي مان ايمان لٽائي وينس
تنهنجو عاشق ٿي خدا پنهنجو پلائي وينس

پيچ تو يار بي پرواه سان پاڻي وينس
پنهنجو سان پاڻهن آرام ڦٽائي وينس

اوچتي ڪيئن مان اڪيڙن توسان اڙائي وينس
پنهنجي مان پاڻ لئه تقدير بناي وينس

راه ۾ سازوڻي سامان ڪسائي وينس
ٻئي جو ڇاپاڻ مان دل پنهنجي ڦرائي وينس

واه ڪيئن سور پراوا مان پراڻي وينس
تو سڌگر جي ڪري جان جلائي وينس

تنهنجي تصوير تصور ۾ ڄمائي وينس
توڻي در تنهنجي تي بس ديرو ڄمائي وينس

راز اغيار کي ناحق مان ٻڌائي وينس
پاڻ تي پنهنجي قسمت کي ڪلائي وينس

تنهنجو ”دادن“ ٿو چوي تنهنجي محبت ۾ نا
ناه پرواه جو سڀ سر تي سهائي وينس

چيرا نوان نوان

مونکان سچڻ ڀڄي ويو پيرا نوان نوان
 روئي ڏسان ٿو يار جا پيرا نوان نوان
 هڪڙا جلي ويا مان جيئڻ واسطي وري
 پيدا ڪريان ڪي ٻيا بڪيون جيرا نوان نوان
 مون ڏي ڏسي ۽ پنهنجي ڪهڻ لاءِ دلربا
 هر هر ڪاتي ڪي چيرا نوان نوان
 گذري ويا اڳوڻا اڳوڻا جي وقت ها
 دنيا ۾ اڃ اچي پيا ڦيرا نوان نوان
 اڄڪلهه ته ڪيترن جون حسنين ڪري ڇڏيون
 دستارون ڏاڙهيون ڌيريون ۽ ڌيرا نوان نوان
 جنهن دل ۾ ڪڏهن ماڻهي نه ٿي ”دادنا“ خوشي
 تنهن دل ۾ درد ڪيا اڃ ڏيرا نوان نوان

فلڪ ڌي ڌيان

آهيان زمين تي ليڪ فلڪ تي ڌيان آ
 مون بندي جو مٿاهون فرشتن کان شان آ
 رحمت پي منهنجي واسطي زحمت پي مون کان
 پر ساڳي وقت ٻانهي تي رب مهربان آ
 ٿو پنهنجي مردم زندگي زنده ڪري سگهان
 ڪنهن ڳالهه ۾ ته موت پي خود رازدان آ

(۱۹۳)

متجي نه ٿو سگهان جو مان انسان آهيان
بت جي طرح ڪعبه ۾ منهن جو نشان آ.
ان ڳالهه ۾ وڃي ٿو ڇا ڪجهه ٻئي جو ”دادنا“
قدرت جي ڪنهن جي سر جي مٿان مهربان آ

رشيا ۽ پاڪستان ۾

هاڪ تنهنجي حسن جي هر جاءِ هندستان ۾
آمريڪا ايشيا رشيا ۽ پاڪستان ۾
مٿ نه تنهنجو آهي ڪو يورپ ۽ يونان ۾
آفريڪا چين ۾ اسپين ۾ ايران ۾
بيلجيم هالينڊ ۾ پولينڊ ۾ انگلستان ۾
جرمني برما ۽ اٽلي ڇا مگر جاپان ۾
تنهنجي صورت جي ٻڌم تعريف ترڪستان ۾
اصفهان توڙي سگوري ملڪ عربستان ۾
او مان محبوب منهنجا منهنجي نظرن جي اڳيان
تنهنجو ثاني ڪونه آهي مصر ۾ ڪعنان ۾
سنڌ ۾ پنجاب ۾ آسام ۾ بنگال ۾
ڪونهي هر سر تنهنجو ڪو سرحد پٺاڻستان ۾
جوتپور پوپال ۾ جهونا گڙه ڪشمير ٻيو
پرتپور گجرات ڪاٺياواڙ ۽ مڪران ۾

شملي ۾ پونسي ۾ دهلي بمبئي لاهور ۾
 ديري غازي خان ۾ ۽ ڪلڪتي ملتان ۽
 ڪين تنهنجو مٿ ڪراچي يا سکر ۾ ڪو سڄڻ
 لاڙڪاڻي ۾ ته ڇا دنيا جي هر ميدان ۾
 جهڙي صورت تهڙي سیرت رب ڏني توکي سڄڻ
 لعنف آ جي گڻ هجي صورت سان گڏ انسان ۾
 اي ٻرين پيارا وڏي سڪ ساڻ آهي پر اثر
 خوب ”دادن“ شعر ٺاهيو آه تنهنجي شان ۾

دادن فقير اونده ۾

اچي جي نڪري اگر مون ڏي يار اونده ۾
 ٿي اوندهه مٿون پوي مون لاءِ نهار اونده ۾
 خراب آهي ڪيڏن انتظار اوندهه ۾
 وجهي نه کائي اجائي ڪو مار اوندهه ۾
 وڌو مون يار کي هيرن جو هار اوندهه ۾
 پيچي پيو ڪڇ ڪري بي اعتبار اوندهه ۾
 مينئر هجي ڪو وڃي کيس کي چوي ته تولي
 هو تنهنجو وينو آ خدمت گذار اوندهه ۾
 ڪري حجاب سڄڻ سوجهري ۾ تو ”دادن“
 نصيب من ٿي بوسه ڪنار اوندهه ۾.

غزل- سوال سڳي جو

بي درد کي ڪهڙو آ پتو دل جي لڳي جو
 مشڪل ٿو ٺهي موٽي وري سودو ڀڳي جو
 جو سمجهي ٿو پنهنجو سو اوس آهي نه تنهنجو
 دنيا جو سڄو چرچو اٿي ٺاه ٺڳي جو
 ڇا جنهن کي خبر آهي سو قائم آ انهي تي
 سر تار مٿون ڇا ڄاڻي ٿو شوئين ڪجي جو
 هوندا هئا اڳئين وقت ۾ واپار سرن جا
 اڄڪلهه ته رڳو وڌ ۾ آ وڌ سوال سڳي جو
 سوداگري انهن جي آ وڏي عشق جي ”دادن“
 هاڻي نه وٺي سگهندو خريدار ڀڳي جو

نيت صفا هجي

منهن جي ڀلي جان ملڪ سڄي ۾ ڪلا هجي
 دنيا ٿوري وڃي ڀلي راضي خدا هجي
 ڇا جو فساد ڇا جو حادث ڇا جي آ دشمني
 ٻئي کي ڇڏي ڏي پنهنجي نيت صفا هجي
 بادر صبا تون چئو وڃي منهن جي مسيح کي
 زنده ڪري مٿي کي ڪا اهڙي دوا هجي
 اهڙو ته ڪم ڪندس ته مان ٻيهر ڪڏهن وري
 مونکي هي ڀل ته دل جي لڳي جي سزا هجي

هن منهن جي ٿي مرض جو آهوني حڪيم آ
 اڪثير جهڙي جنهن جي نظر ۾ شفا هجي
 بڻجي مري خدا جو قسم آهي ”دادنا“
 اسيد جو ڇي ڪين ڪي دل کي ڀيرا هجي

دوا ڪيسٽائين

ستائيندي تون اي منا ڪيسٽائين
 رهي مون کان سگهندين جدا ڪيسٽائين
 ڪندين منهن سر جي گلا ڪيسٽائين
 ۽ ڏيندين وري بد دعا ڪيسٽائين
 حياتي کي هوندو بقا ڪيسٽائين
 ڇڏيندو ڪنهن کي خدا ڪيسٽائين
 جو آهي مرڻ وارو تـو لـه تنهن جي
 ڪندو ڇا ڪو حاذق دوا ڪيسٽائين
 اجائي جو بي عذر ”دادن“ سا هيئن تون
 رڻسو رهندين ڏس دلربا ڪيسٽائين

انڊ چانور سنڌ جو

ٿي ويو اڄ آسمان بر دور برتر سنڌ جو
 شان مسلم سان ٿيو آهي مٽي ڪر سنڌ جو
 سنڌ کي لوڏو نه آهي سنڌ هوندي سبز سر
 حشر تائين شل ڏسان آباد هر گهر سنڌ جو

سڀني ملڪن ساڻ آهي سنڌ جو واپار پڻ
آه قلمزم تي ڪراچي شهر بندر سنڌ جو
عام چوڻي آهي، سنڌ آهي قلندر لعل جي
سنڌ کي آ فخر آ حاڪم قلندر سنڌ جو
سڀني ملڪن ۾ گهڻو مشهور آهي ”دادنا“
خلق مهماني پلو ۽ انب چانور سنڌ جو

موت گهر ۾ گهرائين متان

دغا باز سان دل لڳائين متان
سڄي عمر جو غم پرائين متان
پراڻي کي پنهنجو تون پائين متان
سڏين ڪنهن ڪمڀڻي کي سائين متان
اڻائي سان اڪڙيون اڙائين متان
چوڻ منهنجو دل تان پلائين متان
ڏکي يار سان پيچ پائين متان
پنهنجي گهر کي هٿ سان جلائين متان
اجايو ڪرين دانهون افسراد تون
مٿئون خلق ساري ڪلائين متان
پيچي بي وفا ڪڏهن تون بيمار ٿي
ڏسي وائسي زهر ڪائين متان

ڏٺي دل تون هٿ سان ۽ هٿ سان سڏي
 پنهنجو موت گهر ۾ گهرائين متان
 جو بروقت ئي آزمائيل هجي
 انهي کسي وري آزمائين متان
 سڄي دوست تان صدقي سڀڪجهه ڪجي
 ذرو ٻرزو پٺ تي بچائين متان
 رڪي ڪونه ٿو ڪنهن جي تر جيتري
 پنهنجو راز ٻئي کي ٻڌائين متان
 ڏٺي سڀڪي ڇڏ تون وفادار کي
 چئي پنهنجو ويسه وڃائين متان
 ڪنهن بي درد معشوق جو ”دادن“
 خبردار عاشق سڏائين متان

مشهور ڪين آهيان

مخالف منهنجو ڇا ڪيون بي سبب اي دلربا ٿيو آن
 عجب آهي اجائي جو اسان ڪيون تون خفا ٿيو آن
 تون منهن جي واسطي اي جان من فتنه قضا ٿيو آن
 دماغ آهي نه ٻررو جڏهن لاکون جدا ٿيو آن
 اڃان مجنونءَ وانگي مان ٿيو مشهور ڪين آهيان
 نه ڪي مشهور تون لعلان جي وانگي جابجا ٿيو آهين

خدا کي علم آهي ڪا خدا جي آه قدرت جو
 مري ٿي آس منهن جي ڪين توڙي بيوسا ٿيو آن
 جواني جو پرايو موت ”دادن“ تنهنجي الفت مئون
 ٿيو دشمن دوست مئون افسوس آهي ڇا مئون ڇا ٿيو آن

اغيار ٿيو

مون يار کي يار گهڻوئي ڪيو پر يار نه منهنجو يار ٿيو
 فسوس اهوئي يار اٿم جو يار مئون هـ و اغيار ٿيو
 هتي ڪانه ڪا هي اميد سڄڻ سر پنهنجي پڇي بيمار ٿيو
 منهن جي ڪاڻ زمانو آهي سڄو ڄڻ اوندهه ۾ اندوڪار ٿيو
 آ ڪلهه جي خبر آغوش ۾ هو هڪ ٻل نه ٿي مون کان ڌار ٿيو
 قدرت رب جي آهي جو آهيان يار مٿيون مان بار ٿيو
 ٿي عمر سڄي برباد وئي اهڙي پاڻ کي پهريان ڪل
 نه پئي
 اچي موت نه ٿي پئي ڏاڍو چڱو منهنجو چڱ ۾ جيئن
 لاچار ٿيو
 هالي ”دادن“ اهڙيون دانهون نه ڪر انصاف نه آهي
 انهن نه ڪر
 جو آيو ڪرڻ ۾ يار لئه آخر ڪم ڪار سڄو بيڪار
 ٿيو .

چڏيڻ دل ڦٽي ڦٽي

هيڏي اک نه سڄڻ ڏس پئي چڏيڻ دل ڦٽي ڦٽي
 ڇا ڪئون محب وئين منهن مٽي چڏيڻ دل ڦٽي ڦٽي
 تنهنجي تابش تاب تورن ۾ سهڻا سائين سمجھ سون
 ڪونه عشق جي بازي ڪئي چڏيڻ دل ڦٽي ڦٽي
 توهان ڪونه چلي ڪو چارو ويو ساه سندن مان سارو
 بحري بازار مثل وئين جهڙي چڏيڻ دل ڦٽي ڦٽي
 رڻي جانب يار جڏهاڪون تنهنجي سر جو قسم آ
 نڏهاڪون

نه ٿو مرض اندر جو هتي چڏيڻ دل ڦٽي ڦٽي
 سارو زهر لڳي ٿو زمانو ”دادن“ تنهنجو يار ديوانو
 جيڪو ڏينهن ڏکڻ جا ڪئي چڏيڻ دل ڦٽي ڦٽي

رڳو تنهنجو غم آ

- رڳو تنهنجو ماتم رڳو تنهنجو غم آ
- اها ڪار منهنجي اهو منهنجو ڪم آ
- ۱- سوا عشق جي عشق واري جو ڪوئي
 نه اسلام ملت نه مذهب ڌرم آ.
- ۲- اوهان يار پويان ڪريو پير چو ٿا
 اسانجو نه ساڳو ئي ثابت قدم آ
- ۳- دلارام ”دادن“ محبت کان تنهنجي
 نه هٽندو هي جيسين حياتي جو دم آ

سنسار جي ويجهو

تو ڀانيان موت پنهنجو مان وڃڻ دلدار جي ويجهو
 جهلي دهشت وڃان ٿو ڪين ڪي مان يار جي ويجهو
 دماغ آه نه هورو ۽ طبيعت پي نه پوري آ
 لڳي وئي تار ويجهي ڪين ٿو ڪم ڪار جي ويجهو
 سندس رخسار ويجهو ويجهي ڪيئن جو مار زلفن جو
 ڏنگن جي لاء ويندو آ سندس رخسار جي ويجهو
 ڪري ٻر منهن هليو ويجهو، هي سمجهي يار ٿو چرچو
 وري اچبو نه اصلي پي وفا سنسار جي ويجهو
 ڪٿي سون عمر ڀر توبه چڱو ٿيو جو وري بهتر
 محبت لاء وڃبو ڪين ڪي دلدار جي ويجهو
 خبر ناهي هي ڪهڙي مونکي ٿي بيماري وئي آهي
 جو پنهنجو پي اچي ٿو ڪين مون بيمار جي ويجهو
 کڻي تالوار مارڻ منهنجي لاء ايندو ته اي ”دادن“
 جهليندس پنهنجو گردن مان وڃي تلوار جي ويجهو
 منهن لڪائين ٿو

تون مونکي جڏهن ڪڏهن اي سڄڻ سائين ستائين ٿو
 مان تنهنجو آهيان مونکي تون ڀڄجو ڪين پائين ٿو
 رسامي جي آ معنيٰ خود محبت ٿا ڇهن جنهنکي
 هي حاضر آ هر منهنجو اجايو آزمائين ٿو

اگي جا هنئي نوازش تنه جي مون تي سا هيئر ڪا نه هي
 نڪي مونڏي نهارين ٿو نڪي مونسان گالهائين ٿو
 خدا دشمن جي گهر ۾ پي نه دلين جو وجهي جهيڙو
 ڏکيل آهيون اگني تون ڏکين کي ڇو ڏکائين ٿو
 پري کان ئي سون ۾ اي سچن سائين قسم تنهنجو
 سچاڻان توکي ٿو باقي ڇو مون ڪئون منهن لڪائين
 مري ويٺا سون هڪڻي جو اهي ڏک پيٽ ۾ پائي
 اڃا يو زور ”دادن“ ساڻ ايسڏو آزمائين ٿو.

خدا جو قسم

سواء يار جي نڪري ٿو دم خدا جو قسم
 وئي ويو غم ٿي خوشي وئي عدم خدا جو قسم
 درد فراق دم فرحت اٿم خدا جو قسم
 نه ڪنهن جو ڪنهن ۾ پوي ڪوئي ڪم خدا جو قسم
 ڪمال آهي محبت جو جو تصور ۾
 ٿو دل کي خم وجهي زلفن جو خم خدا جو قسم
 ڏسي ڪو منهنجي اکين ساڻ بدگمان صاحب
 خدا جو شان آ منهنجو صنم خدا جو قسم
 ويو هو پاڻ فقط پنهنجو سنگدل مون وٽ
 ڇڏي هليو ويو رنج و الهم خدا جو قسم

چون ٿا خواه مخواه منهنجو خيون هارڻ لٽ
 کٽي رهيو آ مخالف قسم خدا جو قسم
 پڄڻ گهرون ٿا جي ڪنهن ڳالهه جو ته هو هڪدم
 کٽي ٿو ڪوڙا خدا جا قسم خدا جو قسم
 اسان ته ٻار کي آهيون نه يار ياد پر ”دادن“
 اسانکي يار جو ڪاٿي ويو غير خدا جو قسم

اڳيرو هجي

بي سمجهه کي ڇڏي ڏي پلي اڳيرو هجي
 تڏي ڏيس نانگ جو جاڏي ڏرو هجي
 هنڌ دوستي جي سودو هجي پر ڪرو هجي
 لالچ جو دستو دوست سان بلڪل ڍرو هجي
 شهر ۽ حيا جو اک ۾ ذرا ڪجهه ڏرو هجي
 اهڙو نه ڪڻجي ٻار جو وت کان گهرو هجي
 ٻين ڏٺي انهي کي ساڙجي صد ٻار دوستو
 ڪاٺ جو جو ڪرو هجي ڪم جو پرو هجي
 ٻين پيو خدا کان ڪجهه نه گهران ٿو اي ”دادنا“
 هي پنهنجو سر سڄڻ جي جتي جو ٿرو هجي

جهڳڙو نه وارجي

گذري ويو جو وقت سو موليٰ نه سارجي
 بي سمجهه ساڻ پنهنجو مٿو ڪين مارجي

اڄڪله وڏو غريب ٿي ڪهر ۾ گذارجي
ٿوري گهڻي ڳالهه تان جهڳڙو نه وارجي
اهڙو ڪجي تجربو جسم پٿر پڪهارجي
دشمن کي هٿ سان ڪين ڪي رستو ڏيکارجي
قدرت خدائ جي آه اسان کئون اي ”دادنا“
سويي ٿئي ٿو جهن کي نه ڀرسان بهارجي
ويسر نه ڪڍي

دشمن ڪنهن جو رب ڪري دلبر نه ٿي پوي
پرڀا ڪنهن غريب کان محشر نه ٿي پوي
گمراه راه ۾ ڪو مسافر نه ٿي پوي
شل رحم دل ڪو ماڻهو متنگر نه ٿي پوي
واعدي جي منهنجي يار کي ويسر نه ٿي پوي
هاڻو منجهان اي دوستو نهڪر نه ٿي پوي
دانهون نه ڪري ”دادنا“ دانهن منجهان متان
دل دلربا جي مٿس مان پٿر نه ٿي پوي
باه پري

منهنجا حبيب . ونڪان ٿون هڪ ڀل پري نه ٿي
ڏاهي بدن ۾ باه پري ٿي ٿوري ٿي
وئي جا هٿن مان دل سا ڪڏهن پي وري ٿي
تنهن جي مري ٿي پر مٿا منهنجي مري ٿي

سچ ٻار آهي ڪوڙ جتي ٻيڙي تري ٿئي
 جنهن دل ڏٺي سڃاتو اها دل مري ٿئي
 آهي جا ليڪ ۾ سا ڪڏهن پي ٿري ٿئي
 سڀڪجهه ڪري ٿي قدرت قسمت ڪري ٿئي
 ”دادن“ غلام آه سچن تنهنجو عمر ۾
 ڪاري وڌو جدائي، جدايي ڪري ٿئي
نتيجهو پيش آيو آ

زماني کي ڪهڻو ئي مون عزيزو آزمايو آ
 مگر ان مان عجب جهڙو نتيجو پيش آيو آ
 هوا جي يار سي اغيار ٿي ويا تار ڏئي ٽوڪا
 اسانجو آسرو حق پاڪ ٿي جنهن جڳ اڀايو آ
 سوين صفا ڏٺم اهڙا ذري گهٽ سر وڃن جهڙا
 مگر ان مان اڃا تائين مونکي قدرت بچايو آ
 دنيا جي خواب جون خبرون مٿان سڄي جهن ”دادن“
 سوا دم جي آ، دم پيدا ٿيو ڪل ڪم اڃايو آ

هٿ قضا جو

اي ڀارو پاڻ کي ويچار ڏاڍو دلربا جو آ
 چڱو ٿيو فڪر نه خفيل هرڪو خدا جو آ
 نه ڪنهن کي زور سان ميندي لڳائي سگهجي ٿي هرگز
 اهو سڀ ڪنهن جي مرضي تي چڙيل سودو رضا جو آ

نه ڪنهن طوفان قلزم کان ٿيل ڀرپاد ميان آهيان
 منهنجي قسمت جي پيڙي کي لڳي ويو هت قصا جو آ
 ڏسي مايوس ۽ غمگين مونکي پيو چوي هرڪو
 قسم آهي خدا جو هي ته ڪو ڪاڏل بلا جو آهي
 اجايو زير بالا چئجي پر پٺ پٺن کي چو ”دادن“
 پنڇي جي ڪين ڪي سگهجي ته ڪهڙو ڪم ڪلا جو آ

چور گهر ۾ آ

لطف منهنجي واسطي آبادي ڪئون وڌ ٻر ۾ آ
 باغ ۾ مون لاءِ آهي سِر ۾ گر ۾ ۾ آ
 چمر جانا جيئن نڪي جادو نه ڪي مٿس ۾ آ
 مثل ابرو نڪي ڪنهن ٽينگ جي چهر ۾ آ
 گرچ مان بيمار آهيان بستري تي موت جي
 انتظاري ڪار ۾ تب ديد پنهنجي در ۾ آ
 منهنجي دل ۾ آه دلبر واسطي الفت ۽ انس
 ليڪ منهن جي واسطي جهڳڙو دل دلبر ۾ آ
 چو ڪرڻ گهرجي اجائي جو پئي پاسي چور چور
 جاچ وٺجي ٿي ته هوڏانهن چور پنهنجي گهر ۾ آ
 تون قيامت جو ٿي زاهد پيو پلي ڪي انتظار
 منهن جي ڪان ٻريا قيامت يار جي نهڪر ۾ آ

بس خزان آئي چمن جو حال ڪهڙو ٿو رهي
 اڄ فقط بلبل نه پر خود باغبان چڪر ۾ آ
 ڇا ڪندو انسان ڪو ڪنهن تي نوازش ”دادنا“
 آهرو پنهنجو اڳي پو خالق و اکبر ۾ آ.

وقت نماز آيو

انسان جي صورت ۾ بنده نواز آيو
 مخلوق بانهاز ۾ خالق بي نياز آيو
 مطلوب ڪاٿي ٿي ۽ طالب ٿي آيو ڪاٿي
 ڪاٿي شڪار ڪاٿي بڻجي هو باز آيو
 ڪاٿي ٿي آيو تخت هزاري جو رانجهن چاڪ
 مڃمود ڪاٿي ڪاٿي بڻجي اياز آيو.
 منصور جي هو پردي ۾ سوري تي پاڻ هو
 زاهد جو دين ٿوڙي ڇپائي ڪو راز آيو
 احمد احد جي وچ ۾ فقط مير جو فرق
 معمولي مير جو هو رکي امتياز آيو
 شير ڪربلا ۾ ڪسڻ وارو ڪير هو
 خودهي شهيد ٿيڻ لڳو ٿي خود جان باز آيو
 ٻيو وقت ٿي نه شعر کي هو قتل شاه لڳو
 وجه شعر کي لڳو جڏهن وقت نماز آيو
 هر شيءِ ۾ آه پاڻ هو اي ”دادنا“ محيط
 آهي وٺي عدم کان حقيقت دراز آيو

حضرت محترم جناب پير ابراهيم جان سرهندي

سخن جي فن جو ماهر ۽ اهل فن دادن

سخن شناس سخن سنج خود سخن دادن

مئي ادا سان مسخر ڪري ٿو محفل کي

دليون ٿو موهي وجهي دم ۾ من موهن دادن

عجب نه آه ته فرهاد بڻجي هالم ۾

لکن ادب جو جبل آيو ڪوه ڪن دادن

وڃي وٺوس خزاني مٿون زرهه جي ورڇون

وراهي دوست جي دردن جي وينو ٿن دادن

ستي ڪاتو کي سري ڪجي جو سڙي ويو سرير

برهه جي باه ڪيو بيحال هي بدن دادن

ٿريو ٿڌو تون رهين شال تاب طول حيا

عدو تنهنجا پلي پيا ٻرن سڙن دادن

سدائين طبع سندس باغ ۽ بهار آهي

گلن ڦٽن سان ڀريل آه ڇڻ چمن دادن

”خليل“ شال اڳيان خلق سر بلند هجي

مگر خدا جي اڳيان هوءَ سر فگن دادن

بازار ۾ آهيان

پڇو ٿا ڪهڙيون خبرون مان وڏي آزار ۾ آهيان

نه آهيان پنهنجي وس ۾ بس وڃي پيو تار ۾ آهيان

دل نادان تي ڪهڙو الائي پيو اثر آهي
 نه پنهنجي ڪا خبر آهي نه پئي ڪنهنجي پچر آهي
 ٻڌل اهڙو خدا ڄاڻي خيال يار ۾ آهيان
 نه راحت آ نه رخصت آ نه فرصت آ نه فرحت
 قيامت تي قيامت آ مصيبت تي مصيبت آ
 تري تي سر ڪنيو ڪنيو سري بازار ۾ آهيان
 قسم آهي خدا جو پاڻ تي ڪنهن خار ۾ آهيان
 ته تلاءوار آهيان انتظار ۾ آهيان
 اي ”دادن“ ڇا ڪريان ڏاڍي پيل ويچار ۾ آهيان

ڪفن چيري

رسامي يار جي يارو ڇڏيو آ تن ۽ من چيري
 نه آهي رت ڦڙو منهنجو ڏسي ڪوئي بدن چيري
 جنوني جوش کان پنهنجو ڇڏيم هي پير هن چيري
 لنگهي وئي آه پنهنجي نيل گون چرخي ڪهن چيري
 پچو اي رازدان خبرون ٿا ڪهڙيون منهنجي سوزن جون
 پلي وانگي وڌو آهي بدن هن گلبدين چيري
 اي يارو لحد کان اڳهر ائين ٿي پئي سڄي منهنجو
 اچي تڪڙو ٿي تڪڙو منهن ڏسي منهن تان ڪفن چيري
 ڦٽي سامهون ڏئي تنهنجي ئي مارڻ لڳو اي ”دادن“
 ڪڍي پيو سيند وارن مٿون سڏي هو سيم تن چيري

برباد ايترو

ڪر دوست منهنجي دل کي نه برباد ايترو
هر هر ستاه ڪين ڪي افسراد ايترو
تنهنجي ملڻ کان اڳهر متان خاڪ ٿي هوان
مون کي نه پنه اي منهنجا سچن ياد ايترو
دانهون ڪري بخار ڪيان دل جي درد جا
چڏ ٿورو مونکي اي پرين آزاد ايترو
ڪنهن غير سان ستم جو شڪايت متان ڪرين
”دادن“ کي رک نه دلربا ناشاد ايترو

ڀلي وڌن ڏوندا

خدا ڪري ته ڪهين جو جدا حبيب نه ٿئي
اهو هي درد آ دشمن کي پي نصيب نه ٿئي
لکين رقيب جهان ۾ ڀلي وڌن ڏوندا
فقط سوال رکو جان من رقيب نه ٿئي
زنجير زلف جي ۾ بي وس بي خيال مون وانگر
مبادا اوچتي ڦيڏي ڪوئي غريب نه ٿئي
فراق يار ۾ بيمار ٿئي اڪر ”دادن“
مٿانهن تنهنجي مٿر ڪوئي طبيب نه ٿئي

جهڳڙو ڏٺو

جهڳڙو ڏٺو من بي ولا تون ئي وفا جو گهر
 هئين ڪير ٿو چوي ته ڪو تون آن جفا جو گهر
 ڪاڏي وڃان مريض مان بيمار عشق جو
 گهر تنهنجو منهنجي واسطي آهي شفا جو گهر
 ڄمڪا ڪيئي دعا سا ته ٺهيو مگر پرين
 تون ٿو پئين مان ٿي سمجهو توکي دعا جو گهر
 همئن ڪون ڪو چوي ته ڪو آجو مان آهيان
 دنيا ۾ هر ڪو آدمي آهي خطا جو گهر
 گهر پنهنجي کان نه پنهنجي تون دادن کي ڪر منع
 هر ڪنهن جو گهر اڳي آهي اهي ڇا جو گهر

گلا بڻجي آئي

وفا منهن جي حق ۾ جفا بڻجي آئي
 خوشي جا هئي سا سزا بڻجي آئي
 سڌي سامهون منهنجي سيني ۾ هڪدم
 نظر هن جي بجلي هوا بڻجي آئي
 چوان ڇا ته ڇا مومن آ ڇا بڻجي آئي
 رضائے متمڪر قضا بڻجي آئي
 تمنا هو آخر ٿيو انداز پورو
 جا اڪل دل ۾ هئي سا اها بڻجي آئي

اسانجو آ ڪو لوڻ ڪڍڻو اي ”دادن“
 جا نيڪي هئي سا ڪلا بڻجي آئي
ڏوهيڙو سرائڪي

پٽ ست خم جهٽ پٽ دٿي دا پٽ پٽ تي نا ڪولين
 هولي ٻولين
 هٿ هٿ سودا هٿ هٿ آئي ڪٽ ڪٽ تي به ٽولين
 هولي ٻولين
 ڇٽ وٽ ڏي مٿ ڳٽ نٽ مارئي مٿ ڇٽ ٽون
 منهن اولين هولي ٻولين
 گهٽ گهٽ ٿي ڪرڪٽ سر ست پا ”دادن“ گهٽ
 جهٽ ڳولين هولي ٻولين

ڏوهيڙو سرائڪي

بند بند لڳا دل بند بند تي زلف دے بند ڪمند ڪيتا
 نهين همد پسندهئي جند تيڏي دي تند چا حسرت مند ڪيتا
 پيوند ٿيا ڏک رند ڏيڪان اهين بند چا ڪند نمند ڪيتا
 اڄ داد محمد داد ٿيا اهين هئي دانشمند ڪيتا

ڪلام سر قلنگ

جهنگ ماهي دا خلد برينر، مجهين وچئين نال مڪينر
 ۱- بن ماهي دے ڪٿي جاوان- اک پل ساعت صديان پياوان
 گذرن گهڙيان سال مهينر

- ۲- وچ دریا دے دیر تماشے۔ لک ھیران دے لڑہ لڳے لاشے
غرق تھے غوراب سفینے
- ۳- شانان والا صاحب اعلي۔ شاہ جہان دا تاج دا والي
وچ پیلے دے تخت نشینے
- ۴- وچ گرداب دے توڑ نبائسي۔ لاش مٹی دے چاکل لائسي
ایجھا ”دادن“ دل نون بقینے

کلام سر تلنگ

- ۱- ول پردیسی دیولا جانی۔ ڈور کیتو وچ ملے مکاني
ہکڈھان آس ڈینھن ملے دے۔ کلسن ساری راز رس دے
فکر فراق دے تیس فانی۔
- ۲- رات ملے دي عید منیسان گھولي آپ نون گھول
گھ۔ ئيسان
نظر کریسان سر قربانی
- ۳- عشق قیدے دا تلک لڳئيسان۔ بار ملامت هر
نے چائسان
جٹیان پئسان گل صہعانی
- ۴- یار ”دادن“ نون چین نہ آندا۔ تئین بن سارا جڳ
نھن پاندا
وسدا ویڑھا۔ جج ویرانی۔

سراڙڪي ڏوهيڙو

سڌي پٿر مين عشق واليان دي سچ دے وچ آبادي
جنهان عشق خريد نہ ڪيتا انهان دي عذر ڪهي افرادي
مر وڃي دے سوپ نہ ٿيسي ه منزل جور جفا دي
آڪر ”دادن“ اهي دلير سڏجن جنهان ماريبا نفس فسادي

ڏوهيڙو

سهيان دے نال نہ هر ڪوئي گذارے پر ڪوئي ڪو
جهن دے نال گذارے
انهن پار ڪري لڪ پار ڪيان ميڏا ماهي وتے انهن پارے
فڌ ڪروني اڌ ڪرڪم وڃدي تن وچ تارے
آڪر ”دادن“ مين ايويں روان جيوين وڃي ڪونج قطارے

ڏوهيڙو دادن

يار ڪريڏا مائے دل ڪون مائے يار دے پاندے
صدقے جاوان سهڻا سڪنا تون جو اڄ واعدے ياد نہ آندے
لاندے جهڙے ترڙ بنادے آتے چوڙ ڪے مول نہ ڄاندے
آڪر ”دادن“ سهاڪن تي سا جو مڪن ڏينهن ڏڪندے

ڏوهيڙو سراڙڪي

نال انهان دي لڳ ڪيے هے ياري
هے موت شڪار جنهاندا - ڪاندے ني جهڙا ماس ماڻهون دا

هان مين پي طعام تنهاندن ڪيجهه سور سٿاوان ڪنهن نون
جو وال نهين اڪ واندا جنهان ”دادن“ مينون درد ڏنا
مين هان نوڪر خاص انهان دا.

وهاريان ڪٿي

سوا در سڄڻ جي گذاريان ڪٿي
انسر جا مان اوٿار لاريان ڪٿي
سڄي رات ويٺي ٿي گذري وڃي
بي آرام دل کي سمهاريان ڪٿي
اها جاءِ مونکان لپي ڪانه ٿي
اچي هو ته هن کي وهاريان ڪٿي
نه اڄ داد فرياد آ ”دادنا“
ستگر هنر تي پڪاريان ڪٿي

دادن فقير آهيان

دنيا ۾ چند گهڙيون باقي اسير آهيان
ٿورو ڪو وقت هائي زندهه اخير آهيان
سڄڻ جي واسطي ڄڻ مان ڪنڊو ڪير آهيان
دشمن جي دل ۾ هر دم مان مثله تير آهيان
دنيا پلي چوي پر دنيا ڇڏا راز ڄاڻي
مفلس مان آهيان ليڪن دل جو اسير آهيان

گهولي وجهان وڏا ڪي ماڻهون مان جيل اندر
پر مان وزير ناهيان ”دادن“ فقير آهيان

غزل سچڻ ڪي

آهي ڪو جو سمجهائي وڃي منهن جي سچڻ ڪي
اي دوستو هو ليکي ٿو منهن جي چوڻ ڪي
گذرن ٿا سڀني موت جا دن موت جون راتيون
صدق ڪري مان ماڙيان جدائي جي رهڻ ڪي
برسات ٿي گهوڙهن جي وس منهنجي اکين مان
اي يارو مان روڪي ٿو سگهان ڪن رڻ ڪي
مون زندگي ۾ اهڙو اڳي ڪم نه ڪيو هو
لڳندو نه گهڻو وقت آ ماڻهوءَ جي ڪرڻ ڪي
بيو ڦاٽي پوي جيڪي اي يارو مان ڏسان ٿو
شاباس نه هجي منهنجي انهيءَ صبر ڪرڻ ڪي
دلدار سچڻ يار بنان ڪهڙو جيئن آ
اي ”دادنا“ مان باه ڏيان اهڙي جيئن ڪي

خدا ڪري

مون ڪري جو حيا ڪري ڪوئي
منهن جي دک جي دوا ڪري ڪوئي
جيئن مجبور مان ٿي پيو آهيان
تيئن نه ٿي پئي خدا ڪري ڪوئي

هڪ ڪو عيبن ۾ پيو پريو آهي
 ڪونه ڪنهن جي گلا ڪري ڪوئي
 هن جيئن کان مري ويان ”دادن“
 مونکي اهڙي دعا ڪري ڪوئي.

انسان آيو آهي

انسان آيو آهي شرافت جي واسطي
 انسان آيو آ نه بغاوت جي واسطي
 انسان عادي آهي خرابت جي واسطي
 الله پاڪ آهي عنايت جي واسطي
 آ انتظام جنگ قيامت جي واسطي
 آ انتظار عام امامت جي واسطي
 اميد ڪهڙي ڪنهن ۾ ڪيون هر ڪو ”دادنا“
 ويٺو ڪنهن آ پاڪي حجابت جي واسطي

ڪم هوندو

ههڙو ڪنهن کي به نه مون جهڙو الم غم هوندو
 پر جي هوندو ڪنهن کي نه مونکان ڪم هوندو
 ڏند ڏسبا ڇا انهي جا ڇا اڏاوت ڏسبي
 جنهن جو معلوم ننڍي هوندي اڳ ۾ هوندو
 عمر ساري نه کلڻ جي نه خوشي جي هوندي
 مونکي محبوب رٿل جو رڳو ماتم هوندو

ڪونه ٿو ياري رکي ڪنهن سان اوئين اڄ ”دادن“
جي رکي ٿو ته ضرور اڳلي ۾ ڪو ڪم هوندو

دلبر ڪهي

پيو نه ڪجهه مونکي ڪهي هڪ داد گر دلبر ڪهي
شاهه خوبان شعله رو بس حسن جو پرور ڪهي
ٿو ڪهي دلبر خلاصو پيو ٿو ڌمچر ڪهي
شهر آبادي کان مونکي ڪوهر صحرا ۾ ڪهي
دل چوي ٿي يار ڏي اڏري وڃان جيڪر شتاب
پر اڏامڻ واسطي ٿو مرغ دل کي ٻهر ڪهي
خانصاحب کي خدا جي نالي تي ووٽر ڪهي
پڇ پڇان جي واسطي ٽڪڙو بگي موٽر ڪهي
تون ڀلي ۾ زاهد پڙه وڃي فرض نماز
مونکي سجده واسطي ”دادن“ سڄڻ جو در ڪهي

جفا نه ڪر

اظهار راز عشق جو اي دلبربا نه ڪر
مون باوفا سان يار تون جو رو جفا نه ڪر
ڏي منهن جي دل جي بدلي ۾ دل پنهنجي دلبربا
ايماندار ٿي ڪري اهڙي دغا نه ڪر
ڇا ٿو چوین نه آهيان اشاري جو انتظار
او بدگمان اهڙي تون مونکي دغا نه ڪر

مدمو جدائي جو نه سهان ٿو اي همنشين
هڪڙي گهڙي به پاڻ کان مونکي جدا نه ڪر
وجهه هار تون کان جو گلي ۾ تون غير کي
”دادن“ جي دل جي شيشي تي پتر ڦٽا نه ڪر

موگو منتظر

سر محبت ملڪ ۾ سر مرد مرڪي ميٺ مر
مچ مچائي مچ مدامي مرد ميدان مئون م ور
مام معني موج منصوي مڙئي من ۾ مقير
مونجهه منجهه موجهو م منجهه مل مونجهه جو ماري مچر
رملت موائ مرڪ مردن مردن رملت موائ ۾ مرڪ
مان مانجهي مگ موندائي ٿي م موگو منتظر
”دادنا“ مهندار مطلب مـون مليو مطلوب مان
مـه ملي مـه خاني مان مـي نوش مرڪـهـو منتشر

چڻ گهرجي

تجي عاشق نه سر ڪارو خواري جو کڻ گهرجي
لٽي لوڙهو سلامت جو ٽپو ڏيئي ٽپڻ گهرجي
تجي بي سر ڏجي پو سر نه ڏسجي ڪنهن نصيحت کي
ڪشالو قرب وارن لئه چوڻ ڪهڙو ڪرڻ گهرجي
اگر ڪنهن جاء تي ويچار واري گفتگو ڪاڻي
ڪچهري ۾ ڪجي پنهنجي ته پئي جي پي پاڻ گهرجي

جتي الفت صداقت ۽ محبت ناه ڪنهن منهن جي
 نه آزي مان اتهون پنهنجي پڙي ساجهر پٽن گهرجي
 خدا ڄاڻي سموري زندگي ۾ ”دادنا“ مونکي
 نه گهرجي دور دنيا جو فقط هڪڙو سچن گهرجي
 خال ڪارو آ

سوا صورت سڄاڻن جو اجايو سير سارو آ
 مگر هن مام مخفي جو مسئلو سخت پارو آ
 لهي رخ پاڪ تي بيٺو غلافي زلف جو پردو
 سنڌي مان سينڌ جي بس باب بيت الله وارو آ
 ڪري ٻئي چشم چاندو ڪيون ٻرن قنڊيل ڪعبي ۾
 هجر اسود عجب لب لال وارو خال ڪارو آ
 بدانس درميان اڀرن جي سجده گاه ثابت ڏس
 ادا آت فرض ٿيندو سمجهه هي اونهو اشارو آ.
 سنڀالي سر پرستي جو درست ٿي درس پڙه ”دادن
 نفی اثبات جو جنهن مٿون نظر آيو نظارو آ
 مڙو پاڻي نه آ

ڪهور گهائيندڙ اکين جي تيز ترشائي نه آ
 تنهن ڪري تصوير جانان جي مون چيرائي نه آ
 بي نه گل آغوش جي ڪجهه سمجهه ۾ آئي نه آ
 بند هڪ رفتار پيو گفتار گهرائي نه آ

بت پرستي مذهب اسلام پر آئي نه آ
 بت پرستي آ و ليکن حق پرستائي نه آ
 مون اڳيان صورت سندس موجود آ پياڻي نه آ
 "دادنا" بي جان صورت جو مزد پاڻي نه آ

پهت

مزدو نه رهيو ملڪ ۾ ڪاهي پيو رڪن
 ماڻهو ٿيو جن، جن نه رهيو جيو ۾

هوا ۾ هوا ٿيو

حيرت سان ڏسان ٿو ته زماني کي ڇا ٿي ويو
 پت هڪڙي پيءُ جا بخت ٻنهي جو جدا ٿيو
 هڪڙو وڃي ٿيو شاه ته هڪڙو گدا ٿيو

بيمار عشق جو نه ڇڏو ڪنهن علاج سان

عيسيٰ وٽان پي موليٰ وري لا دوا ٿيو

جلوه حسين ناگهان اي "دادنا" ڏسي

هڪدم هي مڙهڙو هوش هوا ۾ هوا ٿيو

اقرار ايندي ويندي

دلبر ڪئي آ مونسان گفتار ايندي ويندي

سهڻي ڏٺي سندس مون رفتار ايندي ويندي

اڳيون جڏهن ڪيائين بي وس تڏهن ڪيائين

اڀرن سڀني هيائين تلوار ايندي ويندي

لالي هلي لبن تي حيران ڪيئين حسن تي
 چوڙي ڇڏيائين ڪلهن تي سڀ وار ايندي ويندي
 ”دادن“ سڄڻ سندا هي ٿورا سگهي نه لاهي
 ڏئي ويو وصل جا آهي اقرار ايندي ويندي

ٿر نه ترسانجي

پهريان چئجي ٿو ته جيڪر دل نه ڪنهن سان لائجي

- ۱- پر وڃي ٿو پاڻ پهنجو پاڻهي ڦاسائجي
- ۲- ڪوشش ڪري اوکي جڳهه تي اک وڃي اٽڪائجي
- ۳- عشق بازي کان نه مڙجي توڙي صلحو ڪائجي
- ۴- اوستي فرهاد جان ڪنهن ڪوه جو ڪر لاهجي
- ۵- يا ته ڪو مجنون وانگر بر وڏو برسانجي
- ۶- دادنا هر ڪجي صدقي سڄڻ تان تر نه هڪ ترسانجي

نه ٿيو

دل غضب ۾ وئي هلي بس داد دل جو ڪونه ٿيو
 دوستو اهڙي جيئڻ کان موت منهنجو چونه ٿيو
 سڪ ڦٽائجي ڏک پرايم واه جو سودو ڪيم
 جو مون پنهنجو پاڻيو ٿي ڇا ڪئون منهنجو سو نه ٿيو
 عام چوڻي آه ميندي زور جي لڳي نه آ
 رنج جو ڪنهن سان ملڻ جهڙو ٿيو تهڙو نه ٿيو

يار جي خاطر اسانجو سر ويو تان سون ٿيو
هيڏي قرباني منجهان پي داد ”دادن“ جو نه ٿيو

ٺاڻي ڪوٽ ۾

سڀ ڪجهه هلي رهيو آ شرافت جي اوت ۾
آخر عيوض انهيءَ جو خراب آهي موت ۾.
پدمن جي هوندي ڪنهن جي پي پوري نٿي پوي
پورو آ هرڪو سوت ۽ نيڪ ٺاڻي ڪوٽ ۾
اڳ سڀ ڪنهن جي تڏهن کلي ويندي ”دادنا“
ماڻهوءَ کي لڳندو موت جو ڌڪ جڏهن چوٽ ۾

بھانو ٿيو

- آهيان تيز نظر جو نشانو ٿيو
اک اک سان ملڻ جو بهانو ٿيو
- ۱- وٺي رخصت جڏهن هو روانو ٿيو
مون لاءِ ظلمت سڄو هي زمانو ٿيو
 - ۲- منهن جي دل جو چمن پي ويرانو ٿيو
آهي آتش ڪدم آشيانو ٿيو.
 - ۳- وجهي پاڇو پري وانگي گم ٿي ويو
جنهنجي سر کان هي دادن ديوانو ٿيو

گو گھتي رهيو آ ڪو ڪٿي رهيو آ

هن دل جا يار هزار ڪير ڪو ڪٿي رهيو ڪو
ڪٿي رهيو

ڪي ڪوڙا ڪير ڪي - چار ڪير ڪو ڪٿي رهيو
ڪو ڪٿي رهيو

۱- ڪن سان راتيون مهينا سال سڄا گڏ ويهي ڊگهي
گفتار ڪير

ڪن سان هلندي ڳالهيون ٻه چار ڪير ڪو ڪٿي
رهيو ڪو ڪٿي رهيو

۲- ڪن جا طعنا سٺ ڪن جا طعنا سٺ ڪن جا
مهڻا لک هزار سٺ

ڪونه پنهنجي ڪنهن تي ميار ڪير ڪو ڪٿي
رهيو ڪو ڪٿي رهيو

۳- اي "دادن" ناحق دل جو وڃي اڻڄاڻن سان
واپار ڪير

اڳ پوءِ جي ڪانه سنڀار ڪير ڪو ڪٿي رهيو
ڪو ڪٿي رهيو.

ويسه وڃائين ٿو

چير دلبر مون کان ڇا جي ڪري منهن کي لڪائين ٿو
ڇيائين گوڙ ڇڏ ناحق اجائي مار کائين ٿو.

چير اي بي رحم تو لئه خدا ڄاڻي مري ويندس
ڇيائين مر پلي جان مر مونکي ڇڻي ڇا ٻڌائين ٿو

چيم توتي خدا وٽ مان ڪندس فرياد قيامت ۾
 چيائين ڏي پلي جان ڏي پنهنجو ويسه وڃائين ٿو.
 چيم درويش ”دادن“ سان ملڻ واري ڪندين ڪڏهين
 چيائين تان ڏسي رهجي پڇي پڪ ڇو ڄمائين ٿو.

دادن بهاري نه رک

دغا باز سان دل دوبري نه رک
 محبت به نقصان واري نه رک
 خزاني سندو خرچ پاري نه رک
 اکر ڪار ڌارين ته لاري نه رک
 دلي دوست پنهنجو جواڙي نه رک
 بچائين فصل چور هاري نه رک
 ميان ٿي مٿي ٿي تغاري نه رک
 جي چانگي سان مارين ته چاري نه رک
 دلاسن تي ”دادن“ بهاري نه رک
 ڏکيو سر جو واپار جاري نه رک
 ڪرامت مهربور واري حضرت مرشد دستگير
 شيخ عبدالقادر جيلاني رحمت الله عليه
 هر مشڪل لئي اڪثر سخي شاه جيلاني جوان جوان
 ۱- ميربهر ٿي مريد پوڪاريو- سير ۾ جنهن ٿي سيد
 کي ماريو

منهنجي واهر ڪر وزير - تنهنجي در تي امن امان چوان
۲- نماز پڙهندي هٿ کي واڌائين - عرض عرضدارن
جو اگاهائين

دلشاد ٿيو دلگير - جنهن جي مشڪل ٿي آسان چوان
۳- ملا چيو هيءَ نماز نه آهي - عرش ڏي شاهه ڇڏيو
اچلائي

جهلي عيسيٰ چيس ٿي - تدبير - اهي نماز صحيح
وڌاڻ چوان
۴- وري پي آيو انڪار ڪيائين - شاهه امائيس
خواجہ تائين

ساڳي تنهن به ڏنس تدبير - جيڪو سمنڊ سمنڊو
سلطان چوان
۵- ڪين مڃيائين وري پي هليو ويو - بهشت جي
در تي داخل وڃي ٿيو
رضوان چيس اخير - مڃ جلد جو پهر پيران
چوان

۶- ائين ڪندي الي واري ماڻي - دانهن کڻي دربار
۾ آئي

منهنجي واهر ڪر وزير - تنهنجي در تي امن امان چوان
۷- ميربحر آيو پير چيائين - نذر هزار دينار رکيائين
کڻي پنهنجي هٿن سان پير - ڏنو ماڻي کي سو
دان چوان

۸- ملا ڏسي حيران اٿي ٿيو - شاهه مڃي سو پيرين
اچي پهيو
ٺاهيو ”دادن“ خاص نذير - پر نيمڪ عجيب پر
ديان چوان

يار جا طالب

هجي ها سِير جي ٻر ۾ تہ ٻر پي باغ جا ٿان هان
چريو هوس چا نہ جو اهڙي عنايت کي سڃاڻان هان
کڻي قاصد ويو منهنجو سنيهو يار سهڻي ڏي
مگر واپس ورائڻن ۾ وڙهن جهڙا ورائڻا هان
اهو پي ڪو زمانو هو سيراندي طول جي بدران
ٻئي ٻانهون حسينن جون وڇئون ڪنڌ جي وهائڻ هان
جمال يار جا طالب نہ مان هڪ مون سنوان ڪيئي
سوين بيٺا سندس در تي نايون ڪنڌ نماڻا هان
ڪنهن سانگي مسافر آهيون هڙي دنيا ۾ نہ تہ
اسانجا عرش اعظم تي ٿڌي کان ٿاڪ ٿاڻان هان
پڇي توکان کڻي جيڪو تہ ان کي چئڻ ائين ”دادن“
آ ڪهڙو ڪم فقيرن جو فلاڻان يا فلاڻان هان

دوست جو ديدار ڪافي آ

تير جي وار کان بهتر زبان جو وار ڪافي آ
سياڻي کي اشارو ۽ چرئي کي نار ڪافي آ

دوا امراض منهنجي جي وصال ڀار ڪافي آ
 دواچاڻي دوا کئون دوست جو ديدار ڪافي آ
 خدا ٻيو موت منهنجي ڪان اڃا پڻدا ڪندو ڪهڙو
 منهنجو ئي منهن جي مارڻ واسطي دلدار ڪافي آ
 وڃي چئ اڃا صبا دلير کي ٻيو غم ڏي نه جو اڳهر
 اسانکي هڪ ئي تنهنجي عشق جو آزار ڪافي آ
 متان سوني يا هيري جو ڪري تڪليف گردن تي
 گلن جو تنهن ڪري ڳرندو کي هڪوهار ڪافي آ
 قيامت ۾ ته ضامن واحد القهار وٽ منهنجو
 منو حضرت محمد مصطفيٰ سردار ڪافي آ.
 کڻي ٻيا ٻار ڪهڙا مان سگهان ”دادن“ جو اڳهر ئي
 مونکي پنهنجي تري تي پنهنجي سر جو ٻار ڪافي آ

ڪلام- دادن

صنم جي زلف پيچان کي سياهه مار ٿو چئجي
 نڪو خنجر کن اٻرن جو عزيزو وار ٿو چئجي
 قسم اي دوستو آهي مقابل روءِ ميگان جي
 چوان ڇا تير جو پيڪان پي بيڪار ٿو چئجي
 اکين ۾ يار جي الله جو اسرار ٿو چئجي
 سندس جي واسطي عاشق ٻڌو ۽ يار ٿو چئجي

دهن دلدار منهنجي جو شڪر گفتار ٿو چئجي
 اڳيان دم دم جي نيلم هيرو ڇهڪيدار ٿو چئجي
 لب احمر کان گهٽ بس لائڻي گلزار ٿو چئجي
 حسين جي مٿان منهنجو ڇڻ سردار ٿو چئجي
 مگر زنجير گردن تي گلن جو هار ٿو چئجي
 قمر باريڪ تي وارن ڊگهن جو بار ٿو چئجي
 پلو ٻئي پار کن "دادن" پرين جو پار ٿو چئجي
 اچي جو ڪم ٿو اوکي ۾ انهيءَ کي يار ٿو چئجي

دادن سونارو

اڄوڪي ڏينهن ۾ ڏيڍو ڏٺو مون يار کي يارو
 مگر افسوس آيو ڪين منهنجو دوست دل وارو
 سوا ديدار دلبر جي چلي ٿو ڪين ڪي چارو
 ڪري پنهنجو اسانجي گهر ۾ ايندو قرب ڪوهيارو
 نه آهي ذات تائين ذات جنهن کي ڏٺي ڏٺي منهنجو
 افعالن جي ڪري سهڻي کان وڌيڪ دفعا ڪارو
 عجيبن جي ڪيو الفت اندر ۾ آه اوتارو
 خبر هوندي انهيءَ کي جيڪو ڦاٽو هوندو مون پارو
 سڄي سڪ جنهن کي آهي سوئي ٿيندو آه سويارو
 منو بلڪل مٿن ماڻهن جي هٿ جو ڪٽو ڪارو

پنهنجي محبوب جو عاشق مان نالي آهيان ”دادن“
سڏن درويش ٿا ڪي ۽ سڏن ٿا ڪي ته سونارو

ميخار ڇا ڄاڻي

مزو زاهد جي تقويٰ زهد جو مٿي خار ڇا ڄاڻي
تواضع خلق مان تهڙي طرح دلدار ڇا ڄاڻي

اهل- دل و ڏکي

سر بازار ٿي سڄان زاهد اهل دل وانگي
ملو ماڻهون در گردن وجهي زار ڇا ڄاڻي

- ۱- گهڻا ڪماءِ صاحب جي ويا منهنجي ڏسي حالت
دوا مان داءِ ربا جي درد جو بيمار ڇا ڄاڻي
- ۲- ڪٿي جو لوهه جنهن کي لوهه جي آهي شناسائي
سڃاڻپ سون جي مان ٿي ڀلا لوهار ڇا ڄاڻي
- ۳- اسان صوفي صفادل اهل دل دم ساڻ گم ”دادن“
اسانجو عام رندن ڪانسواءِ اسرار ڇا ڄاڻي

قدرت جي جوڙ آ

ديد ڪانسواءِ نه ڪنهن شيءِ جي لوڙ آ
ڏاڍي وڌي اندر ۾ وڇوڙي ول-وڙ آ

ساجن سواءِ ساهه کي سڪرات سوڙهه آ
ساري بدن ۾ سوڙ جي پيچ ۽ پروڙ آ

قصهء دراز درد ٻڌي ڪين ڪي سگهيو
 هراز پي خفا ٿيو قدرت جي ڇوڙ آ
 ڪڍيون به آفتون ٿي سر جي مٿان پون
 پر شرم ۽ حياءَ جي ڪير منهن جي موڙ آ
 ڪنهن کي ٻڌايان حال اندر جو اي ”دادنا“
 هر هڪ آ زخم سيني ۾ ڄڻ هر جي اوڙ آ
 مک ڪهڙا مان ماريندس

دم هوندس جو جبرو توکي نه وساريندس
 ڪنڌ هيٺ ڪيون وتنس ٻئي ڏي نه نهاريندس
 گل پائي ٻئي ٻانهون روئي سر ۾ وجهان ٿو رڻي
 ڪل ڪانه اها ڪا ٻئي هلي حاج هٿن مان وٺي
 توڇا کان جدائي ڪئي مک ڪهڙا مان ساريندس
 ڏس يار ڪڏهن ايندين ڪهڙي مهل ملي ويندين
 اها جاءِ نه ڏس ڍوليا جتي رات ڪٺو ٿيندس
 ايندي نال وٺي ويندين نه ته پاڻ کي ماريندس.

تنهنجي در جو ڪتو ڪارو سويي مونکي آهي پيارو
 ڪاٺي ماس منهن جو سارو جنهن جو پونڪڻ سر وارو
 چوي ”دادن“ ويچارو هٿ ڪين آلا ريندس
 نهنگر ٿو ياد پئي

مدت کان بعد اڄ وري وري دلبر ٿو ياد پئي
 بي اختيار شيوخ ستمگر ٿو ياد پئي

بي اختياري چاهي هو هر هر ٿو ياد پئي
 بي داد گي هر دل جو هو پتر ٿو ياد پئي
 سالن چهن جو با وفا چوڪر ٿو ياد پئي
 جو ننڍو هيو نپاڻا سو نينگر ٿو ياد پئي
 پرين جي در جو ڪتو پنيهر ٿو ياد پئي
 هيڪر ٿو ياد پئي وري پيهر ٿو ياد پئي
 هن شوخ جي زبان مبارڪ منجهان چتو
 هٿ هٿ ٿو ياد پئيم ۽ هر هر ٿو ياد پئي
 آهي قسم خدا جو اي "دادن" غريب مان
 دل ڪين ٿي لڳي ۽ نونگر ٿو ياد پئي

آ گهر پنهنجو

دنيا ۾ اڃا تائين سڪيو آهي سفر پنهنجو
 لا تقنطو من رحمت الله آ ٿمر پنهنجو .
 ڪنهن مجلس يا ميل ۾ گڏ پاڻ سان ڪانهن
 سنگت ۾ وس ڪمي هوندو نه سنگتي بي خبر پنهنجو
 صفا دل آهي نه آهي غير دل ۾ تنهن ڪري تڏهين
 گذاريون تائين هر جاء جيئن هوندو آ گهر پنهنجو
 سچائي ۽ صفائي جي ڪري ڄاڻي شهر جنهن ۾
 وڃون ٿا چئن اهوئي آ شهر پنهنجو
 بڏهن خود پاڻ آهيون نياز نورٿ قرب جا ڪوڏيا
 نه بهو ڪوبي سبب دشمن نه ٿيندو هٿ بشر پنهنجو

تکلي انسان عيبن ۾ غرق هوندو ته پي ٻين تي
 ڪندو پيو ٿو ڪبازي ڪين ڄاڻيندو اندر پنهنجو
 نٿا سمجهون زماني زيب و ر جي زيب کي باقي
 ڏسي حيران ٿينداسن ڪڏهن پويون پهر ٻه جو
 وڌاري واقفيت جي واسطي ٻئي ملڪ ڏي ”دادن“
 ڇڏي ٿو ڪين ڪي ڪاڏهن سڄو آباد تر پنهنجو

چين جو آشهانو

ڏسان تنگ ڏاڍو ٿو سارو زمانو
 ٻڌايان ڇا ڪولي سڄو داستانو
 عدالت آ ورتي مگر غلام ناهي
 وڌي ڪوڙ جو ويو آ هر جا بهانو
 ڪميٽن جي بهتر آڏي آبرو ٿي
 هڻي ٿو شريفن کي هر ڪوئي طعنو
 ڪريمان گلستان پڙهي جي جڏهن ڪو
 سڏائي مگر مولوي ٿو يگانو
 ٻڌم بلبلين جون جتي باتيون ٿي
 اتي ٿي چين جو ويو آشهانو
 مٿن مائٽن مٿون مٽي وٽي ڇڏائي
 نه ڇاچو نه مامو نه ڏاڏو نه نانو

خدا کان سوا خوف ڪنهنجو نه ”دادن“
پلي سچ ۾ ڪنهن جو ڦري ڪار خانو

نه تو سمجهو نه مون سمجهو

ڪيوسين سر جو سودو ٻڌ نه تو سمجهو نه مون سمجهو
مزد الفت جو اي دل نه تو سمجهو نه مون سمجهو
عيس نڪري پيو آخري نتيجو دل لڳائڻ جو
پڇاڙي ٽائين شعل ڪر نه تو سمجهو نه مون سمجهو
عجب آهي ڀرن هوندي ڀرن وارا ويا رهجي
ڪري پرواز ويا بي ڀر نه تو سمجهو نه مون سمجهو
حڪم موجب حقيقت جي ڏکي ڏاڪڻ مجاز آهي
ملو ٿو ڪي ۽ مون کي ڀر نه تو سمجهو نه مون سمجهو
پلا لا غرض بي پرواه ڏاڍا يار ”دادن“ جا
ڀرين پيارا پري پيڪر نه تو سمجهو نه مون سمجهو

مسجد سونهاري جو

مان خادم آهيان سارو خدا جي خلق ساري جو
اٿم رستو ندي توڙي وڏي مان قربداري جو
اي منهنجا دوست تون ڇا واسطي پابند ٿيو آهين
گذر آهي مزد دنيا ڪمڻي ٻوٽ ڪاري جو
اچي ويجهو ٿيو ٿئي وقت ساڻو ڪر سواري جو
سنياليندي سڻي گالهيون ٻڌي پيغام ماري جو

ادامسالم چو توکان وسري ڪم ويو دينداري جو
 وٺين پاسو نه ٿو افسوس مسجد سونهاري جو
 نه ٿي گمراه ڪن ڪجهه پاڻ سان توشو تياري جو
 شڪار آهين ٿيو شيطان جي چو- يار ياري جو
 جواني پنهنجي مولا کي ڏئي مان سرخرو ٿيندس
 سجهي ”دادن“ پڇاڙي ٿو اٿانڪو بار باري جو.

گلڻ وارا ڪڏهن ايندا

سڄي ڪر اي ادا قاصد اچڻ وارا ڪڏهن ايندا
 مريض عشق کان پيارا پڄڻ وارا ڪڏهن ايندا
 سراسر چاڪ سيني جا سڻ وارا ڪڏهن ايندا
 دلا سو درد وارن کي ڏيڻ وارا ڪڏهن ايندا
 سڃاڻها خوش طبع ماڻهو گلڻ وارا ڪڏهن ايندا
 گهڻي مدت کان وڃڙي سان ملڻ وارا ڪڏهن ايندا
 اتر وارا ڪڏهن ايندا ڏکڻ وارا ڪڏهن ايندا
 علڻ وارا ڪڏهن ايندا گلڻ وارا ڪڏهن ايندا
 قريب الموت ٿي محبوب پيو مان آهيان ”دادن“
 اڳڻ منهنجي پرين پيارا گهمڻ وارا ڪڏهن ايندا

دل جو اسير آهيان

دنيا ۾ چند گهڙيون باقي اسير آهيان
 ٿورو ٿورو وقت هاڻي زندهه اخير آهيان

مارڻ کان اڳ ۾ ماريو مان خوفِ قدیر آهيان
 تندرست مان نه آهيان ضعیف ۽ ظہیر آهيان
 اڇڪلہ جي دوستن کان بلڪل سڌیر آهيان
 ڳالھين ڳھير ناھيان مان يڪ ضمير آهيان
 سڄڻن جي واسطي ڄڻ مان کنڊ کير آهيان
 دشمن جي دل ۾ ڪان ۽ مثلہ تير آهيان
 شاھين آهيان مونکي گھر جي نہ آھيانو
 هڪ جاءِ منھنجي ناھي بي گھر سفير آهيان
 محتاج ڪنھنجو ناھيان اللہ کان سوا مان
 مفلس مان آهيان ليڪن دل جو امير آهيان
 ڳولي وڃھان وڏا ڪي ماڻھو مان جيل اندر
 پر مان وزير ناھيان ”دادن“ فقير آهيان

ڏسي منٿار ڪي

ڏينھن ٿي آھن ويا ڏاڍا ڏني دلدار ڪي
 واسطي دابر حي پنھنجي مون ڇڏيو گھر ٻار ڪي
 ڪين طاقت آھ اڀرن جي اڳيان اوزار ڪي
 سيف ڪي خنجر ڪي ڪريان تيغ جوھر دار ڪي
 ڇا ڏسي مان ڇا ڏسان اڄ دوست جي اي دوستو
 ھار ڪي سينگار ڪي رفتار ڪي ڳفتار ڪي

ڪيريپي هوندو پريشان جي نه ٿيندو جي ڪڏهن
 منهن جي اکرين سان جي منهن جي ڏسي منار کي
 دل جي مرضي دل جنهن مان پنهنجي مرضي ٿي لڳي
 دل ڏسي ٿي ڪين ڪي نادار ڪي زردار کي
 سرو کان وڌ قد سچڻ جو سر بسر سهڻو وري
 مار زلفن جو ويو ماري سياهي مار کي
 ساڳي اک ۽ ساڳي سڙمي مونکي اڄ ماري وڌو
 نڪو عجي جو هي خبر جلدي ڏئي دلدار کي
 منهن جو هي ناز ڪه نياپو با ادب قاصد وڃي
 جيئن چئي منهن جي زبان ٿين شل چئي ڪو بار کي
 هي وڏي ارمان جو ڪي ڳالهه ”دادن“ آه جو
 ٿو وڃان ويجهو ڪٿي ٿو هٿ وجهي ٿلوار کي

ڪلام دادن

نه مر بي خبر ٿي دنيا دم گذر ٿي
 ڪهڙي لاءِ گهر ٿي نه ٺولي ٺڪر ٿي
 مگر هڪ مڪر ٿي قبر ٿي حشر ٿي
 جتي صرف سر ٿي نه مادر پلر ٿي
 هي طلسم جو ماروئي سنسار ٿي
 وڃي وقت ٿو جلد هوشيار ٿي

تون راضي خدا ڪر خدا جي ثنا ڪر
 نه ڪاٺي خطا ڪر پڇڻي ڪر ته ڇا ڪر
 غم کي غذا ڪر ڪا حاصل بقا ڪر
 سڄن تي سڃا ڪر ڪا همت حيا ڪر
 تون مظهر جو اظهار آن اظهار ٿي
 وڃي وقت ٿو جلد هوشيار ٿي

ايندڙي ملڪ ماري ڪندڙي ڀڄڻي پاڙي
 ويندڙي سگه ساري ڪندي زور زاري
 عبادت کان عازي جلد ڪر تياري

زماني سان ڀاري نه رک پائيداري
 اڳيان ويل واري قبر آه ڪاري
 نه مر بي خبر ٿي خبردار ٿي

هي ”دادن“ زمانو آ باطل بهانو
 ٿي ويندو ويدانو نه رهندو نشانو
 نه دم آبدانو نه ڪم ڪارخانو
 ٿي جاگي جوانو نه ڪي خوب خانو
 ڪري نفس کي ناه نروار ٿي
 منجهان ننڊ غفلت جي بيدار ٿي

ڪهڙو حجاب

منهجا مٿا اوهان لاءِ دلڙي ڪباب آهي
 رڳ رڳ ۾ راتيان ڏينهان تنهنجو رباب آهي

ڪاغذ لکيمر مٺا مل، ورنڊو مليو نه مشڪل
 ارمان خط ۾ بلڪل ڏاڍو جواب آهي.
 نيڪن ٽڪيندي تارا گذري ٿي رات پيارا
 ٿي موم دل خدارا ڏاڍو عذاب آهي.
 ”دادن“ چوي ٿا ڪر آيو هلي اوهان در
 درويش کان اي دلبر ڪهڙو حجاب آهي

نينهن لائيندو نه ڪر

سور وارن کي سڄڻ سائين ستائيندو نه ڪر
 درد ۾ دل درد وارن جي دکائيندو نه ڪر

جوش جهل خاموش ره، وي سر اجهو حاضر حبيب
 ڪر قتل ڪن تيغ خنجر چٽي ٻڌائيندو نه ڪر

خون منهنجي مٿون پلي هٿ لال ڪر پنهنجا پرين
 مون ڪسڻ آهي قبوليو آزمائيندو نه ڪر

سڀ مٿي صورت پرستي جي مزي ۾ ”دادنا“
 ٿي سگهي تان سور سه نه ته نينهن لائيندو نه ڪر

بيت

منهن ناهي مارئي بندي آهي بند
 پنهنواريءَ پسنڌ - سڱ نه ٿيو سومري

کافي - مارئي

عمر مون کي سانگي سياريندا هوندا .
 نمائيءَ جون راهون نهاريندا هوندا .
 مـزي ساڻ پيا مال چاريندا هوندا .
 پٽن پاس ڪڏجي گذاريندا هوندا .
 آئي جو اباڻا ڏٺن کي تڙن تي
 پلر پاڪ پاڻي پياريندا هوندا .
 ڪندا ڇا تو حاڪم کي مسڪين ماڻهو
 خدا پنهنجي کي بس پڪاريندا هوندا .
 ڪندا ياد هوندا مون ناقص کي ”دادن“
 نه وارث واهي کي ساريندا هوندا .

کافي

رڻي سنگهارن رات - هيئن نه پوي مون کي هت هيڪاندي
 عمر انهن لئي نين ٿمن ٿا - پنهورن جا پور پون ٿا
 وائي سندن ٿم وات - ڪيئن ڪريان آهيان بي وس باندي
 هي ڪه کائڻ ڪاڇ خوراڪون - ڪين وڻن پٽدار پوشاڪون
 مال محل محلات - ٻن تنهنجا زر زينور چاندي
 لوڻي ڇڏي پٽ ريشم پائڻ - سون تي پنهنجا سيل مٿائڻ
 مرڪ نه مارن ذات - ريت سندن مائيه سهندِي
 جا ڪون لڏيم ڪيت سين لاڻون - ڌاڪون ”دادن“ ڏيبدڏنائون
 ڏج ڏکن جي ذات - ورهيه کان آهيان وار نه واندِي

کافي - مارئي

اڌر ڪانگل ست ساري سنيهو ڏي منگهارن کي
 چوان مان جيئن وڃي چئو تهن الله لڳ ٿر ٽنارن کي
 اڳڻ تي کولي ڪنڀڙيون چئج ڪانگل ڇهنڙي چوري
 سڀئي منهنجي سورن جون گجهيون ڳالهيون گنوارن کي
 ائين چئجانءِ مارن کي مرڻ تي مارئي آهي
 سندس ته به ماه ساري ٿو اوهان پيڪن پيارن کي
 اڏائي تو سان گڏ جيڪر هلاڻ مان پي اٻائڻ ڏي
 وساري ڪيئن هت ويهان ولهارن ويڙ وارن کي
 ڏسان ٿي خواب اهڙا روز ڇڻ آهيان اٻائڻ ۾
 سڀن سرتين سان گڏ ٿي ڏسان لوڏيان ليارن کي
 قضا قسمت ڪيو قابو ڪرين نه ته ظلم ڇا ظالم
 غريب آهن گهڻوئي آه ڏک ڏوئين ڏڪارن کي
 چوان ڇا چو ته آيا چونه منهنجي مٽ لڏي سانگين
 اي ”دادن“ آ ميار اهڙي نه مارن بي ميارن کي

ڪلام - مارئي

گجهون گهٽ منهنجون گنوارن سان ڳالهيون
 يئن پاس گڏ پاڻ ۾ جام جاليون
 ڏوٽي ڏت ڏهاڙي ڪاٿي خوش گذارن
 ڏيلا ڏسن کي ٿڙن تي تنوارن
 وهانن ٿي تن ٿئي نئي نير ناليون

مون مارئي لئي ٿر ۾ اداسي اباڻان
ڏسن ڪوهه تي پير منهنجا پراڻان
هلن هن جون هر جاءِ نيڪيون نزالهون

عمر دل اسان جي غريبيءَ ڪڍر سان
مريڙي مٺي موٽ ليارن لهر سان
پسيون پاڪ پيرون پتي پيٽ پاليون
ڏوٿيون جي ”دادن“ ڪيو ڏک ڏڪارو
ڪيان صدقي سانگين تنهن سر ساه سارو
روان روز سائيه سرتيون سنڀاليون

ڪلام مارئي سر پهاري

ڪيئن ڪيان مان مارئي مٺ پکن ماڙيون عمر ڙي ادا
ڪٿي هليون سڀ ڪوهه تي سرتيون سر ساڙهيون عمر ڙي ادا
وڻ جون اڇ ويڙ ڏي ٿو رعد ڪري راڙيون عمر ڙي ادا
پيئن تي چو ڪيئن پلجي پيون ٿو جهڙيون ڏاڙهيون
عمر ڙي ادا
ديسين جا ”دادن“ چوي ٿا سور وچن ساڙيون
عمر ڙي ادا

راڻهون عمر مارئي

مارئي مٺڪ ملير ۾ ٿي پيدا پالائيءَ گهر
سهڻي وقت سڀاءِ سان سڀا ناز پري نينگر

ماڏوئي سندس ماءُ هئي نالي نشاير
 کيس منڱايو کيت سين پٺس چڱي ۽ پر
 سنڪهاريءَ جي سونهن جا ها پري پتن پر
 هاڪ ڪڍائي حسن جي ٿر پلهائي ٿر
 نالي ڦوگ نوڪري ۾ پئي پليو پالڻي در
 تنهن هڪڙي ڏينهن همت جهلي بنا خوف خطر
 پالڻي کي پنهنجي منهن وڃي آئين اوت اندر
 سنگ ڏي مونکي سڪسان تون نه ڪرنا نهن نه ڪر
 پالڻي چيس پانه جو تون ڏيان مٿا ڪو ڌر
 ور کڻي پچ ويڙ مٿون مٿان چڙهين ويڙ پچن ور
 پٿو تون پنڌ پٿر - ره نه اسان جي راڄ ۾

بيت

ڦڪو نڌهين ڦوگ ٿي ڀڳو گام پري
 سندس دل ۾ ساڙ جو پيو پيو بٽ پري
 مٿو پنهنجي من ۾ پيو مارئي ڪاڻ مري
 چغليءَ وارو ڇت ۾ هيءَ ڌرتو ڏيان تري
 پهتو پنڌ ڪري اچي عمر ڪوت ۾

بيت

سڌو عمر ڪوت ۾ عمر وٽ آيو
 حال مارئي جي حسن جو هن مارو شايدو

مٺند ڀٽي سڌ سومري ٿي ظالم فرمايو
 ته ميان موت ملير ڏي ڪر مناجهر ٿي ساڀو
 جهيڙي جنگ فساد کان اوھين آجائي آھيو
 تير و چئي اُنن تي چڙھيو سالم سوايو
 وٺي خبر پئي ڦوڳ ڪي ٿر سومرو سڏايو
 اُنن نيٺ امير کي نئين پٽ ۾ پھچايو

ٻيٽ

پر ڪوھ اھو جنھن ڪوھ تي ھني وسند نہ ويجهائڻ
 ڀرڻ ايندي ھئي پونگن کان جت ڀالڻي ڏي ڀاڻي
 انھيءَ ڏينھن اوڀل جو اٿي نسل مٿون نماڻي
 ساھيڙيءَ کي ساڻ ڪري ڪٿي ساڙھي سڏائي
 ڪوندي آئي ڪوھ تي سا جھٽ پٽ جھانگياڻي
 اتي ڦوڳ سڃاڻي سومري سين ڪڍي ھن پر ڪھاڻي
 نہ سائين اھا اٿيئي مارئي ڪڻ ٿرس نہ ٿر ھاڻي
 تڏھن عمر ڪٿي ڪئي اٺ تي سوگھي سانگياڻي
 باقي سنگتياڻي - ماتم ڪندي موليٰ وٺي

ٻيٽ

پوءِ اچي پنھنوار کي ڪيو آھي قيد عمر
 جيئن ٿي ڪيئن جوش مٿون ڏوٿڻ سر ڏمر
 نئين ٿمھ راتيون تيار مون ڪيون پوريون پر

سانِ مرد سبجان جي جسو مالڪ هر مظهر
هاڻي کوليان خاص خبر ٿو ميان مڙين رات کان

بیت۔ رات پهرين عمر جو سوال

عمر پهرئين رات کسي آيو وٽ پنهنوار
ته ماتم ڇڏهيءَ مارئي تون سرتيون ڪين سنڀار
هت راڻي ٿي ره راج جي ڇا ٿئي پنهنجي ڀار
سره ٿيءَ سڪ سانت ڪر تون نيئن نير نه هار
اهي ماڻسان مارئي ڪنهن تنهنجا ڪار
گڏجي مون سان گهار - سار نه سنگهارن کي
لعل مارڙيون ملڪ ٿئي هو جهنگ وسار
ڪارڻ ملڪ ملير جي مٺي پاڻ م مار

بیت۔ جواب مارئي

مرئي کي ميان لڳي جنهن ڏنس جلد جواب
ته اسن ڏوٿي ڏت جا تون ٺاڻي دار نواب
الهي تنهنجي آب کان ادا اباڻو آب
سرف چوندي سانءِ حق جو توڙي ڪهي
ڪڙين ته ڪباب

پندين هن ڏينهن جو هڪڙي ڏينهن حساب
عمر امانت آهيان ڏي رخصت شاه شتاب
ستائين ثواب - ٿئي پراڻي انگ کي

رات ٻي سوال عمر

مارئي کي ٻئي رات جو عمر ائين ڇيو
 ته جو ٻه توکي مارئي پيڪن ڏانهن پيو
 توکي آهي تنهنڪري هتي ڊگهو قيد ٻيو
 رايو تنهنجي روح جو جت سو تڻ رهيو
 وڃن تنهنجو ويڙ ڏي وڃن هڪاڻ ويو
 هاڻي ڪر قبول تون قادر جيئن ڪهو
 ائين اڻ ٿيو - سون اسان وٽ - هڪ جو

جواب مارئي

اٿي مارئي منهن سوڙي ڇس تون ويسه هڪن ويجه
 آڇ نه سون اسان کي تون پنهنجين کي نئين پاڻ
 آڱو ڪمن اهڙيون ڪري هي رليا تنهنجي راه
 اتر ننگ ننگي تي هيءُ چوڻ هڪين چالاڪ
 اهڙيون مون اشرف کي تون ٻوليون ڪين بداه
 پونگن سان پيٽا ۾ اڃان اڃا محفل اڏاء
 مون ته هت مون جيئڙيون تون پنهوريون نسه پٽاه
 ادا لڳل الله جي پيڪن وٽ پڄاه
 سام جنهن جي - ويرا ها تنهن سوڙ رساه
 ستي هڪين ساه - منج مارڙجي مارڙ ڏي

رات ۳ سوال

عمر چيو اڄ رات جو هن ليئن ۾ ٿيندا ٿن
 ڳڻي ڳرندو هوس مان تنهنجي ڏسڻ خاطر ڏن
 توکي هوندي طعام جي جهوري ڪارڻ جهڻ
 هلندءِ ملڪ ماير ڏي هتان ڪو نه ڇڏڻ
 هاڻي هي هن ڏيهه جا ويٺي ڏس وڻ ٿن
 رچون راوا رڻ - ٿي سکن هوندي سارين

بیت جواب

مارئي کي ماري وڌو اهڙين ڳالهين ڪڇ
 اتي هن انصاف جو لڳو منڌ کي ڏاڍو مڇ
 آتائين عمر کي ته اوڏو مون نه اڇ
 اهي زيور پانين زهر ٿي سون نه پانين مڇ
 موتي هيرا سورا ڪوڙا تنهنجا ڪڇ
 مان ڌاري ڏي ڌنار جي تون سهڻين سان سرچ
 هيئنر هت چن آهيان سمجهان ٿي سچ مڇ
 هوندم سانگي هچ - مان سان ملير ۾

رات ۴ سوال

چيو چوئينءِ رات جو عمر هيئن اظهار
 مڪر زنانو مارئي ڇڏ ٿي ترت تيار
 ڪيت ڪٿيرو ڇا گهري آءُ سومرن جو سردار

مان مالڪ پنهنجي ملڪ جو دانھ دنيا دار
 ڪرڻ گھرجي ڪين ڪي اسان سان انڪار
 تنهنجي انهيءَ تيز جو وڏو اثر ويچار
 وڌي وڃي تڪرار - متان اتاهون مارئي
 مارئي چيو مھر کي تيز نہ ڪر تڪرار
 اڃان عمر دور آ اميري اتوار
 حاڪم ٿي وري حق ٽڪي سو ماڳھن آ مردار
 دڙڪن سان نہ دٻائبا آهيان بڪرارن جو ٻار
 رکندم رب جبار - اثر جنھن تي آسرو

رات ۵ سوال

عمر پنجئين رات جو مارئي وٽ ويو
 ظالم سخت ضعيف کي چڙهي هيئن چيو
 تہ چوندي چار لنگهي ويون وري اڄ پنجئين پنڌ پيو
 رات سموري روڳ کان روڳي ڪن رهيو
 سرپر ڪندي سومري مٿان صبح ٿيو
 منهنجي هن مذڪور کي توڪھروئي ڪين ڪيو
 هاڻي اڄ ٺھيو وري چھين چڏبڻه ڪين ڪي

بھت جواب

اتي مارئي عمر کي آنو بس منهنجو ٻڌ بيان
 هر ڪو هن جهان ۾ هڪ مانجهاندو مھمان

خاڪ حوالِي خاڪ جِي ويندو نام نشان
 ٻن ٽن دمن واسطي عمر هو ڪيت نه ڇڏبو خان
 درخت سڀ دراز هي ڪيان ڪرڙن تئون قربان
 معائن مٽيندس ڪين ڪي مسڪيناڻون مان
 منهنجي ڪاڻ ملير ۾ هت هڪ جيڏيون حيران
 ديسين لئي ”دادن“ چوي اٿم جيءَ اندر چولان
 عمر جِي انسان آهين تان آماڻ مسون

رات ۶ سوال

ڇهين جو ڇا ڪيو عمر ڄام امير
 سڀ سڏيائين پانهنجا وڏا وڏر وزير
 ڪي مڪي ماڻهو شهر جا ڪي مسلمان مشير
 چٽو چيائين تن ڪي ته نرت ڪيو تدبير
 مون هلو مڙئي دانهه ڏانهن دبير
 سڀني چيو صاحبا اسين آهيون همت گير
 اٿيو عمر اڙد سان آيو وٽ اسير
 ته مفت مريدن ٿي مارئي نيڻي هاري نهر
 ڏکيو ڪم ڏاڍو ڪندي تنهنجي هئي تقصير
 مان به مڙندس ڪين ڪي هيئن نه
 جهليندس جهير
 ڏنر تنهنجي ڏيهه ٿي رڳا ڏونرا ها ڏم ڏير

تڙ ڪري تڙڪن تي ويٺيون سڪائن وار
جهونگارن جي جهنگ ۾ ٻڪرين سان ٻڪرار
منهنجو تنهن قنوار ماري من مستان ڪيو

رات ۽ سوال

آيو ستينءَ رات جو عمر امالڪ
سر جو ستيءَ سامهون ٻڪي بيهو ٻڪ
ته مارئي وجهه نه ملن ۾ اسان سان اٽڪ
موٽي تنهنجو ملڪ تي پهچڻ نالي پڪ
چڏ وساري ويڙ جا لوڙ هاري لڪ
مٿي پاڻي مٿيون دڙ دڙ هڻ نه ڏڪ
جام اچن ٿا جڪ - مون کي تنهنجا مارئي
هت اسان وٽ هر شيءِ حاضر ڪوڙ اٿيئي ڪهر
خوش ٿي مل مون خان سان چڏ اباڻي اڪير
نه ته مارو منجهه ملير - مارائيندو مانءِ مارئي

بيت - جواب

مارئي ڏمي مير ڏي ڪئي هيءَ گفتار
ته ڇا مارائيندين تن کي جن جو الله آ آڌار
- ساءِ ڪير ٿو سومرا هت ڌنارن ڌار
اٿي جا اباڻن کي هيله هئا هر ڦار
هن مند هت ملير ۾ ڪن ڪڪر ڪارونپار

ڪي اتر ڪي اولھ ڪي ڏکڻ اوڀر پار
ويجھا تجھلا وڃ جا ٻيو گاج ڪري گجگار
جيئن مينھن مانڊاڻان ڪري تيئن سرتيون ڪن سينگار

بيت جواب

مارئي چيو مير ڪي چتو چاڙهي چنگ
تہ عمر تنهنجا چن ٿا اهي پسند ڪين پلنگ
پيل پنهنوارن سان اٿم ٻال جتيءَ جا ٻنگ
سهي ساوڪ ساوڙي سهڻان سائين سنگ
نوان مارن مالڙا نوان پٽن رنگ
سنگهارن جي -نگ - منهنجو منستان ڪيو

رات ۸ سوال

عمر ائينءَ رات جو وڏا ڪيا وس
ٻوليائين ٻڪرار ڪي نہ رک تون مونسان رس
آندو هتي آه مون مارئي توکي مس
چوڻي وڃائين ويستلي چئن ڏندن جي چس
سومرن جي سردار سان اهڙا چڏ آرس
نہ تہ ڏوٽي ڏيندينءَ ڏس منهنجا ساري ملڪ ڪي

بيت - جواب

مهندا چيو مارئي تون تڙيا ڪر نرس
ڪانه ڏني سون ڪاڏهين ههڙي ڪت هت کس

سر سا چاڙه نه سام ٿي دهانن جا دس
اٿم اباڻي آب جي طلب گهڻيري تس
ڪيئن وساريان پانهنجا پيڪا سي پارس -
پلپل ياد پون ٿا هو گاهين سندا گس
چيڏيون چوندم جس - جي ست جهليندس سومرا

رات ۹ سوال

عمر ٻه پچاڻيا وري نوان ٺاهين رات
ته اڄ وڃي آڇانس ٿو سڀ رنگ جي سوغات
سو هلندو هڪدم آڻيو جلد منجهان جذبات
ڏوٿڻ ڏانهن ڏسي ڪري بهمي ڪوليائين بات
ته ڪوڙ خزانن مارئي مون وٽ موجودات
وٽ اسان جي وقت ۾ موجود منجهه محلات
منهنجي هن مذڪور تي ڪا تون ڪر تحقيقات
وار نه ٻاڙو وات هائو ڪر ڇڏ هوڏ ڪي

بيٺ - جواب

سڀج سنڀالڇ سومرا تون ڏاڏو پئي ڪجهه ڏر
ڪامي ڏينهن قيام جي خامي مرندو خر
اهڙن الفاظن سان تون ٻڌي ماري مبر
هوندو هن موسم ۾ ٿڌو منهنجو ٿر
نر چوان ٿي ور ڪي ورنڊو شال ور

ملروئڙن جو ملڪ ۾ ڪنڊيس هيٺ نه ڪر
جوشن جو جسات ۾ غمن بڻايو گهر
الفراق اشد من الموت آجو ناه اندر
جي چيري چر - ساه تنهن ساڙي ڇڏيو

بيت

سر ڌڙ قابو ڪوٽ ۾ ساه سنگهارن وٽ
تسو سان ڇڙهي ڪٽ مارو ڪيئن مٿاڻيان

بيت

مارئي ملڪ ملير کان پتو ڪڍي ٻار
وهندي واهڙ ٿي پيا نياڻن منجهان نثار
اڻيا پنڊ پيوت ٿيا ويڇاريءَ جا وار
سرتيون ۽ سنگهار اڄ پڻ ساريا مارئي

بيت

تر آڻو بر آڻو، آڻو ملڪ ملير
سايون ڦٽيون ساوڙيون ڦٽو گهر ڪنڊير

سلطان فقیر سوہنگی

چپائیںدہ

گوٹ مستان سنگت راقۃ الشیخ
سلطان فقیر سوہنگی

تو بیق آرات پر تنگ پر لیا کالیج رو د دادو

پڙهندڙ نسل . پ ن

The Reading Generation

1960 جي ڏهاڪي ۾ عبدالله حسين ”اُداس نسلين“ نالي ڪتاب لکيو. 70 واري ڏهاڪي ۾ وري ماڻِڪَ ”لڙهندڙ نسل“ نالي ڪتاب لکي پنهنجي دورَ جي عڪاسي ڪرڻ جي ڪوشش ڪئي. امداد حُسينيءَ وري 70 واري ڏهاڪي ۾ ئي لکيو:
انڌي ماءُ جڻيندي آهي اونڌا سونڌا ٻارَ
ايندڙ نسل سَمورو هوندو گونگا ٻوڙا ٻارَ

هر دور جي نوجوانن کي اُداس، لڙهندڙ، ڪڙهندڙ، ڪڙهندڙ، ٻرندڙ، چُرندڙ، ڪِرندڙ، اوسيئڙو ڪَندڙ، پاڙي، ڪاڻو، پاڇوڪڙ، ڪاوڙيل ۽ وڙهندڙ نسلن سان منسوب ڪري سَگهجي ٿو، پَر اسان انهن سڀني وچان ”پڙهندڙ“ نسل جا ڳولائو آهيون. ڪتابن کي ڪاڳر تان ڪڍي ڪمپيوٽر جي دنيا ۾ آڻڻ، ٻين لفظن ۾ برقي ڪتاب يعني e-books ٺاهي ورهائڻ جي وسيلي پڙهندڙ نسل کي وَڌڻ، ويجهڻ ۽ هِڪَ ٻئي کي گولي سَهڪاري تحريڪ جي رستي تي آڻڻَ جي آسَ رکون ٿا.

پڙهندڙ نسل (پَن) ڪا به تنظيم ناهي. اُن جو ڪو به صدر، عهديدار يا پايو وجهندڙ نه آهي. جيڪڏهن ڪو به شخص اهڙي دعويٰ ڪري ٿو ته پگ ڄاڻو ته اهو ڪوڙو آهي. نه ئي وري پَن جي نالي ڪي پئسا گڏ ڪيا ويندا. جيڪڏهن ڪو اهڙي ڪوشش ڪري ٿو ته پگ ڄاڻو ته اهو به ڪوڙو آهي.

جهڙيءَ طرح وڻن جا پَن ساوا، ڳاڙها، نيرا، پيلا يا ناسي هوندا آهن اهڙيءَ طرح پڙهندڙ نسل وارا پَن به مختلف آهن ۽ هوندا. اهي ساڳئي ئي وقت اداس ۽ پڙهندڙ، ٻرندڙ ۽ پڙهندڙ، سُست ۽ پڙهندڙ يا وڙهندڙ ۽ پڙهندڙ به ٿي سگهن ٿا. ٻين لفظن ۾ پَن ڪا خصوصي ۽ تالي لڳل Exclusive Club نه آهي.

ڪوشش اها هوندي ته پَن جا سڀ ڪم ڪار سهڪاري ۽ رضاڪار بنيادن تي ٿين، پر ممڪن آهي ته ڪي ڪم اجرتي بنيادن تي به ٿين. اهڙي حالت ۾ پَن پاڻ هڪٻئي جي مدد ڪرڻ جي اصول هيٺ ڏي وٺ ڪندا ۽ غير تجارتي non-commercial رهندا. پَن پاران ڪتابن کي ڊجيٽائيز digitize ڪرڻ جي عمل مان ڪو به مالي فائدو يا نفعو حاصل ڪرڻ جي ڪوشش نه ڪئي ويندي.

ڪتابن کي ڊجيٽائيز ڪرڻ کان پوءِ اهم مرحلو ورهائڻ distribution جو ٿيندو. اهو ڪم ڪرڻ وارن مان جيڪڏهن ڪو پيسا ڪمائي سگهي ٿو ته ڀلي ڪمائي، رڳو پَن سان اُن جو ڪو به لاڳاپو نه هوندو.

پَن کي کليل اکرن ۾ صلاح ڏجي ٿي ته هو وَس پُٽاندڙ وڌ
 کان وڌ ڪتاب خريد ڪري ڪتابن جي ليکڪن، ڇپائيندڙن ۽
 ڇاپيندڙن کي همٿائن. پر ساڳئي وقت علم حاصل ڪرڻ ۽ ڄاڻ
 کي ڦهلائڻ جي ڪوشش دوران ڪنهن به رُڪاوٽ کي نه مڃن.
 شيخ اياز علم، ڄاڻ، سمجھ ۽ ڏاهپ کي گيت، بيت، سٽ،
 پُڪار سان تشبيهه ڏيندي انهن سڀني کي بَم، گولين ۽ بارود
 جي مد مقابل بيهاريو آهي. اياز چوي ٿو ته:
 گيت به ڄڻ گوريلا آهن، جي ويريءَ تي وار ڪرڻ ٿا.

... ..

جئن جئن جاڙ وڌي ٿي جڳ ۾، هو ٻوليءَ جي آڙ ڇڻن ٿا؛
 ريتيءَ تي راتاها ڪن ٿا، موٽي منجهه پهڙ ڇڻن ٿا؛

... ..

ڪالهه هُيا جي سُرخ گُلن جيئن، اڄڪلهه نيلا پيلا آهن؛
 گيت به ڄڻ گوريلا آهن.....

... ..

هي بيت اُٿي، هي بَم- گولو،

جيڪي به ڪٽين، جيڪي به ڪٽين!

مون لاءِ ٻنهي ۾ فرقُ نه آ، هي بيتُ به بَم جو ساٿي آ،

جنهن رڻ ۾ رات ڪيا راڙا، تنهن هڏ ۽ چم جو ساٿي آ -

ان حساب سان اڻڄاڻائي کي پاڻ تي اهو سوچي مڙهڻ ته
 ”هاڻي ويڙهه ۽ عمل جو دور آهي، اُن ڪري پڙهڻ تي وقت نه
 وڃايو“ نادانيءَ جي نشاني آهي.

پَنَ جو پڙهڻ عام ڪتابي ڪيڙن وانگر رڳو نصابي ڪتابن تائين محدود نه هوندو. رڳو نصابي ڪتابن ۾ پاڻ کي قيد ڪري ڇڏڻ سان سماج ۽ سماجي حالتن تان نظر ڪڍي ويندي ۽ نتيجي طور سماجي ۽ حڪومتي پاليسيون policies اڻڄاڻن ۽ نادانن جي هٿن ۾ رهنديون. پَنَ نصابي ڪتابن سان گڏوگڏ ادبي، تاريخي، سياسي، سماجي، اقتصادي، سائنسي ۽ ٻين ڪتابن کي پڙهي سماجي حالتن کي بهتر بنائڻ جي ڪوشش ڪندا.

پڙهندڙ سُئل جا پَنَ سڀني کي **چو، ڇا ۽ ڪيئن** جهڙن سوالن کي هر بيان تي لاڳو ڪرڻ جي ڪوٺ ڏين ٿا ۽ انهن تي ويچار ڪرڻ سان گڏ جواب ڳولڻ کي نه رڳو پنهنجو حق، پر فرض ۽ اڻٽر گهرج unavoidable necessity سمجهندي ڪتابن کي پاڻ پڙهڻ ۽ وڌ کان وڌ ماڻهن تائين پهچائڻ جي ڪوشش جديد ترين طريقن وسيلي ڪرڻ جو ويچار رکن ٿا.

توهان به پڙهڻ، پڙهائڻ ۽ ڦهلائڻ جي ان سهڪاري تحريڪ ۾ شامل ٿي سگهو ٿا، بس پنهنجي اوسي پاسي ۾ ڏسو، هر قسم جا ڳاڙها توڙي نيرا، ساوا توڙي پيلا پن ضرور نظر اچي ويندا.

وڻ وڻ کي مون پاڪي پائي چيو ته ”منهنجا پاءُ
پهتو منهنجي من ۾ تنهنجي پَنَ پَنَ جو پڙلاءُ.“
- اياز (ڪلهي پاتم ڪينرو)